

Versenytükkör

- Sorompó a magánvasutaknak
- A GVH versenykultúra fejlesztő arculata
- Bíróságok az első informatikai kartell ügyben
- A versenybarát hírközlési szabályozás jövője
- Feltételesen engedélyezett fúziók

MAGYAR ÜGYVÉDI
KAMARA

Versenyjogot
alkalmazó
bírók
az EU-ban

Kamarák
keresztüben

A tisztességes verseny védelmében

Szerte a világban állami hivatalok védelmezik a tisztességes piaci versenyt. Nem véletlenül. Bár a legtöbb ember nem szereti a versenyt, beleértve a piacot is (mert maga sem szeret versenyezni) és elég sokan kifejezetten ellenségesen viselkednek ezen intézménnyel szemben, a verseny intézménye nem kerülhető meg. Bármely társadalmat tekintjük is, helyesen nem az a kérdés, legyen-e verseny, hanem az, hogy a versenynek melyik formáját válasszuk bizonyos feladatok megvalósításához. Nem csak gazdasági, de fontos társadalmi megfontolások miatt is egy jól szervezett társadalomban a piaci versenynek kitüntetett szerepe van az erőforrások elosztása, vagy az erőforrásokhoz való hozzáférés meghatározása terén. A piaci verseny, vagy röviden a piac ugyan csak egyik formája a versenynek, de számos előnyös tulajdonsága miatt érdemes működésének teret engedni. A piac az emberek különböző képességét – vagy egyes nem feltétlenül előnyös tulajdonságait – képes mások hasznára kamatoztatni a legkisebb költségek mellett. A piaci verseny folytonosan az emberek számára hasznos termékek és szolgáltatások, technológiai folyamatok, technikai eszközök és eljárások kitalálására és megújítására, javítására ösztönöz. A piac terjedése kiszélesíti a munkamegosztást, ami még több ember számára teszi lehetővé a piacra lépést. Ne feledjük, más verseny-, vagy másképpen szelekciós (azaz diszkriminációs) mechanizmusokkal szemben a piacra viszonylag könnyű belépni! Az egyes ember sikeréből mások is részesednek. Az ügyes, szerencsés, tehetséges ember sikeres lehet. Mások sikere minket is megtakarításra, beruházásokra ösztönözhet.

A piac szereplői is élhetnek azonban becstelen eszközökkel. Becstelen emberek sajnos mindig is voltak és sajnos lesznek is. Amennyiben a tisztességtelenségnek nincs ára, az másokat is leteríthet a helyes útról. A tisztességtelenség rövid távú egyéni nyeresége pedig nem csak rövid, de hosszú távon is megfosztja a társadalom tisztességes tagjait attól, hogy a lehető legalacsonyabb áron jó, de legalábbis a várt minőségű termékhez, szolgáltatáshoz jussanak hozzá.

Mivel az ármechanizmus szabad érvényesülésének akadályozása komoly költségeket ró az emberekre, ezért ennek elkerülése érdekében a tisztességes verseny védelme alapvető társadalmi érdek. E gondolatokat is megszívlelendő, ajánljuk a Verseny-tükör legújabb számát az olvasó figyelmébe!

DR. SZAKADÁT LÁSZLÓ
VERSENYTANÁCSTAG

Versenyvédő munka létszámleépítésekkel

Az első évi jubileumi szám némileg megkésve kerül a Kedves Olvasó kezébe, az utolsó meleg őszi napokban a nyári időszak hangulatát idézzük fel. Több nagy figyelemmel kísért eljárás is ekkor zárult le: az állami tulajdonban levő vasútállalat piackorlátozó magatartása és három informatikai vállalkozás összejtársítása is versenyjog sértőnek minősült. Két határozat is érinti a szellemi szabadfoglalkozásúak kamarái által hozott korlátozó előírásokat, így az ügyvédi és könyvvizsgálói szakmára is kitérünk számunkban. A fogyasztói megtevesztések kapcsán hozott határozatok jelzik, hogy a versenyhivatal e téren is határozottabban kívánja a tisztességes piaci versenyt védeni: a valótlanságok, félígazságok közlése egyre nagyobb bírságokhoz vezethetnek.

A nyár során a versenyhivatalt sem kerülte el a költségvetési megszorítás. Tizedeléssel felérő létszámleépítésre került sor, amely után sokak élete szenvedett törést. Nem volt melegség, hogy eleve kis létszámú a hivatal, s hogy a költségvetésnek évente jóval többet „termel”, mint amit elvisz. Kevés olyan nemzetközi szinten is értékelt sikerágazata van az országos politikának, mint a versenypolitika. Nem számított az sem, hogy az elmúlt években már átesett hasonló karcsúsításon a szervezet. A munka, a feladat sem lett kevesebb. Több éve a GVH-ban dolgozó kiváló munkatársaktól kellett megválni. Csak a jövő a megmondhatója, hogy hiányuk megmutatkozik-e a tisztességes versenyért folyó munkánkban. Reménykedünk, hogy további megszorítások, elbocsátások nem veszélyeztetik majd a versenyvédő munkát.

TÓTH TIHAMÉR
SZERKESZTŐ

A Versenytanács döntései

- 4 Az elmúlt három hónap döntései
- 5 Egyetemi kartell
- 6 MÁV árufuvarozás
- 7 Nyíregyházi taxis ügy
- 8 Rekordbírság a Tesco-nak és az Auchannak
- 10 Jogsértő Ügyvédi kamara

A tárgyalóteremben történt

- 11 Vodafone hangposta
- 11 Eurocredit – bírság, generálprevenció
- 12 Egis gyógyszer

Versenypártolás

- 13 Hírközlési policy – Kovács Anita–Tóth András

GVH-hírek

- 18 Vendégünk volt Allan Fels

- 19 Magas rangú kínai vendégek a Hivatalban
- 19 Cseh delegáció látogatása
- 19 Vezető közgazdász
- 20, 21 Hivatali pályázat, eredményhirdetés

Az Unióban történt

- 22 Hírek dióhéjban
- 23 Új bírságközlemény: szigorúbb bírságok?

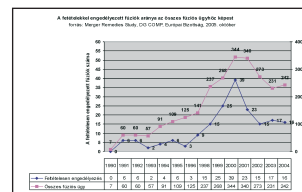
- 24 Microsoft bírság: pro és kontra

Riport

- 26 Belényi Andrea a Versenykultúra Központól
- 29 Bemutatkozik a Versenyjogi Egyesület

Elemzések

- 30 Kovács Surd–Ormosi Péter: A GVH vitaanyaga a fúziós eljárásokban tehető vállalásokról

- 35 Miskolczi Bodnár Péter: Vállalati döntés vagy állami aktus

- 38 Vendégcikk: Kovács András: magánjogi jogérvényesítés perspektívái

Portré

- 41 A Versenytanács

- 42 A cseh versenyhatóság bemutatkozik

Visszapillantó

- 43 Sárközy Tamás: Gazdasági jog egykor és most

Statisztikák

- 46 A GVH működése számokban

Az elmúlt három hónap döntései

A Versenytanács ezen a nyáron 39 versenyfelügyeleti eljárásban hozott döntést (az egyik eljárásban a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés és a versenyt korlátozó megállapodás is a vizsgálat tárgya volt).

GAZDASÁGI ERŐFÖLÉNNYEL VALÓ VISSZAÉLÉS		
Vj-3/2005.	UPC Magyarország Kft.	megszüntetés
Vj-22/2005.	Magyar Államvasutak Zrt	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (1 milliárd)
Vj-27/2005.	Antenna Hungária Magyar Műsorszóró és Rádióhírközlési Zrt.	megszüntetés
Vj-30/2005.	Fővárosi Csatornázási Művek Rt.	megszüntetés
Vj-38/2005.	Balaton Hajózási Rt.	megszüntetés
Vj-43/2005.	Fővárosi Közterület-Fenntartó Rt. és társai	megszüntetés
Vj-79/2005.	BIOKOM Pécsi Környezetgazdálkodási Kft.	megszüntetés
Vj-117/2005.	Fővárosi Csatornázási Művek Rt.	megszüntetés
VERSENYT KORLÁTOZÓ MEGÁLLAPODÁS		
Vj-157/2004.	Globus Konzervipari Rt. és társai	megszüntetés
Vj-162/2004.	SAP Hungary Rendszerek, Alkalmazások és Termékek az Adatfeldolgozásban Informatikai Kft. és társai	jogsértés megállapítása a az ISH Kft., az SAP Magyarország Kft. és az IBM Magyarország Kft. esetében, bírság kiszabása (ISH Kft.: 130 millió, SAP Magyarország Kft.: 690 millió, IBM Magyarország Kft.: 690 millió), az eljárás megszüntetése a Synergon Rt. és az Oracle Hungary Kft. esetében
Vj-180/2004.	Magyar Ügyvédi Kamara	jogsértés megállapítása, az adott szabályzat jogsértő rendelkezéseinek alkalmazásától való eltiltás, a szabályzat módosítására való kötelezés, a rendelkező részről való tájékoztatás előírása, a jogsértő állapot határidőre történő megszüntetésének elrendelése
Vj-16/2005.	Magyar Könyvvizsgálói Kamara	jogsértés megállapítása
Vj-43/2005.	Fővárosi Közterület-Fenntartó Rt. és társai	megszüntetés
Vj-170/2005.	Tószeg Község Önkormányzat, REKVIEM '2003. Szolgáltató és Kereskedelmi Bt.	jogsértés megállapítása
ÖSSZEFONÓDÁS		
Vj-196/2005.	Tate & Lyle Holland B.V., Eastern Sugar B.V.	engedélyezés
Vj-24/2006.	KHD-Invest Befektető, Beruházó és Szolgáltató Kft., Hód-Mezőgazda Zrt.	engedélyezés, bírság engedélykérés elmulasztása miatt (10 millió)
Vj-51/2006.	Országos Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Rt., Euronet Banktechnikai Szolgáltató Kft.	annak megállapítása, hogy az irányításszerzéshez nem szükséges engedély
Vj-52/2006.	Henkel Central Eastern Europe GmbH, ICI Österreich GmbH	engedélyezés
Vj-61/2006.	Chellomedia Programing B.V., Sport1 TV Műsorszolgáltató Zrt.	engedélyezés, kötelezettség előírása mellett
Vj-70/2006.	CIL Danubius Ingatlanhasznosító Zrt., CIL Bajor Ingatlanhasznosító Zrt., V141 Ingatlanfejlesztő, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. és Bajor Center Ingatlanhasznosító, Fejlesztő és Szolgáltató Kft.	engedélyezés
Vj-84/2006.	Erdészeti és Faipari Termékeket Értékesítő és Feldolgozó Zrt., Erdért Ingatlanhasznosító és Forgalmazó Kft., Multicont Terminal Szolgáltató Kft., Budapesti Szabadkikötő Logisztikai Zrt.	engedélyezés
Vj-87/2006.	Magyar Telekom Távközlési Nyrt., KFKI-LNX Hálózatintegrációs Zrt.	engedélyezés
FOGYASZTÓI DÖNTÉSEK TISZTESSÉGTELEN BEFOLYÁSOLÁSA		
Vj-174/2004.	Alex Kft.	megszüntetés
Vj-115/2005.	Hewlett Packard Magyarország Kft.	megszüntetés szünetelés után
Vj-17/2006.	Invitel Távközlési Szolgáltató Rt.	jogsértés megállapítása, a magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása (30 millió)
Vj-18/2006.	Magyar Szakmai Telefonkönyv Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	jogsértés megállapítása
Vj-21/2006.	Nav N Go Kft.	megszüntetés
Vj-22/2006.	Tesco-Global Áruházak Zrt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (100 millió)
Vj-28/2006.	Avalon Team Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., Bio-Fit Natura Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., BioTime Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	a Bio-Fit Natura Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. vonatkozásában jogsértés megállapítása, a magatartás folytatásának megtiltása, helyreigazító közlemény közzétételének előírása, bírság kiszabása (91 millió), megszüntetés az Avalon Team Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. és a BioTime Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Vj-29/2006.	Auchan Magyarország Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (50 millió)
Vj-31/2006.	White Page Kft.	megszüntetés
Vj-33/2006.	Tiszta Termékek Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	jogsértés megállapítása, a magatartás folytatásának megtiltása, helyreigazító közlemény közzétételének előírása
Vj-39/2006.	Notebook.hu Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (3 millió)
Vj-44/2006.	Club Karaván International Szolgáltató és Tanácsadó Kft., CKI & Partner's Szervező és Szolgáltató Bt.	jogsértés megállapítása, a Club Karaván International Szolgáltató és Tanácsadó Kft. esetében a magatartás folytatásának megtiltása és bírság kiszabása (500 ezer)
Vj-48/2006.	Magyar Telekom Nyrt.	megállapítása, bírság kiszabása (100 millió)
Vj-49/2006.	Magyar Telekom Nyrt.	megszüntetés
Vj-53/2006.	Info-Prod Kiadó és Kereskedő Kft.	jogsértés megállapítása
Vj-64/2006.	Sanoma Budapest Kiadói Rt.	megszüntetés
EGYÉB		
Vj-62/2006.	Hajdú-Bihari Önkormányzatok Vízmű Zrt.	bírság kiszabásának mellőzése

Informatikai kartell

A GVH Versenytanácsa 2006. június 15-én tartott tárgyalásán kihirdetett határozatában megállapította, hogy az ISH Kft., az SAP Magyarország Kft. és az IBM Magyarország Kft. öt magyarországi egyetem által, gazdálkodásirányítási, illetve kórházi informatikai rendszerek tárgyában kiírt közbeszerzési eljárások együttes elnyerése érdekében versenykorlátozó módon működött együtt. A jogsértésért az ISH Kft. 130 millió Ft, az SAP Magyarország Kft. 690 millió Ft, az IBM Magyarország Kft. pedig 690 millió Ft versenyfelügyeleti bírság megfizetésére kötelezte.

Több informatikai piacot érintő kartellvizsgálat is folyamatban van a GVH előtt, az ezekben időközben megszületett döntéseket következő számunkban ismertetjük.

Az ELTE Gazdasági és Műszaki Főigazgatósága, a Semmelweis Egyetem, a Szegei Tudományegyetem, Pécsi Tudományegyetem Gazdasági és Műszaki Főigazgatósága és a Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrum 2004 folyamán írtak ki közbeszerzési eljárást informatikai rendszereik modernizálása érdekében. Az öt projekt eltérő nagyságrendű volt, összességében több mint nettó 13 milliárd Ft értéket képviselt. Az öt projekt mindegyikét eredendően a három vállalkozás nyerte el, de az ELTE esetében a Közbeszerzési Döntőbizottság határozata nyomán megismételt eljárásban végül egy másik vállalkozás lett győztes.

A versenyfelügyeleti eljárás feltárta, hogy a hazai informatikai piac három jelentős szereplője, az ISH Kft., az SAP Magyarország Kft. és az IBM Magyarország Kft. megállapodott egymással az adott évben kiírt egyetemi projektek együttes elnyerése érdekében, s erről titkos "teamingmegállapodást" kötöttek. A megbízások biztos elnyerése érdekében versenykorlátozásra alkalmas módon hangolták össze magatartásukat azáltal, hogy

– nyeresi esélyüket növelő párhuzamos ajánlatokat tettek,

– két egyetem esetében közösen befolyásolták a pályázatok megfogalmazását, továbbá

– a jelentősebb versenytársak távoltartását célzó tárgyalásokat folytattak.

A GVH szerint e három magatartás alkalmas volt az egyetemi tenderenként folyó verseny befolyásolására, s nem jártak olyan hatékonysági vagy egyéb előnnyel, amelyre tekintettel az általános tilalom alóli mentesülés szóba kerülhetett volna. A határozat nem nyilvánítja általában jogsértőnek a konzorciumi indulást vagy a közös kutató-fejlesztő munkát.

A bírság mértékének megállapításakor a GVH az öt tender értékét vette alapul, figyelembe véve a jogsértés súlyosságát, közepes piaci hatását és a vállalkozásoknak a jogsértéshez való viszonyulását. Az ISH Kft.-vel szembeni kisebb bírság oka, hogy annak összege a versenytörvény értelmében nem haladhatja meg a vállalkozás előző évi nettó árbevételének 10%-át. A bírságok mértéke közötti aránybeli különbség jól szemlélteti azt is, hogy adott esetben a jelentősen nagyobb méretű vállalkozás jogsértéstől való elrettentése relatíve magasabb bírságot tesz indokolttá.

Akadályozta a piacnyitást a vasúti áru fuvarozás piacán a MÁV

Nagy jelentőségű ügyben hozott határozatot ez év júliusában a Versenytanács, amely a MÁV Zrt. ellen gazdasági erőfölénnyel való visszaélés miatt folyt.

Az eljárás során két fontos, más ügyekre is kiható kérdésre kellett megadni a választ:

a) Terheli-e különös felelősség a piacnyitással összefüggésben azt a(z) inkumbens) vállalkozást, amely ezt megelőzően a piacon jogi monopólium helyzetet élvezett? Ezzel összefüggésben, hol húzódik a jogszerű és a jogszerűtlen piaci magatartások közötti határvonal, amelyekkel az inkumbens válaszolhat a piacra lépni szándékozó új szereplők által teremtett verseny nyomására?

b) Szükséges-e, és ha igen, milyen mértékben bírságcsökkentő tényezőként számításba venni azt a körülményt, hogy a jogsértést elkövető cég 100%-ban állami irányítás alatt lévő, ráadásul tartósan és jelentős mértékben veszteséges állami vállalkozás?

Magyarország európai uniós csatlakozásával egy időben, 2004. május 1-jével megvalósult vasúti piacnyitás értelmében a vasúti teher- és személyszállításban megnyílt a lehetőség új társaságok belépésére a hazai vasúthálózaton. Az új, saját hálózattal nem rendelkező vasúttársaságok működéséhez szükséges vasúti pálya és más pályatartozékok használatához, illetve egyes járulékos szolgáltatásokhoz a MÁV Zrt.-nek (valamint a kezelésében lévő vasúti infrastruktúra tekintetében a GySEV Zrt.-nek) diszkriminációmentes hozzáférést kell biztosítani.

Már 2004 folyamán négy magán vasúttársaság is megjelent a hazai vasúti piacon, s a vasúti áru fuvarozásba kívánt bekapcsolódni. Az új piaci szereplők részéről hamarosan több olyan jelzés is érkezett a GVH-hoz, amelyek a MÁV Zrt. pályahasználati szerződéskötési gyakorlatát és a pályához való hozzáférés körülményeit kifogásolták. A GVH 2005. február 9-én indított eljárást annak vizsgálatára, hogy az állami vasút pályahasználati szerződésében foglalt egyes pénzügyi feltételek akadályozhatják-e a szerződéskötésre köte-

lezett versenytárs vasutak piacra lépését és működését, majd 2005. április 29-én a versenyfelügyeleti eljárást a MÁV Zrt. kezelésében lévő, nem közforgalmú infrastruktúra elemekhez való hozzáférés körében tapasztalt magánvasúti nehézségek és az egyes nagyfuvarozatókkal kötött

azon magatartása is, amelyet a magánvasutak egyes konkrét – de nem az országos közforgalmú hálózathoz tartozó – pályaszakaszokhoz (elsősorban ipar- és rakodóvágányokhoz) történő hozzáférési igényeinek teljesítése során tanúsított, s amelyekre a piacnyitásból eredő külön

hosszú távú megállapodások versenyhatásainak vizsgálatára is kiterjesztette.

A versenyfelügyeleti eljárás lezárásaként hozott határozatában a Versenytanács mindhárom vizsgált magatartást jogsértőnek találta. Versenyjogilag indokolatlannak minősült, ezáltal alkalmas volt a magánvasutak piacra lépésének nehezítésére, hogy a MÁV Zrt. Pályavasúti Üzletága az országos közforgalmú vasúthálózat használatához szükséges – 2004/2005. menetrendi évre szóló – pályahasználati szerződések megkötése során biztosítékként valamennyi magánvasúttól egységesen (kivéve persze a MÁV saját, áru fuvaroztatással foglalkozó üzletágát) az éves pályahasználati díj 2,5 hónapra eső részének megfelelő összegű, feltétel nélküli bankgaranciát kért. Hasonló hatással volt a piacralépésre a MÁV Zrt.

szabályozás nem vonatkozott. A MÁV Zrt. tulajdonában vagy kezelésében lévő iparvágányok működtetését a MÁV Áru fuvarozási Üzletága látta el, amely egyben a magánvasutak fő versenytársának számított. Ennek következtében a MÁV egyik üzletága olyan – visszaélésre alkalmas – döntési helyzetbe kerülhetett, hogy jó részt tőle függött a hozzáférési kérelmek érdemi elbírálása, a hozzáférések biztosítása, és számos esetben ténylegesen is megakadályozta, illetve nehezítette azt, hogy a magánvasutak az iparvágányokkal rendelkező fuvaroztató cégeknek szállítási feladatokat teljesítsenek. Ugyancsak piaclezáró, azaz a piacralépést nehezítő magatartásnak minősült a MÁV Zrt. részéről az, hogy a piacnyitást megelőzően, illetve közvetlenül azt követően négy, kiemelt jelentőségű fuvaroztató céggel több évre

szóló, kizárólagos szállítási keretmegállapodásokat kötött. Ezen cégek (amelyek között megtalálhatók a MOL, a BorsodChem, a Mátrai Erőmű és a Magyar Alumínium Rt. nevében eljáró cégek) a megállapodás hatálya alatt akkor sem fordulhattak a magánvasutakhoz, ha azok a MÁV ZRt.-nél lényegesen kedvezőbb feltételeket tudtak volna kínálni.

A MÁV-íment felsorolt magatartásai Magyarország 2004. május 1-jei európai uniós csatlakozását követően a közösségi versenyszabályokat is sértették, továbbá – a 2004. május 1. előtti időszakra vonatkozóan – a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai közötti társulás létesítéséről szóló Európai Megállapodás 62. cikke (3) bekezdésén alapuló, a Társulási Tanács 2/96. számú verseny végrehajtási szabályokról szóló határozata helyébe lépő 1/02. számú társulási tanácsi határozat kihirdetéséről szóló 2002. évi X. törvény I. címe 3. cikkében foglalt tilalmakba ütköznek.

A Versenytanács a MÁV ZRt.-t egymillió Ft versenyfelügyeleti bírság megfizetésére kötelezte. A kiszabott bírság a MÁV ZRt. Árufuvarozási Üzletágának méretével, a jogsértés súlyával és időtartamával

arányosan került megállapításra. A bírság mértéke kifejezi, hogy a GVH az állam által elhatározott piacnyitást akadályozó vállalkozói magatartásokat szigorúan ítéli meg. A MÁV ZRt. által elkövetett versenyjogsértések különösen érzékeny helyzetben és időszakban érintették hátrányosan az újonnan piacra lépni szándékozó magánvasutakat, kockáztatva ezzel a piacnyitás sikerességét. A piacnyitást követő időszakban a korábban monopolhelyzetet élvező inkumbens céget fokozott versenyjogi felelősség terheli, ha magatartásával indokolatlanul és jogszerűtlenül korlátozza, nehezíti az újonnan megjelenő vállalkozások üzleti lehetőségeit.

A fenti első kérdésre tehát a Versenytanács egyértelmű igennel válaszolt, határozatával pontosan meghúzva azt a határvonalat, amelyet a MÁV-nak nem szabadott volna átlépnie. A második kérdésre már sokkal nehezebb volt válaszolni. A Versenytanács tudatában volt annak, hogy a fenti bírság megfizetése nehezítheti a MÁV konszolidációjára irányuló törekvéseket. Tekintettel azonban arra, hogy a konszolidáció nem valósítható meg jelentős állami támogatás nélkül, ugyanakkor a befizetett bírságok az állam

bevételeinek számítanak, a bírság megfizetése önmagában csak a MÁV helyzetére lehet számottevő kihatással, az állam ezzel kapcsolatos pénzügyi lehetőségeire nem. Kisebbségi bírság vagy esetlegesen a bírság elengedése ezért az állam helyzetét nem javította volna, miközben a jogsértés gyakorlatilag szankcionálás nélkül maradt volna. Ezért a Versenytanács úgy ítélte meg, hogy jogsértésekkel összefüggésben a bírság kiszabásától nem lett volna helyes eltekinteni. A bírság mértéke ugyanakkor – a jogsértő vállalkozás több száz milliárd forintba kerülő éves releváns forgalmához képest viszonylag enyhe. A bírság kiszabásakor a Versenytanács figyelembe vette azt is, hogy a MÁV ZRt. 2006 májusától vállalta, hogy önként tartózkodik a kizárólagos szerződéses kikötések érvényesítésétől. Tükrözi továbbá azt is, hogy időközben a MÁV ZRt. olyan belső szervezeti változásokat eszközölt, amelyek révén a jövőben elkerülhető lesz a hálózathoz való hozzáférés megnehezítésében testet öltő jogsértés, mivel az önálló gazdasági társaságba szervezett MÁV Cargo ZRt. már nem rendelkezik iparvágányok tulajdon-, vagy kezelési jogával.

Nyíregyházi taxisok

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a Vj-92/2005. számú versenyfelügyeleti eljárásban meghozott határozatában megállapította, hogy a Nyíregyházi taxitársaságokat üzemeltető vállalkozások egymással tárgyalásokat folytattak az általuk, a 2005. évben végrehajtandó tarifaemelésről. A vállalkozások által létrehozott árkartell alkalmas volt a verseny korlátozására, s a versenyjogi szabályok szerint igen súlyos jogsértésnek minősül.

A GVH határozatában megállapította, a versenytörvény alapján a verseny korlátozását célzó megállapodásnak minősül, hogy a fenti vállalkozások 2005. március 22-én négy – egymástól csak az árrendszer egyes elemeiben különböző, de nagyságrendileg azonosan 180 Ft-os – tarifacsomag alkalmazásában állapodtak meg. Az eljárás alá vont vállalkozások az egységes 180 Ft-os tarifa elhatározását követően a közöttük létrejött versenykorlátozó megállapodás leplezése céljából a négy taxitársaságra négy formálisan különböző, de tartalmi szempontból azonos tarifarendszert dolgoztak ki. Ezt egymás

között kisorsolták, majd pedig azzal távoztak a megbeszélésről, hogy mindenkinek azt a tarifarendszert fogja alkalmazni, amelyet a sorsoláson kihúzott. A Versenytanács szerint az eljárás alá vontak egyeztetett tarifaemelésének célja az árban megnyilvánuló verseny korlátozása volt. Ez a magatartás kőkemény versenykorlátozásnak minősül akkor is, ha a taxivállalkozások a gyakorlatban nem valósították meg az elhatározott tarifaemelést.

Az eljárás alá vontak versenykorlátozó magatartását bizonyítja, hogy a megbeszélés napján és az azt követő néhány

napban a városban működő mindkét taxaméterszervizelőt felhívták telefonon, és a taxaméter átállításának időpontjáról érdeklődtek, illetve javaslatot kértek az egységes tarifa álcázásával kapcsolatban.

A Versenytanács határozatában megállapította, bár a tarifaemelés végrehajtására már korábban is történtek lépések, tényleges tarifaemelésre csak 2005 májusában került sor. A Versenytanács összefüggést látott a 2005. március 22-i megbeszélés és a 2005. május 10–20. között végrehajtott áremelések között, noha nem azok a tarifák kerültek alkalmazásra, amelyekről a megegyezés megszületett. A május 10–20. közötti áremelések egy második kartell eredményeztek, amely – a 2005. március 22-i megállapodástól eltérően – összehangolt magatartással jött létre, amely ténylegesen korlátozta a versenyt azáltal, hogy a fenti vállalkozások valamennyien árat emeltek, melynek eredményeként a városban belül alkalmazott kilométerdíj mindenütt egységessé (170 Ft/km) vált.

Százmilliónak ötven a fele...

A Versenytanács a Tesco-Global Áruházak Zrt.-t 100 millió, az Auchan Magyarország Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.-t 50 millió forint bírság megfizetésére kötelezte, mivel mindkét vállalkozás a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított.

A Versenytanács a Vj-22/2006. számú versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozatában megállapította, a Tesco-Global Áruházak Zrt. több vonatkozásban is a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított. A Vj-29/2006. számú ügyben hasonló megállapításra jutott a Versenytanács az Auchan Magyarország Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. esetében.

A Versenytanács e két határozatában, illetőleg a korábbi hasonló ügyekben hozott határozataiban részletesen rögzítette a rendszeresen reklámújságokat megjelenítő áruházláncokkal szemben támasztott egyes versenyjogi követelményeket.

A kialakult vásárlói szokások alapján a Tesco és az Auchan által működtetett áruházakban forgalmazott termékek megvásárlása kapcsán több fogyasztói döntés bír versenyjogi relevanciával, így különösen annak fogyasztó általi megválasztása, hogy vásárlásait milyen típusú üzletben kívánja lebonyolítani (szaküzletben, hipermarketben, hagyományos, kisebb forgalmú kiskereskedelmi egységben, piacon, valamely lánchoz tartozó áruházban stb.), továbbá annak eldöntése, hogy konkrétan melyik üzletet keresi fel a vásárlás megvalósítása érdekében, valamint annak elhatározása, hogy a fogyasztó megvásárolja-e az adott terméket. A fogyasztói döntés befolyásolásának tekinthető minden olyan magatartás, amely ezen döntésekre hatást gyakorol.

A fogyasztó befolyásolásában a fogyasztó érdemi választását befolyásoló tényezőnek tekintendő egy áruház akcióról való tájékoztatás. A magatartás kétségtelenül hatást gyakorol a gazdasági versenyre, mely hatást fokozza az, hogy az akciók alkalmasak a fogyasztók áruházba történő „becsábítására.” Az áruházba ily módon betért fogyasztók vásárlásai nem szorítkoznak az akcióban részt vevő termékekre, azzal együtt, hogy maguknak az akciók-

nak, az akcióváltásoknak kimutatható forgalomnövelő hatása van. Az akciók tehát nemcsak egy adott akciós áru iránti keresletét növelik, hanem kedvezően hatnak az áruházakban forgalmazott többi áru értékesítésére is, építve a kisebb-nagyobb árkedvezmény átmenetiségéből és az árkedvezményes áru korlátozott mennyiségéből adódó sürgető fogyasztói döntés meghozatalának szükségességére, az árengedményes áru más áruk iránt is kelenődőseget fokozó szerepére.

Nem mellőzhető körülmény, hogy a különböző akciók szervezésének és az ezekről való tájékoztatásnak meghatározó szerepe van a vállalkozások gazdálkodásában – amely egyben a versenyjogi felelősség súlyát is jelzi.

Mivel a fogyasztó döntése szempontjából kiemelkedő jelentősége van az áruházlánc által tartott akcióban való részvétel által elérhető megtakarításnak, versenyjogi követelményként fogalmazódik meg az erről való tájékoztatás pontos, félre nem érthető volta. A vállalkozás az általa megtartott akciók kapcsán, az akcióról tájékoztató újságjában a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas magatartást tanúsít, ha az újság az árkedvezmény mértékének bemutatására nem a termék akciót megelőző árát tünteti fel, hanem egy korábbi, az árengedmény mértéke szempontjából a vállal-

kozás számára kedvezőbb, a fogyasztó számára vonzóbb árat. Jogsértőnek minősül, ha a vállalkozás a szórólappján (reklámújságjában) feltüntet egy magasabb és egy kedvezményes árat, s a) a magasabb árat ugyan alkalmazta korábban a vállalkozás, de a kedvezményes ár alkalmazását közvetlenül megelőzően nem, illetve korábban is csak kivételesen gyakorolta, b) a vállalkozás a kedvezményes ár előtt közvetlenül alkalmazta a magasabb árat, azonban ezt rendeltetésellenesen, így például ésszerűtlenül rövid ideig tette, c) a magasabb árat korábban nem alkalmazta, d) a fogyasztónak ténylegesen nem a kedvezményes, hanem annál magasabb árat kell megfizetnie. Ez utóbbi kapcsán kiemelendő, egy terméknek természetesen (a versenytörvény által is kiemelten) lényeges tulajdonsága az érte fizetendő ár, így a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást valósít meg az a vállalkozás, amely ténylegesen nem a reklámújságjában meghirdetett áron árúsítja termékeit.

Ugyancsak jogsértő, ha a vállalkozás reklámújságja nem az akcióban ténylegesen megvásárolható termék, hanem más, egyes lényeges tulajdonságaiban eltérő termék (a valóságosnál előnyösebb) képét tartalmazza, azaz mást hirdet, mint amit árul. A jogsértés szempontjából nincs annak jelentősége, hogy az áruházakban már milyen kiegészítő információkhoz juthat a fogyasztó, mivel a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartás tanúsítása a reklámújság fogyasztókhöz történő eljuttatásával megtörtént, s kifejtette azon „becsalogató” hatását, amelynek eredményeként a fogyasztó felkereste az áruházat.

Az akciótartás tisztessége azt is megköveteli, hogy a vállalkozás a készlet erejéig meghirdetett akcióba olyan mennyiségű árut bocsásson – természetesen minden fogyasztó igénye kielégítésének versenyjogi elvárása nélkül –, hogy túlzott, észszerű módon kielégíthetetlen fogyasztói várakozásokat ne keltsen. Az arányosság elvének megsértése esetén egyrészt a fogyasztói érdekek sérülnek, hiszen a keltett várakozástól a teljesítés aránytalanul elmarad, másrészt a magatartás „becsalogató” jellege folytán a fogyasztók felkeltett vásárlási igénye csak az ígért akációs terméken kívül eső árucikkek iránt, így alkalmas a fogyasztók versenytársaktól való jogellenes elvonására. Az önmagában nem ütközik a versenytörvény rendelkezéseibe, ha valamely akációs termék nem az akció teljes ideje alatt áll rendelkezésre, hangsúlyozva ugyanakkor, „a készlet erejéig érvényes” tájékoztatás nem adhat felmentést azokra az esetekre, ha a vállalkozás egészére vagy akárcsak egyetlen áruházára nézve a) az adott termék egyáltalán nem áll rendelkezésre, b) az adott terméknek irreálisan alacsony az induló készlete. Ennek megfelelően tehát jogsértő, ha az akációs újságban akcióként meghirdetett egyes termékek az akció kezdetén nem kaphatók. A jogsértés megállapítása vonatkozásában a vállalkozás belső ügyének minősül, hogy egyes akcióban résztvevő, az akációs újságban meghirdetett termékek milyen okból nem vásárolhatók meg a fogyasztók által az akció kezdő időpontját követően, illetve az akció folyamán. A vállalkozás versenyjogi felelősségét az sem szünteti meg, ha ezt például szállítóinak fegyelmezetlenségére, szerződészegésére lehet visszavezetni.

Az áruházláncok reklámújságjai gyakorta illetnek egyes termékeket a „legolcsóbb jelzővel,” s teszik ezt oly módon, hogy a „legolcsóbb” kifejezést alkalmazó tájékoztatások nem minősülnek a reklám-

törvény szerinti összehasonlító reklámnak, mivel sem közvetlenül, sem közvetve nem tesznek a fogyasztó számára egyértelműen felismerhetővé egy másik vállalkozást vagy egy másik árut. Ezek a tájékoztatások olyan összehasonlítást tartalmazó reklámoknak tekintendők, amelyek valamennyi versenytárs valamennyi, adott termék kategórián belüli termékével szemben fogalmazzák meg a reklám állítását. A „legolcsóbb”, illetve a „legolcsóbb termékeink” felirat a fogyasztók számára azt az üzenetet közvetíti, hogy a reklámújságban szereplő termékek ára a legalacsonyabb a piacon, annál olcsóbb áron sehol sem vásárolhatják meg az adott termékeket. Ez határozza meg, hogy a vállalkozásnak milyen körben kell bizonyítékkal szolgálnia arról, hogy az állítás megfelel a va-

lóságnak. Az eddigi ügyekben ugyanakkor a Versenytanács megállapította, a vállalkozásoknak nem áll rendelkezésükre olyan megoldás, amely biztosítaná, hogy egy adott termék vonatkozásában mindig, minden esetre szólóan megalapozottan lehessen azt az üzenetet közvetíteni a fogyasztók felé, hogy a vállalkozás által alkalmazott árak a legalacsonyabbak a piacon a termék kategórián belül.

A Tesco és az Auchan esetében kiszabott bírság összegét jelentősen megemelte az a súlyosítóként értékelt körülmény, hogy a Tescoval szemben a kilenccedik versenyfelügyeleti eljárásban került megállapításra a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas magatartás tanúsítása.

Jogsértő Ügyvédi Kamara

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a 2006. június 14-én megállapította, hogy a Magyar Ügyvédi Kamara (Kamara) Etikai Szabályzatának az ügyvédek reklámozási gyakorlatára vonatkozó egyes rendelkezései, valamint a Magyar Ügyvédi Kamara elnöksége az ügyvédek internetes honlapjának tartalmát meghatározó állásfoglalásának egyes pontjai a magyar és a közösségi versenyjogba ütköztek.

A Versenytanács a Magyar Ügyvédi Kamarát eltiltotta a jogsértőnek minősített szabályok alkalmazásától és 5 millió Ft bírság megfizetésére kötelezte. A panaszra indult eljárásban a Versenytanácsnak számos kérdésre kellett választ adnia. Így például: vállalkozásnak minősül-e egy ügyvéd? Vállalkozások társulásának tekinthető-e a Kamara? Vállalkozások társulásának döntése-e az Etikai Szabályzat? Miként értékelendő a miniszter által, kamarai döntések esetében gyakorolt törvényességi felügyelet? Versenykorlátozást valósítanak-e meg az Etikai Szabályzat reklámra, illetve az állásfoglalás honlapra vonatkozó rendelkezései?

Mind a hazai, mind a közösségi versenyjog értelemben az ügyvédek gazdasági tevékenységet folytatnak, éppen ezért vállalkozásnak minősülnek. Az általuk létrehozott Kamara vállalkozások társulásának tekintendő, mely az ügyvédi szolgáltatással kapcsolatos, piacra ható döntéseket hoz, amikor szabályzatait elfogadja. Ily módon a Kamara a versenyjogi szabályok hatálya alá tartozik. Ezen nem változtat az igazságügy-miniszter törvényességi felügyeleti jogkörében ellátott ellenőrzési tevékenysége sem, attól nem válik állami intézkedéssé például az Etikai Szabályzat. A Versenytanács álláspontját a következő tényezőkre alapozta:

– a Kamara tagjai vállalkozások, a tagság kizárólag a szakma képviselőiből áll össze,

– a felügyeletet ellátó miniszter nincsen ráhatással a kamarai elnök személyére, vagy más vezető testületek összetételére,

– nincs részletesen meghatározva a közérdek, amelyre tekintettel kéne lenni a döntéshozatalnál, sőt semmi nem akadályozza, hogy a tagok saját érdekeik alapján döntsenek,

– legvégül az igazságügy-miniszter törvényességi felügyeleti joga nem alapozza meg a közösségi jogból ismert végső döntés jogának fenntartását.

Ezen kérdések tisztázása után térhetett rá a Versenytanács az egyes rendelkezések versenykorlátozó jellegének értékelésére. A hatályos magyar és közösségi versenyjogi szabályok szerint jogellenes a vállalkozások társulása által hozott azon döntés, amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. A Versenytanács versenykorlátozónak tekintette az Etikai Szabályzat ügyfélszerzés módjainak korlátozását szolgáló rendelkezéseit, mivel azok megfogalmazásukból adódóan valamennyi, a személyes eljárással történő ajánlason túli ügynöki tevékenység igénybevételét is tiltják.

Versenyjogba ütközőnek találta a Versenytanács továbbá az Etikai Szabályzat azon szabályát, amely csak 2 hónapig engedi az iroda fellelhetőségének közzétételét, valamint azt a rendelkezést, amely megfogalmazása folytán korlátozza a reklámmegjelenítés módját és formáját. A közösségi és hazai versenyjoggal ellentétesen találta a Versenytanács az Etikai Szabályzat összehasonlító reklám tilalmát kimondó rendelkezéseit, tekintettel arra is, hogy az egységes megfogalmazás miatt nincs mód az összehasonlító reklámtévékenységen belüli differenciálásra. Az összehasonlító reklámtilalmat a Versenytanács szerint részben indokoltak és arányosak voltak azon részükben, ahol az ügyvédi titoktartás alapelvéből adódóan nem állhatnak rendelkezésre az összehasonlítóshoz szükséges objektív adatok, tehát elméletileg ezekben az esetekben alkalmazható lett volna a közösségi jogból ismert Wouters-kivétel. Ugyanakkor indokolatlan és aránytalan volt a korlá-

tozás azon esetekben, amikor ezek nem voltak levezethetők a jogállamisággal összefüggő ügyvédi tevékenységből, illetve a közérdeket szolgáló ügyvédi alapértékekből. Az egységes megfogalmazás azonban nem tette lehetővé az ilyen jellegű különbségtételt.

Az Etikai Szabályzat – a szabályozás módszeréből adódóan – egyes reklámtévékenységeket úgy enged meg, hogy azokat “nem tilos” reklámnak minősíti, míg másokat – így az összehasonlító reklámot – kifejezetten tilt. Az Etikai Szabályzat ily módon – kifejezett tiltás nélkül ugyan, de – megtilt minden más önreklámot, vagyis a díjakra és szolgáltatásra vonatkozó információk közzétételét is. A Versenytanács a fenti módszert közvetett reklámtilalomnak, így szintén versenykorlátozásnak tekintette.

Az ügyvédek honlapjára vonatkozóan a Kamara elnökségének állásfoglalása amellet, hogy kifejezetten megtilt különböző magatartásokat, általános fogalmazással azt írja elő, hogy az ügyvédi honlap tartalma nem szolgálhatja az ügyvéd, illetve szolgáltatásának népszerűsítését, vagy egyébként reklám célját. A kifejezett tiltások, továbbá a korlátozás általános formája a Versenytanács szerint érdemben megtilt minden reklámtévékenységet. A korlátozást erősíti az elnökségi állásfoglalás azon szabálya is, mely tiltja a gazdasági reklámnak minősülő megjelölés használatát. A Versenytanács szerint fenti szabályok a gazdasági reklám teljes megtiltása felé mutatnak, amit a jogállamiság, illetve az ezt szolgáló alapértékek nem tesznek indokolttá, következésképpen versenykorlátozásnak minősültek.

Vodafone hangposta

A GVH 2005 májusában megállapította, hogy a Vodafone azáltal, hogy a hangposta hívó fél általi igénybevételének díjfizetési kötelezettségét a hangposta automata bejelentkezésével egy időben indította, gazdasági erőfölénnyel való visszaélést követett el.

A Vodafone mobiltelefon-szolgáltatásal foglalkozó társaság hívásvégződtesítés esetén ún. hangposta-szolgáltatást is nyújt előfizetőinek, melyet felépült hívásként kezel és annak hívó fél általi igénybevétele esetén automatikusan számlázott. A hangposta-szolgáltatás ekként automatikusan igénybevételre került a GVH által vizsgált időszakban (2003 és 2004 májusa között) abban az esetben, ha a végződtesítés tartalmilag eredménytelenül, de fizi-

kailag – a hangposta szolgáltatás elindulása folytán – formálisan megvalósult anélkül, hogy előtte a hívó fél részére bármilyen jelzést alkalmazott volna.

A GVH határozata megállapította, hogy az érintett szolgáltatás a felperes hálózatában történő végződtesítés – beleértve a saját előfizetőjének végződtesítésének triviális esetét –, amely tekintetében gazdasági erőfölényes helyzete kérését kívül megállapítható, és a nagykereskedelmi hívásvégződtesítés piacán fennálló gazdasági erőfölény az ahhoz vertikálisan kapcsolódó telefonhívások kiskereskedelmi piacára is kiterjed. A hívó félnek, mint a végződtesítési szolgáltatást végső soron megfizető fogyasztónak nincs lehetősége arról döntenie, hogy

eredménytelen végződtesítés esetén hangposta szolgáltatást igénybe kívánja-e venni, vagy nem, annak ellenére, hogy a Vodafone-nak nem vitathatóan technikai lehetősége fennáll arra, hogy ezt a lehetőséget megteremtse.

A GVH 2005. év végén utóvizsgálat formájában megállapította, hogy a Vodafone eleget tett a határozatban foglalt kötelezettségnek oly módon, hogy a hangposta igénybevételét megelőző 1 másodperces sípoló hang alatt nem számláz.

A Fővárosi Bíróság helybenhagyta a GVH álláspontját, megállapítva, hogy a GVH által vizsgált magatartása Vodafone-nak visszaélésszerűnek minősíthető, elsősorban az elért indokolatlan előnyre tekintettel.

EUROCREDIT

A GVH tavaly májusi határozatában megállapította, az Euro Credit Consulting Kft. a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított, amikor a 2004. és a 2005. évben a nyomtatott sajtóban megjelent reklámjaiban azt a hamis látszatot keltette, hogy hitelezési tevékenységgel, illetve hitelek közvetítésével foglalkozik, s egyben elhallgatta az általa nyújtott szolgáltatás egyes, a fogyasztói döntések szempontjából lényeges tulajdonságait, továbbá megtévesztésre alkalmas tájékoztatást adott az általa tartott akciókról. A GVH 5 millió forint bírsággal sújtotta a vállalkozást.

A GVH határozata szerint az vethető a vállalkozás szemére, hogy az általa közzétett reklámok nem tájékoztatták a fogyasztókat arról, hogy az eljárás alá vont fogyasztói csoportok szervezésével foglalkozik, amelyek esetében egyfajta sajátos „belső hitelezés” történik a fogyasztói csoport tagjai között. Miközben a vállalkozás ténylegesen nem rendelkezik a reklámokban feltüntetett összegekkel, illetve nem áll kapcsolatban olyan más vállalkozással, amely rendelkezne ezen összegekkel és kész lenne azokat a fogyasztó-

tók rendelkezésére bocsátani. A vállalkozás elhallgatta továbbá a reklámokban az általa kínált szolgáltatás meghatározó alapvető tulajdonságát, a sajátos „belső hitelezés” konkrét megvalósulásával kapcsolatban álló szerecsselem létére semmilyen formában sem tett utalást. A felvehető összeg mértékére a futamidőre, és a havi törlesztő részletre utaló reklámok elolvasásakor a fogyasztó az azokban használt kifejezéseknek a mindennapi életben elfogadott általános jelentése alapján, a reklám összhataása eredményeként arra a következtetésre juthatott, hogy a vállalkozás pénzügyi szolgáltatást kínált, s szolgáltatásának igénybevétele esetén (a reklámok jelentős része szerint kezes és jövedelemigazolás nélkül, illetve ingatlanfedezetre) a fogyasztó azonnal hozzájuthat az általa igényelt összeghez. A reklámok alapján a fogyasztóban fel sem merülhetett, hogy a kívánt összeghez sorsolás útján vagy előtörlesztés-vállalással, esetleg 5–10–15 év elteltével juthat hozzá.

A Fővárosi Bíróság helybenhagyta a GVH határozatát, a kiszabott bírságot ugyanakkor 4 millió forintra csök-

kentette, tekintettel arra, hogy az öt súlyosító körülmény közül egyet nem tartott okszerűnek. Az ítélet indokolása szerint valamely jogsértés elszaporodottsága, mint mérlegelési szempont versenyügyekben, a büntetőügyektől eltérően okszerűen nem súlyosító – noha nem is kifejezetten enyhítő – körülmény. A Bíróság felhívta a figyelmet arra, hogy generálprevenációs célok (hasonló magatartások elkerülésének megakadályozása) nem vehetők figyelembe a bíróság kiszabásánál. Hivatkozott az indokolás arra, hogy a bíróság immanens tartalma a generálprevenatív hatás ahhoz, mint külön elérendő célhoz, súlyosító körülmények nem rendelkezhetőek. A bíróság elvi élel szögezte le, hogy ha egy adott versenyzői piacon általánosan elterjedtek az egyébként jogsértő versenyzésközök, akkor az erre a piacra utóbb belépni kívánó vállalkozás részéről szükségszerű, racionális és elkerülhetetlen magatartás a versenyben maradáshoz az adott általános piaci standardok átvétele. A bíróság nézete szerint ilyen esetben akkor jár el helyesen a GVH, ha az adott piaci gyakorlattal szemben, minél több szereplőt érintve lép fel, és így egyértelműsíti a piac szereplői számára a kialakult gyakorlat jogsértő mivoltát.

Hatályon kívül helyezett EGIS határozat

A GVH 2004. októberi határozatában – nagyrészt egy közvélemény-kutatás adataira támaszkodva – megállapította, hogy az EGIS Gyógyszergyár Rt. az általa forgalmazott Coverex gyógyszerkészítmény 2003–2004. évi reklámozása során gyógyszerismertetőiben a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított azzal, hogy a gyógyszernek a törzskönyvezésben nem szereplő – a szív- és érrendszeri betegségek megelőzésére vonatkozó – hatást tulajdonított. A vállalkozást e magatartásért 100 millió forint bírság megfizetésére kötelezte.

A Fővárosi Bíróság hatályon kívül helyezte a GVH határozatát és új eljárás lefolytatását rendelte el. A bíróság egyetértett a felekkel abban,

hogy a professzionális fogyasztók esetén a versenyjogi védelem mércéje szigorúbb, vagyis pl. egy orvosnak szóló promóciós anyag esetében nem a kijelentések mindennapi értelméből kell kiindulni, hanem az orvosi szakmában, az adott professzionális közegben elfogadott jelentést kell alapul venni. Az ítélet indokolása szerint mindez a jelen esetben kizárólag egy megbízható, reprezentatív és szakmailag kifogástalan közvélemény-kutatás alapján lett volna lehetséges. Ha a közvélemény-kutatás adatai alapján megtévesztés nem mutatható ki, akkor nem állapítható meg az arra való alkalmasság, mert nincs olyan „szakértő” személy, aki önmagában, mint a megtévesztés megítélésére hatáskörrel rendelkező

alperesen kívül általános érvennyel állapíthatná meg, hogy a szakma által elfogadott általános jelentése a reklámban használt kifejezésnek mit takar.

Tekintettel arra, hogy az EGIS igazságügyi szakértő segítségével bizonyította, hogy a GVH által elvégzett közvélemény-kutatás objektív következtetések levonására nem alkalmas, így a ténykérdések tekintetében fennálló megalapozatlanság okán került sor a hatályon kívül helyezésre.

Az ítélet ellen a GVH fellebbezett: a Fővárosi Ítéletábrla jövőre várható ítélete kijelölheti a közvéleménykutatások szerepét a fogyasztók megtévesztése tárgyában indított eljárásokban.

Kovács Anita–Tóth András:

Az elektronikus-hírközlési piaci verseny és szabályozás alakulása versenyhatósági szemszögből

Különös tekintettel az európai szabályozási keret 2006. évi felülvizsgálatára

1. Bevezetés

A Gazdasági Versenyhivatal 2006. nyarán tette közzé versenypolitikai álláspontjának tervezetét a magyarországi elektronikus-hírközlési piaci verseny és szabályozás alakulásáról.¹ A szakmai vitára bocsátott dokumentum többek között az európai szabályozási keret 2006. évi felülvizsgálatához is értékes versenypolitikai szempontokat adhat.

2005. november 25-én az Európai Bizottság Információs Társadalmi és Média Főigazgatósága álláspontjaik kifejtésére hívta fel² az érintett feleket a Bizottság elektronikus kommunikációs szektor releváns termék- és szolgáltatási piacairól szóló Ajánlásának,³ illetve öt Európai Parlamenti és Tanácsi irányelvének alkalmazásával kapcsolatban, mellyel nyilvánosan is kezdetét vette a 2002-ben elfogadott elektronikus hírközlési szabályozási keret 2006 végéig tartó Bizottsági felülvizsgálata. A szabályozási keret felülvizsgálata két szálon, de párhuzamosan halad, a Bizottság 2006. június 29-én bocsátotta nyilvános konzultációra az irányelvek⁴, illetve a releváns piacokról szóló Ajánlás felülvizsgálatára vonatkozó dokumentumot⁵. A

nyilvános konzultáció 2006 október végéig tart, majd ezt követően az új Ajánlás várhatóan 2007 elején kerül elfogadásra, míg a felülvizsgált irányelvek hatályba lépése csak 2009–2010 körül várható.

Jelen írás a felülvizsgálat versenyhatósági szempontból meghatározó olyan kérdéseivel foglalkozik, mint a szabályozóhatóság és versenyhatóság eljárásnak viszonya jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató (JPE) gazdasági erőfölénnyel való visszaélése kapcsán, a szabályozási keret és a befektetések ösztönzése, a versenyjog elégtelensége, mint az ex-ante szabályozás harmadik kritériuma, a vezetőes műsorelosztás európai szintű szabályozása.

2. A szabályozóhatóság és versenyhatóság viszonya JPE szolgáltató erőfölénnyel való visszaélése kapcsán

Mint ismeretes a 2002-es elektronikus hírközlésre vonatkozó európai szabályozási keretet az arányosság és kiszámíthatóság jegyében a piacnyitást előmozdító kötelezettségeket a gazdasági erőfölénnyel megegyező tartalmú jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra engedi kironi. Eszerint a nemzeti szabályozó hatóságok, miután a Bizottsági piac-meghatározási Ajánlás⁶ és az Iránymutatások⁷ figyelembevételével, a versenyjog alapel-

vei szerint meghatározták a nemzeti keretek között releváns piacokat (piac-meghatározás), versenyjogi módszerek alkalmazásával⁸ megvizsgálják, hogy adott piacon hatásos verseny uralkodik-e (piacelemzés). Ennek elemzése megegyezik a jelentős piaci erőszelttel, amely szerint egy releváns piacon nincs hatásos verseny,⁹ ha egy vállalkozás önállóan vagy másokkal együtt gazdasági erőfölénnyel megfelelő olyan pozícióban van, amely hatalmat ad számára, hogy a versenytársaktól, a vevőktől és végső soron a fogyasztóktól számottevő mértékben függetlenül viselkedjen.¹⁰

Mindezek alapján visszatérően felmerülő kérdés főként a piaci szereplők részéről, hogy a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató kijelölése, illetve a kirótt kötelezettség megsértése kapcsán mennyiben számíthatnak a versenyhatóság részéről eltérő megítélésre különösen is az erőfölénnyel való visszaélés kapcsán, ahol a két szabályozás közti átfedés leginkább kimutatható. A párhuzamosságot a jelenlegi szabályozási keret inkább erősíti, mint csillapítja, hiszen a Keretirányelv¹¹ 15. cikk (1) bekezdése szerint a Bizottság által azonosított ex-ante szabályozást indokoló piacok nem érintik a versenyjog hatálya alatt konkrét esetekben meghatározott piacokat. Továbbá az Iránymutatás 31. pontja is leszögezi, hogy a gyakorlatban nem zárhatóak ki a különböző típusú problémák vonatkozásában párhuzamos eljárások az ex-ante szabályozás és a versenyjog alapján az érintett piacokon. De

¹ Letölthető a GVH honlapjáról: http://www.gvh.hu/data/pdf/friss_akttema_hirkozlapiac_alakulasa_m.pdf

² http://europa.eu.int/information_society/policy/ecomm/info_centre/documentation/public_consult/index_en.htm#review

³ 2003/311/EK, OJ L 114, 2003. 05. 08.

⁴ Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions on the Review of the EU Regulatory Framework for electronic communications services, COM(2006) 334 final

⁵ Commission Staff Working Document. Public Consultation on a Draft Commission Recommendation On Relevant Product and Service Markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communication networks and services. SEC(2006)837

⁶ Az Európai Bizottság 2003. február 11-ei Ajánlása az elektronikus hírközlési szektorban vélhetően ex-ante szabályozás alá eső érintett áru és szolgáltatási piacokról 2003/311/EC, OJ L114/45, 2003. 05. 08.

⁷ Az Európai Bizottság 2002/C 165/03 számú, a piacelemzésről és a jelentős piaci erő értékeléséről az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közösségi szabályozási keretében című iránymutatása OJ C 165, 2002. 07. 11. A következőkben Iránymutatás alatt ezt a dokumentumot értjük.

⁸ Iránymutatás 24. pont.

⁹ Iránymutatás 19. pont.

¹⁰ Az elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló 2002/21/EK irányelv (Keretirányelv), OJ L 108, 2002. 04. 24., 14. cikk, 2. bekezdés

¹¹ Az elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló 2002/21/EK irányelv (Keretirányelv), OJ L 108, 2002. 04. 24.

már a Bizottság „Az EK versenyszabályainak alkalmazhatóságáról a távközlési ágazatban kötött hozzáférési megállapodások vonatkozásában” c., 1998. augusztus 22-i Közleménye¹² is tartalmazta, hogy a szektorban a két szabályozás párhuzamosan alkalmazható.

A versenyjog és elektronikus hírközlés-szabályozás fentiek szerinti egymást átfedő alkalmazása tehát a szabályozási keret szintjén feloldatlan marad, amely azonban a piaci szereplők számára kiszámíthatatlan módon párhuzamos eljárásokat eredményezhet. Egy Bizottság által készített tanulmány¹³ szerint az elektronikus hírközlés piaci szereplők 18%-a gondolja úgy, hogy a szabályozási bizonytalanság visszaveti a befektetéseket. Vagyis a két hatóság ugyanazon magatartással összefüggő eljárásai közti viszony nem csak a jogbiztonság, de a felülvizsgálat során sokat emlegetett befektetés-ösztönzés szempontjából is fontos kérdés lehet, amit a felülvizsgálat során érdemes volna tisztázni.

Az átfedések foldására az intézményi és hatásköri integrációkon túl a két szabályozás egymást kiegészítő jellegű alkalmazása kínál lehetőséget. Ez utóbbi szemlélet került megfogalmazásra a Bizottság már említett Hozzáférési Közleményében¹⁴, amely szerint nincs helye versenyjogi fellépésének, ha a szabályozóhatóság előtt párhuzamosan eljárás folyik, hacsak *i)* az ügy 6 hónapon belül nem oldódik meg, illetve *ii)* kivételes körülmények esetén, ahol az ügyszám jelentős közösségi érdek fűződik. Ez az elv azonban az elektronikus hírközlés tekintetében még sohasem került alkalmazásra¹⁵, viszont sikerrel ültették át például az energiaszektorra. A HFC Bank plc/British Gas Trading Ltd ügyben¹⁶ (ahol a felek egy közös vállalt alapítására szerződtek) a Bizottság az eljárás befeje-

zéséről döntött, miután a brit szabályozóhatóság (Ofgas) megállapította, hogy az árukapcsolástól való félelem megalapozatlan. Az elektronikus hírközlés vonatkozásában az amerikai Legfelsőbb Bíróság jutott hasonló következtetésre a Verizon Communications Inc. v. Law Offices of Curtis Trinko, LLP ügyben¹⁷, mikor kimondta, hogy nem támasztható antitörzst igény abban az esetben, mikor van elérhető szektorspecifikus szabályozás által előírt kötelezettség. Vagyis a versenyjognak kiegészítő szerepe van azokban az esetekben, mikor nincs szektorspecifikus kötelezettség.¹⁸ Ez a megközelítés egyébként nem idegen az európai versenyjogi gyakorlatról. Az Európai Elsőfokú Bíróság a European Night Services (ENS) ügyben¹⁹ kimondta, hogy szükségtelen volt hozzáférési kötelezettség előírása, hiszen a vonatkozó vasúti irányelv (91/44) ezt már biztosította. De a magyar versenyhatósági gyakorlatból is említhető erre példa, hiszen a Chellomedia/SPORT1²⁰ összefonódás engedélyezésekor a GVH többek között azért tekintett el arra vonatkozó kötelezettség előírásától, hogy a Chellomedia érdekeltségébe tartozó UPC ne zárkózzon el más sportcsatorna továbbításától, mert a 18-as számú piac lehetőséget ad ennek a kérdésnek az ex-ante szabályozás alá vonására.

Mindezek alapján, ha valamely magatartás egyszerre valósíthat meg gazdasági erőfölénnyel való visszaélést és ütközhet kirótt kötelezettségbe a versenyhatóság helyett a szabályozóhatóság eljárása lehet indokolt, hiszen gyorsabban képes a felmerülő piaci probléma megoldására. A Bizottság által is előírányzott kivárási idő eltelte után a versenyhatóságnak vizsgálnia kell, hogy a szabályozóhatóság fellépése folytán a torzításmentes versenyhez fűződő közérdeken esett sérelem maradéktalanul kiküszöbölésre került-e. Ellenkező esetben, illetve, ha van ugyan elérhető kötelezettség, de ennek megszegése esetén a szabályozóhatóság elmulasztja a fellépést, a versenyhatóság eljárása szükséges a közérdek védelme érdeké-

ben.²¹ Lényeges, hogy elérhető kötelezettségnek az számít, amit a szabályozóhatóság az adott szolgáltatóra kirótt és az ügyben releváns.

3. A szabályozási keret és a befektetések ösztönzése

A szabályozási keret felülvizsgálata során főként a volt monopolszolgáltatók részéről merült fel, hogy a szektorspecifikus szabályozás visszaveti a befektetéseket. Ennek a kijelentésnek a cáfolatát azonban éppen azok az alapvetően inkumbensi fejlesztések jelentik, amelyek a vezetékes hálózatok adottságainak kihasználását jelzik a triple play²² jegyében. Mindez nem véletlen, hiszen a befektetéseket a hatékonyság és a költségek megtérülése vezérli. A már hivatkozott Bizottsági tanulmány szerint is a befektetések ösztönzője a válaszadók többsége (40%) szerint az új piaci lehetőségek és a gazdasági feltételek (30%) és csak 25% szerint a szabályozás.

Egyébként is a verseny alapkoncepciójával volna ellentétes egy olyan állítás, amely szerint a szabályozás által biztosított szolgáltatásalapú verseny esetében nincs innováció, hiszen ez a vállalkozások egyik leghatásosabb eszköze a versenyben. Ezért kell elutasítani a befektetések ösztönzése érdekében követelt szabályozás alóli átmeneti mentességet (regulatory holiday), hiszen utána még komolyabb versenyproblémákkal kellene a szabályozásnak szembenéznie. Ráadásul a szabályozási keret bizonyos érdekiegyenlítésről még így is gondoskodik, hiszen a Keretirányelv 25. preambulumbékezdése óvatosságra int a feltörekvő piacok szabályozását illetően. Lényeges azonban hangsúlyozni, hogy a feltörekvő piacokra vonatkozó szabályozói önmegtartóztatás nem jelent regulatory holiday-t, ebből ugyanis nem következik, hogy az új infrastruktúrákon nyújtott szolgáltatások monopolizálva lesznek. A szabályozási keret egyébként is megfelelően rendezi a tartósan szűk keresztmetszetekhez való hozzáférést, így az kiterjed az új infrast-

¹² Notice on the application of the competition rules to access agreements in the telecommunications sector, OJ C 265 22.08.1998., 11. pont

¹³ Információs Társadalom és Média Főigazgatóság megrendelésre a London Economics és a PricewaterhouseCoopers által készített „An Assessment of the Regulatory Framework for Electronic Communications – Growth and Investment in the EUe-Communications Sector” tanulmány, melyet 2006. október 19-én a Wroclaw-i Egyetemen rendezett „Improving the Regulatory Framework for Electronic Communications” című konferencián Sion Jones (London Economics) ismertetett. Az előadás elérhető a konferencia honlapján: <http://elcomconf.prawo.uni.wroc.pl>

¹⁴ 30. és 31. pont (8. lánjegyzet)

¹⁵ Nicolas Petit: The Proliferation of National Regulatory Authorities alongside Competition Authorities: A Source of Jurisdictional Confusion, The Global Competition Law Centre Working Papers Series 02/04, 16. old.

¹⁶ Európai Bizottság, XXVII. Jelentés a versenyjog alkalmazásáról az Európai Unióban, 108. old.

¹⁷ 540 US 682 (2004) Az ügy 2000-ben indult, mikor egy ügyvéd (Curtis Trinko) pert kezdeményezett a Sherman Act 2. S-ába ütköző magatartás vádjával a New York állambeli helyi telefontársaság, a Verizon Communications (egykori Bell Atlantic) ellen, mert az a hálózatához való hozzáférés akadályozása révén nehezítette az AT&T ügyfélszerzését.

¹⁸ Nicolas Petit: The Proliferation of National Regulatory Authorities alongside Competition Authorities, 24. old.

¹⁹ 94/663

²⁰ Vj-61/2006

²¹ Vagyis a szabályozóhatóság konkrét ügyben értékelhető párhuzamos eljárását csak annak befejeztével, eredményétől függetlenül lehetséges a versenyhatóság által védett közérdekre tekintettel értékelni. Azt megelőzően a hatóságoknak a hatásköri összeütközésre tekintettel kell eldönteniük, hogy melyikük lép fel.

²² Hang-, adat, és műsorjel-átviteli szolgáltatás együttes nyújtása.

ruktúrákon nyújtott hagyományos szolgáltatásokra is.

Amíg a társadalmi jólétet hosszú távon maximalizáló infrastruktúra alapú hatásos verseny feltételei nem adóttak, addig a szolgáltatásalapú verseny és az azt biztosító szabályozás fenntartása szükséges. Mindaddig ugyanis, amíg csak a szabályozás segíti a verseny szinten tartását – szolgáltatásalapú verseny formájában – a hozzáférések biztosításával, addig annak visszavonása tulajdonképpen magának a versenynek az azonnali megszűnését eredményezné.

Más kérdés, hogy a verseny mesterséges – szabályozás által teremtett piacok segítségével való – bevezetésével előidézhető-e annak hosszú távú fenntarthatósága, vagyis, hogy van-e összefüggés a szolgáltatásalapú és az infrastruktúra-alapú verseny között.

A befektetési lépcső elmélet éppen arról szól, hogy van ilyen összefüggés, mert a szolgáltatásalapú verseny a fenntartható verseny eszköze az infrastruktúra beruházások növekedése révén, melynek alapja a szolgáltatásalapú versenyben megerősödött versenytársak képessége az infrastrukturális beruházások megtételére. Az viszont mindenképpen kérdés marad, hogy mi ösztönzi majd a szolgáltatásalapú verseny által biztosított feltételek mellett versenyző piaci szereplőket a drága és csak hosszú távon megtérülő infrastrukturális beruházásokra. Félő, hogy csak annak a veszélye biztosíthatja ezt az ösztönzést, hogy a más által eszközölt infrastruktúra befektetésre tekintettel (pl.: kábeltelevíziós hálózat) a szolgáltatásalapú versenyt biztosító szabályozási feltételek visszavonásra kerülnek.

Erre egyrészt a szabályozási keret megteremtí a lehetőséget. Például a közvetítő-választás biztosítására vonatkozó Egyetemes szolgáltatási irányelv²³ 19. cikkely (1) bekezdés szerinti kötelezettség csak addig terhelheti a hálózattal rendelkező szolgáltatót, amíg a közcélú telefonhálózathoz fix helyen történő csatlakozás és használat piacán erőfölényben van. De ugyanígy a szélessávú hozzáférések 12. sorszámú piaca esetében is vizsgálni kell a Bizottsági Ajánlás²⁴ mellékletében kifeje-

tett magyarázat szerint, hogy van-e más olyan alternatív infrastruktúra, amelyhez történő hozzáférés egyenértékű a bitfolyam átengedéssel.

Másrészt viszont egyet lehet érteni azokkal az álláspontokkal, amelyek éppen a befektetési lépcső elmélet által a szolgáltatás- és valódi infrastruktúra-alapú verseny között megteremtett kapcsolat gyakorlati megvalósulásával kapcsolatos kétségek miatt óvnak az amerikai példákra hivatkozásoktól, ahol a szélessávú hozzáférésekre vonatkozó nagykereskedelmi kötelezettség visszavonása éppen a platformok, különösen a DSL és kábelmodem közötti intenzív versenynek volt köszönhető.²⁵ Az Európai Unióban azonban – néhány tagállamtól eltekintve – messze nincsen olyan mértékű kábelpenetráció, mint az USA-ban. Magyarország azon kivételek közé tartozik, ahol éppen ezért már középtávon komoly esélye lehet egy valódi infrastruktúra-alapú verseny kibontakozásának. Mindenesetre a CATV és PSTN közti jelentős mértékű átfedés itt hon inkább ösztönzést jelenthet a most még csupán szabályozás segítségével versenyezni képes szolgáltatóknak, hogy befektetéseket eszközöljenek, mint az EU más tagállamaiban, ahol ettől még a befektetési lépcső szerinti fejlesztésekre ugyan sor kerülhet. Ezek mértéke azonban, ha az ösztönző mechanizmusokban nem következik be változás, vélhetően messze el fog maradni a teljes vertikumú párhuzamos platformok által jelentettek-től.

4. A versenyjog elégtelensége, mint az ex-ante szabályozás harmadik kritériuma

Az Ajánlás 9. pontja szerint ex-ante szabályozásra azok a piacok esélyesek, amelyek estében megállapítható, hogy

- adott piac vonatkozásában magas és nem átmeneti strukturális vagy jogi piacralépési korlátok vannak jelen,
- amelyek esetében nem várható, hogy a verseny megfelelő időtartamon belül hatásos lesz, és
- ahol a versenyjog alkalmazása nem elegendő az adott piaci kudarc megfelelő kezeléshez

Ha végigtekintünk a kritériumokon, a hozzájuk fűzött értelmezésen, az Ajánlásban szereplő piac identifikáción, és a hatályos NRF alkalmazásának eddigi gyakorlatán megállapíthatjuk, hogy a legellentmondásosabb szerep és egyben a másik két kritériumhoz képest legkevésbé kiforrott értelmezés a harmadik kritériumnak jutott.

Ahogy az Ajánlás megállapítja, az ex-ante szabályozás és a versenyjog egymást kiegészítő eszközök saját célkitűzéseik elérésében és a hatékony verseny hiányából származó problémák megoldásában. Az egyik alapelv, mely a szabályozási keretrendszer átátja az, hogy ex-ante kötelezettségek kiszabására csak akkor van szükség, ha a versenyjogi beavatkozási lehetőségek nem elégségesek és vissza kell őket vonni, amikor már nincs rájuk szükség. Az Ajánlás felvázolja azt is, hogy miként képzelet el a versenyjog megfelelőségére vonatkozó elemzést. Leszögezi, hogy ennek egy átfogó elemzésnek kell lennie arra vonatkozóan, hogy a versenyjog önmagában hatékonyan alkalmas-e a felmerült piaci problémák kezelésére. Az értékelésnek azokon a tapasztalatokon kell alapulni, amelyek a versenyjog és az ex-ante kötelezettségek elektronikus hírközlési piacokon való egymást kiegészítő alkalmazásának gyakorlatából származnak. Ha sem a tagállami, illetőleg sem a közösségi versenyjog nem képes önmagában orvosolni a piaci problémákat és nem képes hatékony és fenntartható verseny biztosítására egy belátható időtávon keresztül, csakis akkor jelölhető ki egy piac ex-ante szabályozás esetleges tárgyként.

Az Ajánlás több helyen megismétli azt a megközelítést, hogy a szektorspecifikus

²³ Az egyetemes szolgáltatásról és az elektronikus hírközlési hálózatokhoz és szolgáltatásokhoz fűződő felhasználói jogokról szóló 2002/22/EK irányelv, OJ L 108, 2002. 04. 24.

²⁴ Az Európai Bizottság 2003. február 11-ei Ajánlása az elektronikus hírközlési szektorban vélhetően ex-ante szabályozás alá eső érintett áru és szolgáltatási piacokról 2003/311/EC OJ L 114/45, 8.5. 2003. A következőkben Ajánlás alatt ezt a dokumentumot értjük.

²⁵ National Cable & Telecommunication Ass'n v. Brand X Internet Services ügy, 545 US 2005., June 27, 2005

szabályozás játssza a kiegészítő szerepet a versenyjoghoz képest, hatókörét azokra a problémákra korlátozva, amelyeket a versenyjog nem képes megfelelően orvosolni. Az Ajánlás illetve az Explanatory Memorandum²⁶ sem az általános elveknél, sem az egyes piacoknál nem ad átfogó és teljes képet ennek lehetséges eseteiről, mindössze példákat említ. Ezek a következők lehetnek:

- ahol a probléma kezeléséhez szükséges kötelezettség versenyjogi alapon nem szabható ki (pl. bizonyos hozzáférési kötelezettségek, speciális költségelszámolási előírások)

- ahol a kötelezettségek teljesítésének értékeléséhez jelentős követelmények teljesítése szükséges (pl. részletes, szabályozási célra készült költségvetések, költségelemzések, technikai paramétereket is magukba foglaló rendelkezések és előírások monitoringja)

- ahol a gyakori és pontosan időzített beavatkozás nélkülözhetetlen,

- ahol a kiszámítható jogalkalmazás a legfontosabb szempont (pl. több éves időtartamú árszabályozás).

Az Explanatory Memorandum ugyanakkor megjegyzi, hogy az ex-ante és ex-post kötelezettségek alkalmazásához szükséges erőforrásbéli különbség önmagában nem releváns szempont.

Mindenesetre az Ajánlás szerint a tagállami szabályozó hatóságoknak a kérdésgyakorlati megítélése során konzultálni kell a tagállami versenyhatóságokkal és figyelembe kell venni ez utóbbi vélemé-

nyét a harmadik kritérium érvényesítéséről.

Véleményünk szerint az eddigiek alapján meglepő és következetesen át nem gondolt az az Ajánlástervezetben szereplő új javaslat, hogy az Ajánlás a benne szereplő piacok vonatkozásában vélelmet állít fel a tagállami szabályozó hatóságok számára arra, hogy a három kritérium érvényesül ezeken a piacokon, következésképpen a hatóságnak nem szükséges ezek értékelését elvégezni. Nem kötelező ez az értékelés, de a szabályozó sort keríthet rá, ha szükségesnek látja, és az eredményt a szokásos notifikációs eljárás részévé kell tennie. Ugyanakkor, a harmadik kritérium érvényesülésének az Ajánlás által is elvárt szintű, tehát átfogó elemzését az Ajánlásban identifikált piacok esetében álláspontunk szerint az Ajánlás maga nem végzi el. Ehhez a példálózó jellegű felsorolás, illetve egy lehetséges piaci probléma kiragadása nem elegendő: az elvben kiegészítő jellegű szektor specifikus kötelezettség kiszabása előtt minden esetben érdemben vizsgálnia kellene, hogy a versenyjogi eszköztár önmagában alkalmas-e a piaci probléma kezelésére. Ehhez azonban szükség van minden egyes megoldandó piaci probléma konkrét beazonosítására valamennyi érintettként meghatározott piacon és a versenyjogi és ex-ante kötelezettségek hatékonyságának összevetésére a rendelkezésre álló versenyjog alkalmazási gyakorlat figyelembe vételével.

Feltételezhető, hogy az Ajánlásban felállított vélelem következtében a tagállami hatóságok az eljárásaik egyszerűsítése érdekében – mely egyébként a felülvizsgálat egyik alapvető célkitűzése is – a három kritérium érdemi elemzését csak abban az esetben végzik majd el, ha egy az Ajánlásban szereplő piacot nem kívánnak szabályozni, vagy ha egy következésképp az ajánlásban nem azonosított piacon kötelezettségeket akarnak kiszabni, tehát elmarad a harmadik kritérium esetében konkrétan beazonosított piaci problémára történő átfogó értelmezése. Ez álláspontunk szerint a jelenlegi Ajánlástervezet alapján akkor történhetne meg, ha vagy a Bizottság végezne ilyen teljes körű vizsgálatot, vagy még inkább a tagállami szabályozó hatóság minden piac esetében kötelező jelleggel, és különösen a harmadik kritérium vonatkozásában a tagállami versenyhatóság véleményének kötelező figyelembevételével.

Ellenkező esetben marad a kérdés: az Ajánlásban szereplő piacokon felmerülő

minden piaci problémát valamilyen ex-ante kötelezettséggel kell kezelni? Hiszen, a kötelezettség kiszabásának egyetlen feltétele van, jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató azonosítása az adott piacon. Annak mérlegelése azonban már nem biztosított, hogy az adott piacon bármilyen probléma megléte esetén a szektorspecifikus kötelezettség valóban többletgaranciákat szolgáltató-e a fenntartható piaci versenyt korlátozó visszaélések megelőzésére. Egy ilyen mérlegelés érdemi megteremtése a szabályozás visszavonulási képességének záloga lehetne.

5. A vezetékes műsorelosztás európai szabályozása

A GVH évről évre számtalan panaszt kap és eljárást folytat le a kábeltelevíziós szolgáltatók díjainak tisztességtelenül túlzó meghatározása, programcsomagjaiknak fogyasztók számára indokolatlan hátrányt jelentő kialakítása és a szolgáltatókat egyoldalú díj-, illetve programcsomag-módosításra jogosító általános szerződési feltételek kapcsán. Ezeknek a problémáknak a rendszeresen visszatérő jellege arra utal, hogy a versenyjog nem jelent kellő visszatartó erőt és iránymutatást a szolgáltatók számára a visszaélésektől való tartózkodásra, ugyanakkor a hivatalnak jelentős erőforrásait emésztik fel a vizsgálatok.

A GVH ezért már a 2003. évi Országgyűlési Beszámolójában²⁷ jelezte, hogy a kábeltelevíziós piac kiskereskedelmi szegmensében tapasztalt versenysértések kezelésére az antitröszt szabályozás alkalmazatlan, és javasolta a vezetékes műsorelosztó szolgáltatók fogyasztókkal szembeni visszaéléseit – nevezetesen a szolgáltatási ár túlzó megállapítását, a programcsomagok, valamint az általános szerződési feltételek indokolatlanul hátrányos kialakítását – megakadályozó szabályozás megalkotását. Az Országgyűlés a GVH beszámolójának elfogadásakor [70/2004. (VI. 22.) Ogy. Határozat] ennek megfelelően felkérte a Kormányt, hogy dolgozza ki a szükséges törvénymódosítást ahhoz,

²⁷ Elérhető: <http://www.gvh.hu/index.php?id=3332&l=h> A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (Tpv.) 36. § (2) bekezdés c) pontja alapján a GVH elnöke évente beszámol az Országgyűlésnek a szervezet tevékenységéről, és a törvény alkalmazása során szerzett tapasztalatokról. 28 Magyarországhoz hasonló kábelpenetráció van a Benelux és Skandináv államokban.

²⁶ Id. 5. sz. lábjegyzet

hogy a kábeltelevíziós szolgáltatások piacán is az elektronikus hírközlésről szóló törvényben előírt, és az európai uniós előírásoknak is megfelelő piacsabályozási elvek érvényesüljenek. Az Országgyűlési Határozat végrehajtása mindaddig elmaradt, mindazonáltal a Nemzeti Hírközlési Hatóság szabályozói és hírközlés-politikai döntéseinek előkészítése érdekében a kábeltelevíziós szektort érintő piacfelmérő, elemző és értékelő projektet indított 2005 szeptemberében, mely 2006 szeptemberében zárult, ugyanakkor szabályozási következményekkel eddig még ez sem járt.

Kérdés, hogy a szabályozóhatóság mennyiben vonhatja jelentős piaci erő (JPE) szabályozás alá a kábeltelevíziós kapcsolán felmerült kiskereskedelmi problémákat.

A szabályozó hatóság a JPE körben rendelkezésre álló piacsabályozási eszközöket akkor tudja alkalmazni, ha a vezetékes műsorleosztást valamely érintett piac részeként minősíti. Az Európai Bizottság által szabályozásra esélyesnek azonosított piacok között csak a műsortartalom végfelhasználókhoz való eljuttatásának 18. számú nagykereskedelmi piacát találjuk. Ez a piac a műsorkészítők és a különféle átviteli platformok tulajdonosai közti tranzakciókat foglalja magába, vagyis ezen a piacon a szabályozói működés a műsortartalom szolgáltatókkal szembeni esetleges kábeltelevíziós erőfölény kihasználást hivatott megelőzni, így nem lesz alkalmas a fogyasztókkal szembeni kiskereskedelmi szegmensben fennálló erőfölénnyel való visszaélések megakadályozására. Ugyanakkor a 18-as piac Ajánlásban szerepeltetése arra utal, hogy a műsortartalom átvitele JPE szabályozás alá vonható.

Bár a szabályozóhatóság főszabályként szabályozói kötelezettséget csak a Bizottság által előzetesen már indentifikált piacok vonatkozásában írhat elő, kivételes esetben a Bizottság Ajánlása által nem említett piacokat is meghatározhat, de figyelembe kell venni három konjunktív kritérium teljesülését. Minthogy kiskereskedelmi szolgáltatásokra vonatkozóan – „last resort”-ként – csak akkor lehet szabályozási kötelezettségeket megállapítani, ha a szabályozó hatóságok úgy ítélik meg, hogy a nagykereskedelmi, illetve szolgáltató-választást előíró intézkedések nem biztosítanak a hatásos versenyt, ezért meg kell vizsgálni, hogy a CATV vonatkozásában biztosítható-e a műsorleosztás tekintetében a fogyasztók számára a választás. Ehhez mindenképp meg kell ha-

tározni a vezetékes műsorleosztás nagykereskedelmi piacát, és meg kell vizsgálni, hogy a CATV milyen mértékben nyitható meg más vállalkozás szolgáltatása előtt. Amennyiben az elemzés arra a megállapításra jutna, hogy e piac szabályozása nem jelentene megoldást a kiskereskedelmi verseny hiánya miatt előállt piaci problémákra, a kiskereskedelmi piac meghatározása és a kötelezettségek kiszabásához szükséges előremutatató piacvizsgálat elől elhárulna az akadály.

A szabályozóhatóságnak ez esetben nem csak a piacmeghatározás- és elemzés eleve előre mutató jellegéből fakadóan, de az eltérő piac identifikálása miatt szükséges első két kritérium elemzése során is vizsgálnia kell, hogy egy belátható időtávon belül az egyéb műsorterjesztési szolgáltatások az analóg vezetékes műsorleosztás szolgáltatásnak helyettesítői lesznek-e olyan mértékben, hogy megfelelő versenynyomást gyakoroljanak a kábeltelevízió szolgáltatók piaci magatartására. A piacelemzési eljárás során megkövetelt színvonalú adatok és közgazdasági elemzés hiányában felelőtlenség arra vonatkozó bármilyen állítást tenni, illetve ilyet elkerülni a szabályozó hatóság részéről, hogy a vezetékes műsorleosztás kiskereskedelmi piacán léteznek-e tartós és nem átmeneti piacralépési korlátok illetve a piac ténylegesen a hatékony verseny irányába fejlődik-e.

A harmadik kritérium vonatkozásában a GVH álláspontja a korábban megfogalmazotthoz hasonló: amennyiben a hatóság egy JPE azonosítási eljárás szintű elemzés körében arra a megállapításra jut, hogy a vezetékes műsorleosztás kiskereskedelmi piacán azonosított versenyproblémák fennmaradnak, a rendelkezésre álló ex-post eszközök önmagukban nem lesznek elegendők azok megoldására.

A felülvizsgálat során azonban megfontolásra érdemes, hogy az identifikálás több országot is érintő feladatát²⁸ nem kellene-e a Bizottságának elvégezni az egyértelműség és egyszerűség kedvéért.

6. Összegzés

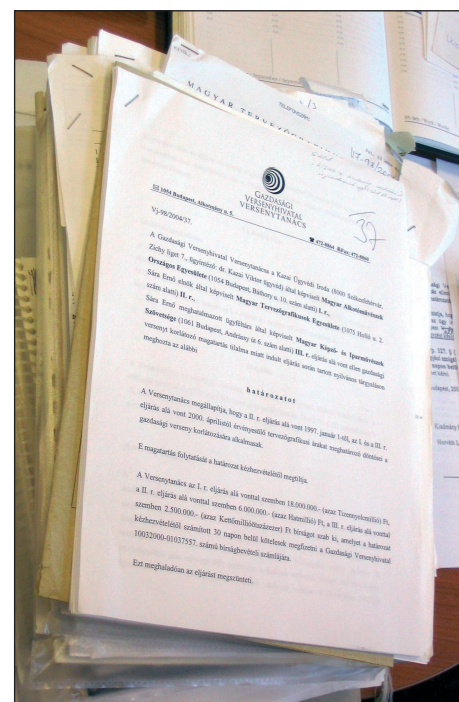
Fentiek során az elektronikus hírközlésre vonatkozó szabályozási keret 2006. évi felülvizsgálatának versenyhatósági szem-

pontból érdekesebb kérdéseivel foglalkoztunk a GVH közelmúltban kiadott versenypolitikai álláspontja alapján. Ennek során megállapítottuk, hogy a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra kirótt kötelezettség megsértésével elkövetett gazdasági erőfölénnyel való visszaélés feloldását a piaci szereplők számára is átlátható és kiszámítható módon kellene elvégezni,

- a szabályozási keret nem csökkenti a befektetésekre vonatkozó ösztönöztséget, így annak visszavonása a csak szabályozásnak köszönhetően fennálló szolgáltatás alapú verseny azonnali megszűnését eredményezné, melyre így az infrastruktúra alapú verseny megjelenésével párhuzamosan kerülhet sor, ugyanakkor nem láthatóak azok az ösztönzők, amelyek az új piaci szereplőket infrastruktúra beruházásra sarkallná,

- a versenyjog elégségességét nem általában kellene valamely piac vonatkozásában vizsgálni ezzel azt sugallva, hogy minden adott piacon jelentkező problémára hatékonyabb választ ad az ex-ante szabályozás, hanem esetről esetre értékelni, és bizonyítani, hogy a versenyjognál erőteljesebb visszatartó erőt jelent az adott esetben előzetesen kiróni tervezett kötelezettség, ezzel biztosítva a szektorális szabályozás visszavonulási képességét,

- a vezetékes műsorleosztás kiskereskedelmi piacán tapasztalható versenyproblémák előremutatató feltárását és orvoslását mozdítaná elő, ha a piacot a Bizottság Ajánlásában notifikálná.

²⁸ Magyarországhoz hasonló kábelpenetráció van a Benelux és Skandináv államokban.

Dereguláció és versenyfelügyelet Ausztráliában

– a GVH vendége volt prof. Allan Fels, az ausztrál versenyfelügyeleti teendőket ellátó Australian Competition and Consumer Commission volt elnöke –*

Hozzávetőlegesen száz évvel ezelőtt Ausztrália a világ egyik legtehetősebb országának számított. Ez elsősorban a hatékony mezőgazdasági termelésnek, valamint egyéb faktorok összességének volt köszönhető. Rövidesen azonban lejjebb csúsztunk a nemzetközi ranglétrán. Előadásomban abból fogok kiindulni, hogy mi okozta országunk visszaesését, majd pedig azt fogom elemezni, hogy mely változásokat adtuk erre.

Az 1960-as években gazdaságunk rendkívül szabályozott volt: számos piac számított túlzott mértékben regulátnak, ezenkívül az állam mindenáron meg akarta védeni a piacokat a nemzetközi és a belső verseny nyomásától. Nem rendelkezünk versenytörvénnyel, melynek az volt a következménye, hogy a kartellmegállapodások és a monopóliumok gyakorlatilag szabad utat kaptak. Ezenkívül számos törvény tartalmazott olyan rendelkezéseket, melyek mesterségesen visszaszorították a verseny kialakulását. Összességében tehát ezen faktorok együttese okozta Ausztrália rossz gazdasági teljesítményét, s egy idő után egyre nyilvánvalóbbá vált egy átfogó reform szükségessége. Olyan intézkedéseket kellett tehát bevezetni, melyek mélyrehatóan kezelik a gazdasági problémákat.

A reform keretében hatályon kívül helyeztek számos, a nemzetközi kereskedelmet akadályozó, valamint a külföldi befektetéseket korlátozó szabályt. Egyes ágazatok kezelésének módjára igen protekcionista szemlélet volt jellemző, melynek megváltoztatása több időt vett igénybe.

A banki-pénzügyi és biztosítási piacok rendkívül túlszabályozott ágazatoknak számítottak. A szektorok közötti átjárás igen korlátozott volt: egy bank például nem tevékenykedhetett biztosítási területen, mely a gyakorlatban azt jelentette,

hogy a biztosítókon kisebb versenynyomás érvényesült. Ezekben az ágazatokban a nagyobb mértékű verseny elérése érdekében ki kellett iktatni ezeket a versenyt korlátozó szabályokat. Más szektorokban is érvényesültek hasonlóan káros rendelkezések. Példaként szolgálnak erre az egyes minimum árakat előíró regulák, de megemlíthetők még egyes kamatfizetési tilalmak is. Ez utóbbiak bizonyos betétekre nem engedték kamat fizetését. Ily módon nyilvánvalóan csökkent az a tér, amelyben a bankok versenyeztek egymással.

Ami az energiapiacokat illeti, ott minden ausztrál államban villamosenergia- és gázmonopóliumok működtek, melyek vertikálisan integráltak voltak, s melyek semmilyen módon nem voltak hatékony termelésre kényszerítve. A monopóliumokat vertikálisan dezintegrálták, egyesek privatizálásra kerültek, amelyek pedig állami kézben maradtak, azok felett a szabályozó hatóság és a versenyfelügyelet gyakorol ellenőrzést. Teljes mértékben ugyan nem reformálták meg az energiapiacokat, de azzal, hogy lehetővé tették, hogy az egyes államokban székelő monopóliumok egymás területén tevékenykedhessenek, több versenyt vittek be az ágazatba.

A telekommunikációs szektorban is átfogó reformot hajtottak végre, többek között egyes szabályok kiiktatásával lehetővé tették a könnyebb belépést az ágazatba. A kiskereskedelemben hatályon kívül helyezték a nyitvatartási idők szabályozását, mely kedvező hatással volt a forgalomra. Ez utóbbi egy igen kényes szektor, ugyanis a piac nyolcvan százalékát két nagy cég uralja. A versenyfelügyelet kiemelt figyelmet tanúsít ennek, s a közelmúltban több eljárás folyt ellenük erőfölénnyel való visszaélés gyanúja miatt.

Ausztráliában az 1974. évi Trade Practices Act (TPA) tölti be a versenytörvény szerepét. A TPA rendelkezései közé sorolandók egyrészt a versenykorlátozó megállapodásokra, az erőfölénnyel való visszaélésre és a fúziókra vonatkozó versenyjogi rendelkezések, másrészt az olyan fogyasztóvédelmi szabályok, melyek tiltják a vállalkozásoknak félrevezető és megtévesztő magatartás tanúsítását. A TPA betartatásáért az ausztrál föderális versenybizottság, az Australian Competition and Consumer Commission (ACCC) felel.

A versenyfelügyelet is igen hosszú utat tett meg a jelenlegi helyzetig. Az 1990-es években több nagy volumenű eljárást folytattunk kartellmegállapodások ellen, s számos esetben súlyos versenyfelügyeleti bírságokat szabtuk ki. Ezt követően a nyilvánosság bevonásával kampányt indítottunk egyes versenyjogsértések kriminalizációjára. Ma már akár öt évig terjedő szabadságvesztésre is ítéltető az a vállalatvezető, amely ún. hard-core kartellben vesz részt. Ezenkívül nem csak vállalkozásokra, hanem magánszemélyekre is kiszabhatók pénzbüntetések, sőt a jogsértésben részt vevő személy akár magasabb vállalati funkció betöltésétől is eltiltható.

Ami az erőfölénnyel való visszaélés tilalmának alkalmazását illeti, a jogalkotó módosította az erőfölény mércéjét, s erőfölény helyett ma már a piaci erőt (market power) veszi figyelembe az ACCC. Ily módon ebbe a kategóriába nem csak az erő-

* A 2006. július 13-án a Gazdasági Versenyhivatalban elhangzott előadás szerkesztett változatát közöljük.

főlényes vállalkozások esnek bele, hanem a közös erőfőlennyel rendelkező, valamint az oligopol piacon tevékenykedő cégek is.

Az évek során az ACCC a szektorális szabályozásban is jelentős szerepet kapott: ma már főként az ACCC szabályozza a telekommunikációs szektort, a villamosenergia- és gázpiacokat, a repülőtereket, s egyre inkább a vasutat is.

Az 1990-es években a fogyasztóvédelemre is több energiát fordítottunk, így módon például nagyobb figyelmet szenteltünk a megtévesztő reklámok elleni harcnak. Több jelentős eljárást folytat-

tunk egyes biztosítótársaságok ellen, melyek az ausztráliai őslakoságnak szánt biztosításokról tájékoztatták félrevezetően a fogyasztókat. Hasonló problémákra bukkantunk a telekommunikációs és a banki szektorban is, s az olimpiai játékok jegyeladási gyakorlata is hagyott némi kívánnivalót maga után e tekintetben.

Az ACCC a versenykultúra fejlesztését szintén kiemelt feladatának tartja. Csak abban az esetben működhet ugyanis hatékonyan a versenyfelügyelet, ha a piaci szereplők és a fogyasztók is tisztában vannak jogaikkal és kötelezettségeikkel.

Külföldi delegációk látogatása a GVH-ban

Ma Xiuhong **kínai miniszterhelyettes és munkatársai** – a Nellie Kroes európai versenyügyi biztossal és a Bizottság Verseny Főigazgatóságának munkatársaival folytatott megbeszélést követően – június 22-én egy félnapos tanácskozással a Gazdasági Versenyhivatalba látogattak (*képünkön*). A találkozáson a magyar versenyjogi szabályozás és a GVH működésének bemutatására is ki-

terjedő tanácskozáson túlmenően a felek együttműködési szándéknyilatkozatot is aláírtak. Ez volt az első kapcsolatfelvétel kínai és magyar versenyjogi szakértők között.

Látogatásuk aktualitását az adta, hogy a Kínai Államtanács éppen két héttel azelőtt fogadta el a versenytörvény tervezetét, és hamarosan várható, hogy a törvényhozás is jóváhagyását adja.

Július 26-án egynapos látogatásra érkezett a GVH-ba a **cseh versenyhatóság (ÚOHS)** 6 fős delegációja. A küldöttséget Martin Pecina, a nemrégiben kinevezett elnök vezette – a látogatásnak célja részben éppen a személyes ismerkedés és kapcsolatfelvétel volt. A cseh szakemberek és vendéglátóik olyan témákban konzultáltak egymással, mint az energiaágazat aktuális versenyjogi kérdései, kartelltevékenység, a nemzetközi együttműködés különböző szinterein folytatott együttműködések és az egyes hatóságokat érdeklő egyéb aktuális kérdések. A látogatás alkalmával Martin Pecina elnök úr a GVH munkatársai számára előadást tartott a cseh versenyjogi szabályozásról és a jogalkalmazást biztosító hatóság felépítéséről, működéséről, illetve meghívta a GVH elnökét az ÚOHS megalakulásának 15. évfordulója alkalmából idén novemberben sorra kerülő konferenciára. Kapcsolódó írásunk a 42. oldalon olvasható.

V
e
z
e
t
ő

k
ö
z
g
a
z
d
á
s
z

A közgazdasági elemzés, valamint az empirikus elemzések szerepének a versenyhatóságok munkájában belül történő előtérbe kerülésével párhuzamosan egyre több versenyhatóság alkalmaz ügynevezett vezető közgazdászokat, illetve hoz létre elkülönült közgazdasági elemző részlegeket.

A GVH a vizsgálók munkájának szervezeti szintű jogi támogatását szolgáló jogi iroda tavalyi megalakítását követően a közgazdasági elemzések minőségének javítására és az elemző munka szerepének növelésére is intézményesített megoldást keresett. Ennek megvalósítása érdekében 2006. szeptember 1-jével létrehozta a vezető közgazdász pozíciót, amelynek betöltésére sikerült egy mind elméleti, mind pedig empirikus téren technikailag is jól képzett, piacelmélettel foglalkozó közgazdászt megnyerni Csorba Gergely (*képünkön*) személyében.

Csorba Gergely tanulmányait a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen (BKE), majd a Toulousei Egyetemen, a Közép-Európai Egyetemen (CEU) és a University College Londonon végezte. Doktori kutatásának témája árdiszkriminációs technikák elméleti elemzése volt a hálózatos iparágakban. Több évig rendszeresen tanított mikroökonómiai témákhoz kapcsolódó tárgyakat a BKE-n, a Veszprémi Egyetemen és az Erasmus Kollégiumban. 2005 óta az MTA Közgazdaságtudományi Intézetének kutatója.

A GVH vezető közgazdászának a feladata kettős: elsősorban az egyes versenyfelügyeleti eljárások közgazdasági – és lehetőség szerint empirikus – elemzéssel történő segítése, másodsorban néhány kifejezetten magas szintű közgazdasági szakértelem vagy tekintélyt igénylő kérdés kezelésében (így akár egyes kiemelt versenypártolási kérdésekben) való közreműködés.

Pályázati kiírás

A Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központja „Versenyjog Magyarországon és az EU-ban”

témában országos pályázatot hirdet a magyar és a közösségi versenyjog tárgyában egyetemek és főiskolák nem posztgraduális, nappali tagozatos hallgatói részére

2007-ben az alábbi témákhoz kapcsolódó jelígis pályamunkák beérkezését várjuk:

1. Kommunikációs kampányok háborúja az egyes távközlési szektorokban (egy szektor sajátosságainak bemutatásával).

2. Közös vállalkozások versenyjogi kezelése az EU-ban.

3. Verseny a lakossági bankpiacon.

4. A 2005/29/EK irányelv – lesz-e egyéges európai fogyasztóvédelmi jog? – a jogharmonizáció és a jogalkalmazás dilemmái.

5. A vevői erő szabályozására tett EU-tagállami kísérletek és azok hatásai, különös tekintettel a versenyjog területét érintő megoldásokra.

Vagy:

A vevői erő szabályozási megközelítés Magyarországon, más EU-tagállamokban, illetve az azok mögött rejlő közgazdasági érvek.

6. A Gazdasági Versenyhivatal és a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség hatáskörének elhatárolása.

7. A 82. cikk reformja.

8. A versenyhatóság fellépése a szabályozott szektorokban az ágazati szabályozóhatóság szerepén túl.

9. Nélkülözhetetlen eszközök megítélésének bemutatása egy helyi közszolgáltatási piacon keresztül.

10. Árukapcsolási gyakorlatok hatása a versenyre és versenyjogi megítélésére.

11. Árdiszkrimináció alkalmazási gyakorlata és hatása a versenyre.

12. A túlzó árazás (excessive pricing), mint erőfölénnyel való visszaélés, értelmezése és kezelése a magyar/nemzetközi versenyhatóságok gyakorlatában.

Terjedelem: pályamunkákat max. 60 000 karakterig tudunk elfogadni

(lábjegyzetek, végjegyzetek és szóközők nélkül). A terjedelmi határ túllépése pontlevonással jár.

Leadási határidő: 2007. június 1.

Eredményhirdetés: 2007. június végén.

A pályamunkák díjazása:

A pályadíj adóköteles jövedelem.

1. hely: 250 000 Ft és részvétel egy nemzetközi versenyjogi konferencián,
2. hely: 180 000 Ft, 3. hely: 120 000 Ft.

A részletes pályázati feltételekről további információ található a Gazdasági Versenyhivatal internetes honlapján elhelyezett ismertetőn (<http://www.gvh.hu>), illetve rendelkezésükre áll dr. Szilágyi Gabriella (tel.: 472-8938, Szilagy.Gabriella@gvh.hu) és dr. Csépai Balázs (tel.: 472-8989, Csepai.Balazs@gvh.hu).

A résztvevők, meghirdetés

A pályázatra az ország egyetemeinek és főiskoláinak nem-posztgraduális hallgatóinak jelentkezését várjuk. A verseny ily módon értett „zártkörűségének” biztosítása érdekében azt kérjük a hallgatóktól, hogy a beadott pályamunkákat a témáért az intézmény-nél illetékes személy (pl. tanszékvezető vagy témavezető) aláírásával lássa el, vagy iskolalátogatási igazolást nyújtsanak be.

A pályamunkát írók számára biztosítjuk a GVH könyvtárának használatát. Időpontot egyeztetni Rutkai Ágnes könyvtárossal a 472-8992-es telefonszámon lehet.

A pályamunkák benyújtása

A pályamunkákat a hallgatóknak kinyomtatva két példányban és elektronikusan Word dokumentum formátumban, jelíggel jelölt borítékban,

postai úton kell megküldeniük a Versenykultúra Központnak (dr. Szilágyi Gabriella megjelölésével), de személyesen is át lehet adni a postabontóban. A kinyomtatott pályamunka nem tartalmazhatja a hallgató és tanintézménye nevét, a név helyett a jelíggel kell feltüntetni.

A pályamunkát tartalmazó borítékban belül, ugyanazzal a jelíggel jelölt, külön lezárt borítékban kell feltüntetni a pályázó nevét, értesítési címét, telefonszámát, e-mail címét és az egyetem/főiskola nevét, a látogatott évfolyam számát, a témáért felelős tanár igazolását (vagy az iskolalátogatási igazolást) arról, hogy a pályázó adott intézmény (nem-posztgraduális) hallgatója.

A pályázatok értékelésének módja

A vetélkedő szervezéséről, a pályamunkák pártatlan értékeléséről a Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központja gondoskodik. A pályamunkákat értékelő bizottságban egyrészt a Gazdasági Versenyhivatal, másrészt a magyar és közösségi versenyjogi szakmához kötődő ügyvédek, minisztériumi tisztviselők és egyetemi tanárok vesznek részt, akik egységesített szempontrendszer alapján bírálják el a dolgozatokat.

Az értékelési szempontok között, a szokásos tudományos igényességű formai-szerkesztési követelmények mellett kiemelten fontos az újdonságtartalom, a jogesetekre való támaszkodás.

Az eredményhirdetés helyéről és idejéről a Versenykultúra Központ írásban értesíti a pályázókat.

Az első három helyezett dolgozatát a Gazdasági Versenyhivatal honlapján közzéteszik.

„Versenyjog Magyarországon és az EU-ban” – 2006

a Gazdasági Versenyhivatal által meghirdetett pályázat eredményei

Pályázók

A Gazdasági Versenyhivatal az idén hetedik alkalommal hirdette meg a „Versenyjog Magyarországon és az EU-ban” című pályázatát. Az ünnepélyes eredményhirdetésre 2006. július 11-én került sor a GVH könyvtárában. A díjakat dr. Nagy Márta elnökhelyettes adta át.

Nagy örömmel vettük, hogy a jogászhallgatók mellett közgazdászhallgatók is jelentkeztek.

A meghirdetett 13 témakörből négyre érkeztek dolgozatok. Három pályázó a büntetőjogi szankciókkal kapcsolatos témát választotta, egy-egy dolgozat foglalkozott a szakmai kamarákkal, a vevői erővel, a fogyasztói döntésekkel, illetve a versenyhatóság szerepével.

A pályázatokat az idén két-két bíráló tekintette át, az általuk adott pontok összeadásával alakult ki a végső sorrend. A bírálók mind tartalmi, mind formai szempontokra figyelemmel voltak.

A nyertes pályázók magas összegű díjazásban részesültek. Az első helyezett 250 000 Ft-ot, a második helyezett 180 000 Ft-ot, a harmadik helyezett 120 000 Ft-ot nyert.

A 3. helyezést Szöllősy András, Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jog-

tudományi Karának V. évfolyamos hallgatója érte el „A fogyasztói döntések szabadságának védelme és a versenyjog – A fogyasztóvédelmi politika és a versenypolitika kapcsolata” című dolgozatával.

Egyfelől igen széles és alapos a téma irodalmának feldolgozása. Másfelől azonban – a cím általános volta ellenére – a megközelítés a fogyasztó információhoz való jogára helyezi a hangsúlyt, így még az elhatárolás szintjén sem tesz említést olyan más, fontos kérdésekről, mint pl. az élelmiszerkönyv, a gyógyszer-engedélyezések vagy a műszaki szabványok. Amit azonban a szerző tárgyal, azt jó stílusban, érthetően, korrekt hivatkozásokkal teszi, arról téve tanúságot, hogy jól eligazodik a témában.

A 2. helyezést Gerencsér Ágnes, szintén az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának V. évfolyamos hallgatója lett a „Büntetőjogi szankciók a versenyjogban” című pályamunkával.

A dolgozat széles alapokon nyugvó munka, a témát korrekten, logikusan tekintti át. A következtetések tükrözik a megelőző gondolatmenetet. A néhány kisebb tévedés, a gyors változások követésének

kisebb hézagai alig vonnak le valamit a dolgozat értékéből. Ágnes jól látja, hogy ha a büntetőjogi szabályok alkalmazása beindul, a részletek szabályozatlanságán és az együttműködés nehéz kérdéseiben innovatív módon kell segíteni.

Az 1. helyezést Pünköszt András, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem V. évfolyamos hallgatója érte el „A szakmai kamarák tevékenységének megítélése a közösségi és a magyar versenyjogban” című munkájával.

A dolgozat összeszedetten mutatja be a szakmai szolgáltatási piac szabályozásának, s ezek közül kiemelkedően a reklámkorlátozásoknak a versenyjogi megítélését. Az OECD- és EU-elemzéseket kifogástalanul megértette, érthetően és lényegre törően foglalta össze. Az eljárás alá vontak álláspontja több figyelmet érdemelt volna, mert a változásokhoz ezek alapos átgondolása fontos lehet.

Gratulálunk a nyerteseknek!

A díjnyertes dolgozatok a GVH honlapján (www.gvh.hu) az Értékelések/Tanulmányok, értékelések/2006 menüpont alatt érhetőek el.

Nemzetközi kishírek

Az Európai Bizottság a bankkártyák piacán folytatott ágazati vizsgálat keretében nyilvános konzultációt tart a folyószámlákról és kapcsolódó szolgáltatásokról szóló második közbenső jelentésről. A konzultáció keretében október 9-ig lehet írásos észrevételeket eljuttatni a bizottsághoz a honlapon közzétett formában.

*

A bizottság közzétette a MOL gázüzletágának az E.ON általi megszerzését engedélyező határozatát. Mint emlékeztető a bizottság a villamos energia és a földgáz nagy- és kiskereskedelmi piacai vonatkozásában aggályosnak találta az összefonódást, tekintettel a MOL-nak a nagykereskedelmi és gáztározási piacokon meglévő erőfölénye és az E.ON kiskereskedelmi piacokon megszerzett pozíciói miatt. A feltételek mellett engedélyezett összefonódásról szóló határozat teljes szövege hozzáférhető a bizottság honlapján.

*

Újabb fejezetéhez érkezett a spanyol villamos energia piaci vállalkozás, az Endesa feletti irányításért folyó harc. 2005 szeptemberében ellenséges felvásárlás keretében a szintén spanyol Gas Natural erős kormányzati hátszéllel kísérte meg létrehozni az új spanyol energiaipari nemzeti bajnokot. A tranzakciót a spanyol energiaipari hatóság engedélyezte, de az Endesa a Bizottsághoz fordult, annak állítólagos összefonódás-engedélyezési határára hivatkozva. A bizottság megállapította hatáskörének hiányát, amely határozat kapcsán az Endesa 2005. novemberében az Elsőfokú Bírósághoz fordult. Az Elsőfokú Bíróság 2006. júliusában helybenhagyta a bizottsági határozatot. Időközben azonban a Gas Natural mellett az E.ON jelentősen magasabb vételi ajánlatot tett az Endesa-ra amelyet a cég el is fogadott. Az összefonódást a bizottság 2006. áprilisában engedélyezte, azonban a spanyol energiaipari hatóság 2006. júliusában 19 feltételt szabott az összefonódás létrejöttéhez. A bizottság formálisan értesítette Spanyolországot, hogy előzetes követ-

keztetései szerint a tagállam megsértette az összefonódás-ellenőrzési rendelet 21. cikkét, mivel az energia hatóság által szabott több feltétel is ellentétes a közösségi joggal. Véleménye szerint a feltételek ellentétesek különösen az EK Sz-nek a tőke szabad áramlására vonatkozó 56. cikkével és a letelepedési szabadságról szóló 43. cikkel. A bizottság felhívta a spanyol hatóságokat, hogy szeptember 4-ig közöljék álláspontjukat az előzetes következtetésekre vonatkozóan.

*

A bizottság 280,5 millió eurós kényszerítő bírságot szabott ki a Microsoftra a 2004. márciusi bizottsági határozatnak való folyamatos meg nem felelés miatt. A 2004-es határozat megállapította, hogy a Microsoft visszaélt erőfölényes helyzetével és elrendelte, hogy tegyen közzé pontos és teljes dokumentációt, lehetővé téve a nem Microsoft alapú szervereknek Windows alapú gépekkel és szerverekkel való teljes interoperabilitást. A bizottság kilátásba helyezte, hogy további meg nem felelés esetén a kényszerítő bírság napi összegét 3 millió euróra emeli.

*

Az Elsőfokú Bíróság 2006. július 13-án megsemmisítette a bizottságnak a Sony-BMG összefonódást jóváhagyó határozatát. A tranzakció egy közös vállalat létrehozására irányult, egyesítve a Sony és a Bertelsmann zeneműkiadási tevékenységét. A bizottság azért döntött az engedélyezés

mellett, jóllehet kifejtve, hogy az amúgy is koncentrált piacon a tranzakció tovább csökkenti a versenyt, mert nem talált elegendő bizonyítékot annak megtiltására. Leszögezte ugyanakkor, hogy fokozott figyelemmel kíséri majd a jövőben a szektor piaci szerkezetének alakulását. Az Elsőfokú Bíróság ugyanakkor megállapította, hogy a Bizottság megalapozatlanul állította, hogy a tranzakció a transzparencia és a megtorló intézkedések hiánya miatt nem hoz létre közös erőfölényt. A nyilvánvaló értékelési hiba miatt a bizottsági határozatot ezért megsemmisítette.

*

Az Európai Bíróság 2006. július 11-én elutasította a FENIN fellebbezését az Elsőfokú Bíróság ítélete ellen, amely szerint a 82. cikk nem vonatkozik a spanyol egészségügyi rendszer számára eszközölt beszerzésekre, tekintettel arra, hogy a beszerzések a versenyjog szempontjából nem minősültek vállalkozásnak az azt végrehajtó szervezetek. Az alapügy szerint 1997 decemberében a FENIN panaszt nyújtott be a bizottsághoz a spanyol egészségügyi rendszert irányító 26 testület (együtt: SNS) általi rendszeres késedelmes fizetés miatt, amely álláspontja szerint az EK 82. cikk szerinti erőfölénnyel való visszaélésnek minősül. Előadta, hogy a testületek átlagosan 300 napos késedelemmel rendezték a tagjaival szembeni tartozásokat, míg más szállítók esetében sokkal ésszerűbb határidőn belül fizettek. Ezt a hátrányos megkülönböztetés magyarázata az, hogy a FENIN tagjai nem tudnak e testületekre üzleti nyomást gyakorolni, mivel azok a gyógyászati eszközök spanyolországi piacon erőfölényben vannak. A bizottság a panaszt elutasította arra alapozottan, hogy az SNS-t irányító testületek nem vállalkozásként működnek, amikor a közegészségügyi szolgáltatás irányításában vesznek részt. Másrészt vásárlói minőségüket nem lehet különválasztani attól, hogy a gyógyászati eszközöket megvásárlásukat követően utóbb milyen (gazdasági vagy nem gazdasági) célra használják fel. Következésképpen a bizottság álláspontja szerint ezek a testületek – amikor gyógyászati eszközöket

vásárolnak – nem a közösségi versenyjog értelmében vett vállalkozásként járnak el és így az EK 81. cikk és EK 82. cikk nem vonatkozik rájuk. Az Európai Bíróság megállapította, hogy a bizottság és az Elsőfokú Bíróság is helyesen jutott arra a következtetésre, hogy nem lehet elkülöníteni a vásárlási tevékenységet a termék utólagos felhasználásától a vásárlási tevékenység értékelésének keretében, és hogy az utólagos felhasználás gazdasági jellege, illetve annak hiánya szükségszerűen meghatározza a vásárlási tevékenység jellegét is. A beszerzést eszközlő enti-

tások tehát csak akkor minősülnek a versenyjogi értelemben vett vállalkozásnak, ha a termék utólag gazdasági tevékenység folytatásához kerül felhasználásra.

*

Három francia mobiltársaság az Orange, az SFR és a Bouygues Telecom 2000 és 2002 közötti összejártsága miatt 543 millió eurós rekordösszegű bírságot kapott, most azonban a Que Choisir fogyasztóvédelmi szövetség 12 000 keresetet összefogva magánjogi pert indított a

szolgáltatókkal szemben, mintegy 700 000 eurós túlszámlázás miatt.

*

Az OECD rövid összegzést, ún. Policy Brief-et bocsátott ki az érdemi versenyzés kérdésköréről. Az erőfölényes vállalkozások számára nehezen megválaszolható kérdést jelent, hogy magatartásuk mikor minősül még a versenyre adott érdemi válasznak és mikortól lehet jogellenes fellépésről beszélni. A jogalkalmazó hatóságok, bíróságok is hangsúlyozzák, hogy a verseny védelme nem azonos a versenytársak védelmével. A két cél közötti különbséget pedig az érdemi verseny fogalmával érzékeltetik, jóllehet a fogalom pontos meghatározásával adósak maradnak. A témában folytatott OECD kerekasztal tanulságait foglalja össze az anyag, mely hozzáférhető az OECD honlapján.

*

Az OECD közzétette a szabályozott iparágak szerkezeti szétválasztásról szóló korábbi ajánlásának hatását és gyakorlati tapasztalatait bemutató jelentését. A 2001-ben kibocsátott jelentés hatására számos állam szabályozása módosult, megcélozva a szerkezeti szétválasztást. A jelentés az alkalmazott, esetenként innovatív megközelítést alkalmazó megoldásokat mutatja be.

Új bizottsági bírságotlasi útmutató

Az Európai Bizottság új útmutatót bocsátott ki az EKSZ. 81. és 82. cikkeinek megsértéséért kiszabható bírságok számításának módjáról. A korábbi, 1998-as bírságközlemény egy a mostanál jóval mechanikusabb számítási módot írt elő a bírság alapösszegének kiszámítására. Eszerint a kiindulási összeget a jogsértés súlyossága határozta meg, amelyhez adott összegkeretek társultak, ezáltal a rendszer rugalmatlan volt és egyáltalán nem volt tekintettel sem a jogsértő vállalkozás méretére, sem pedig a jogsértés révén érintett forgalomra. A jogsértés súlyossága mellett a jogsértés időtartama került figyelembe vételre, meglehetősen általános módon rövid, közép- és hosszú távú jogsértéseként kategorizálva a magatartásokat.

Az új útmutató a GVH bírságközleményéhez hasonlóan már a jogsértéssel érintett forgalmat veszi alapul, igaz annak nem 10, hanem 30% százalékában határozva meg a bírság alapjának maximumát. A bírágalaphoz járul azután a jogsértés idő-

tartamának figyelembe vétele felszorozva a bírságalapot a jogsértéssel töltött évek számával.

Újdonsága az útmutatónak a kőkemény kartellek esetében mindig, a többi jogsértésnél fakultatívan alkalmazható elrettentést szolgáló bírságemelés intézménye, amely további 15–25%-kal emeli az alapösszeget.

A súlyosító és enyhítő körülmények figyelembevételének módja nagyjából változatlan maradt. Fontos újdonság azonban a visszaesésért kiszabható 100%-os bírságemelési lehetőség.

Jóllehet az éves forgalom 10%-hoz kötött felső határ megléte miatt nem várható az eddigi bírságok radikális növekedése, az új közlemény szerinti bírságolás jobban tükrözi majd a jogsértés általános gazdasági jelentőségét, és a vállalkozások ebben játszott szerepét. Eltolódnak tehát a bírságolás hangsúlyai a jogsértésben részes felek között és a felső határra figyelemmel, de növekednek a megállapított bírság összegek is.

A három fő változásnak a bizottság az elrettentést szolgáló emelésre, a jogsértés tartamának szigorúbb figyelembevételére, valamint a visszaesésre vonatkozó szabályokat tartja. Az új üzenet lényege: „ne sértsd meg a jogszabályt, ha megsértetted hagyj mielőbb abba, és többet ne kövesd el”.

Brüsszelből jelentjük

Microsoft bírság: pro és kontra

280,5 millió eurós kényszerítő bírság a Microsoft ellen

Az Európai Unió fennállása óta először szabott ki a Bizottság bírságot amiatt, hogy egy cég nem teljesítette a bizottság határozatát

1998-ban indított* eljárást a bizottság a Microsoft ellen egyik versenytársának, a Sun Microsystems-nek a panasza alapján, amelyben azt állította, hogy a számítógépes szoftverpiacokon erőfölénnyel bíró Microsoft visszatartja operációs rendszer programinterfészeinek információit, amelyeknek ismerete pedig elengedhetetlen ahhoz, hogy más szoftvergyártók programjai megfelelően együtt tudjanak működni a Windows programokkal is felszerelt gépeken. Ilyen nehézségek jelentkeztek például a nyomtatási funkciók végrehajtásánál, illetve akkor, amikor a használó egy bejelentkezési nevet vagy jelszót kívánt létrehozni a számítógépes rendszeréhez.

Ezzel párhuzamosan 2000-ben a bizottság hivatalból kezdte vizsgálni a Windows 2000 generációs PC és szerver programokat, valamint a Windows Media Player lejátszóprogramok PC operációs rendszerekbe való beépítését. 2001-ben a bizottság a két eljárást összevonta.

Öt éves vizsgálat után 2004. március 24-én hozott határozatában az Európai bizottság megállapította, hogy a Microsoft visszaélt gazdasági erőfölényével a PC operációs rendszerek piacán, mikor megtagadta i) a munkacsoport szerver operációs rendszer piacán való versenyzés szempontjából szükséges interoperabilitási információk átadását a versenytársaktól; ii) összekapcsolta a Windows Media Playert a Windows-szal. A határozatban a bizottság, amellett, hogy 497 millió euró bírságot szabott ki a Microsoftra, kötelezte a vállalatot, hogy i) a Windows operációs rendszert tegye hozzáférhetővé Media Player nélkül is, ii) a versenytársak számára megfelelő feltételekkel tegye hozzáférhetővé az interoperabilitáshoz szükséges információkat. [ld. az ügynél VI.]

A Microsoft az Elsőfokú Bírósághoz (CFI) fordult (T-201/2004) a bizottsági döntés felülvizsgálata érdekében, melyre tekintettel kérte a bíróságtól a bizottsági határozat végrehajtásának felfüggesztését. 2004. december 22-én az Elsőfokú Bíróság elutasította a Microsoft végrehajtás felfüggesztésére irányuló kérelmét, mivel nem találta megalapozottnak a Microsoft érveit a végrehajtással járó súlyos és visszafordíthatatlan kár tekintetében. A Microsoftnak tehát végre kell hajtania a bizottsági határozatot. A Microsoft az i) pontban foglalt kötelezettségének eleget tett. A határozatban megjelölt másik kötelezettség teljesítése azonban a kényszerítő bírság kiszabásáig nem történt meg.

Microsoft®

A teljesítés érdekében a Microsoft 2005. évfolyamán több dokumentációt juttatott el a bizottság részére. A Microsoft által megnevezett szakértők közül a bizottság által kijelölt független szakértő (Monitoring Trustee) a benyújtott dokumentációkat megvizsgálva arra a következtetésre jutott, hogy azok nem felelnek meg a bizottság 2004. márciusi határozatában megkövetelt interoperabilitási információkra vonatkozó specifikáció követelményeinek, azaz a benyújtott dokumentációk nem tartalmazták kellő pontossággal és hiánytalanul a szükséges információkat, emellett a több mint 12 ezer oldalas dokumentum használhatóságával is problémák voltak. A bizottság saját szakemberei és a független külső szakértő jelentése alapján 2005. novemberi határozatában megállapította, hogy a Microsoft nem tett határidőben eleget a bizottság által számára előírt kötelezettségeknek, és 2005. december 15-ig újabb határidőt biztosított a Microsoft számára, hogy teljesítse a 2004. márciusi határozatot. A határidő

eredménytelen eltelte után napi 2 millió euró összegig terjedő bírságot helyezett kilátásba a bizottság mindaddig, amíg a Microsoft nem teljesíti a határozatot.

A Microsoft nem értett egyet a szakértő és a bizottság véleményével, azt mindvégig vitatta, és hangsúlyozta, hogy minden tőle telhetőt megtesz a bizottsági határozat teljesítése érdekében, valamint általa felkért nagy tekintélyű szakértők véleményével támasztotta alá, hogy megfelelő dokumentációt bocsátott a bizottság rendelkezésére. A Microsoft ezen véleményét a 2006. március végén tartott szóbeli meghallgatáson előadta, valamint annak is hangot adott, hogy nem tudta pontosan, mit vár tőle a bizottság, mivel egymásnak ellentmondó információkat kapott a bizottság részéről. A Microsoft demonstrálva együttműködését, kész volt a forráskódot is rendelkezésre bocsátani. Azonban a versenytársak és a független szakértő rámutatott arra, hogy a forráskód átadása inkább hátrányos, ugyanis a kód lemásolása jogi problémákhoz is vezethet (szellemi tulajdon sérelme), ill. a több millió kódsorból álló adattömeg használhatósága is kérdéses lehet. A szakértő szerint megfelelő specifikáció esetén nincs szükség a forráskód megadására.

A szóbeli meghallgatást követően több egyeztetésre is sor került a Microsoft és a külső szakértő között, ami alapján a Microsoft újabb specifikációkat bocsátott a bizottság rendelkezésére, azonban ez sem jelenti a határozat teljesítését, mivel az interoperabilitáshoz szükséges körülbelül 60-70 protokoll specifikációja közül csak ennek egy részét nyújtotta be a Microsoft 2006. júliusáig.

A bizottságnak lépnie kellett, ugyanis mindeddig nem fordult még elő, hogy egy vállalkozás ne tett volna eleget a bizottság döntésében foglaltaknak. A fellépést az is indokolta, hogy az eredeti határozat óta több mint 2 év eredménytelenül telt el, ami a számítástechnika dina-

* Case COMP/37.792

mikus fejlődését tekintve ebben az iparágban viszonylag hosszú időnek számít. Mivel a Microsoft versenykorlátozó magatartása miatt részeseését folyamatosan növeli – mára elérve a munkacsoport szerverek operációs rendszereinek piacán messze a legnagyobb piaci részesedést – a versenytársaknak egyre kevesebb esélyük van arra, hogy versenyképes termékekkel jelenjenek meg ezen a piacon, különös tekintettel arra, hogy a Microsoft hamarosan piacra lép újabb operációs rendszereivel.

Ezért döntött a bizottság úgy, hogy kiszabja a korábbi határozatában kilátásba helyezett kényszerítő bírságot. A bizottság álláspontjával a tanácsadó bizottság ülésén a tagállamok is egyetértettek. A kényszerítő bírság összegét végül is a lehetséges napi 2 millió euró alatt, napi 1,5 millió euró alapul vételével a 2005. december 16-tól 2006. június 20-ig terjedő időszakra 280,5 millió euróban határozta meg a bizottság, egyben 2006. július 31-ig adott újabb határidőt a Microsoftnak a tel-

jesítésre. A határidő eredménytelen letelése után napi 3 millió euróig terjedő újabb kényszerítő bírsággal számolhat a cég, ha továbbra sem tesz eleget a 2004. márciusi határozatnak.

Időközben az Egyesült Államokban is olyan fejlemények történtek, amelyek befolyásolhatják a vállalat magatartását. Az amerikai versenyhatóság is előírta 2002-ben a Microsoft számára, hogy bizonyos technikai információkat tegyen hozzáférhetővé versenytársai számára. A hatóság azonban májusban kudarcént értékelte a technikai információk hozzáférését elősegítő MSCP programot, valamint a Microsoft eddigi teljesítését. A versenyhatóság szerint a programot alapjaitól kell újra kezdeni, és az új modellnek részben az európai eljárás tapasztalataira kell alapulnia. A Microsoft pozícióját gyengíti az is, hogy még az év elején elutasították az amerikai bíróságok a vállalat azon kérelmét, hogy hozzáférhessen olyan amerikai vállalatok dokumentumaihoz, amelyekhez a hozzáférést az Európai hatóság megtagadta. A

Reuters hírügynökség szerint a bírák álláspontja az, hogy a vállalat az európai jogot próbálja „aláásni”.

Neelie Kroes asszony, a versenyügyekért felelős biztos hangsúlyozta, hogy minden vállalatnak, amely az Európai unió területén működik, legyen az kicsi vagy nagy, be kell tartania az uniós jogszabályokat, beleértve a versenyjogi szabályokat is. A biztos kiemelte, hogy nem fogadja el a Microsoft azon érvelését, hogy nem volt tisztába azzal, mit követel tőle a bizottság. „A 2004 márciusi határozat kristály tisztán fogalmaz: A Microsoftnak pontos és teljes körű specifikációkat kell rendelkezésre bocsátania, amelyek lehetővé teszik interoperábilis termékek kifejlesztését” – hangsúlyozta Kroes asszony. A Microsoft ennek még nem tett eleget, de reményét fejezte ki, hogy a kilátásba helyezett újabb nagy összegű bírság már elegendő ösztönzés lesz a vállalatnak arra, hogy teljeskörűen megfeleljen a határozatban foglalt követelményeknek.

A Microsoft álláspontja az Európai Bizottság által 2006. július 12-én bejelentett bírságról

2006. július 12-én az Európai Bizottság határozatában (Határozat) összesen 280,5 millió eurónyi bírságot szabott ki a Microsoft Corporation-re (Microsoft vagy Társaság) arra alapozva döntését, hogy a Társaság nem tett eleget a bizottság 2004. márciusi 24-i COMP/C-3/37.792 számú döntésében foglalt azon kötelezettségének, hogy hozza nyilvánosságra azt a teljes és pontos interfész dokumentációt, amely lehetővé teszi nem Microsoft munkacsoport-szervezetek számára, hogy teljeskörűen együttműködjenek a Windows alapú PC-vel és szerverekkel.

A Microsoft álláspontja szerint a bizottság által kiszabott bírság az alábbiakban kifejtettek alapján indokolatlan:

– A Határozat 5 (a) cikke, amely meghatározta a Microsoft által teljesítendő kötelezettséget, pontatlan és további értelmezésre szorul. A Határozat csupán azt írja elő a Microsoft számára, hogy a kommunikációs protokollokra érvényes, „specifikációkként” definiált „interoperabilitási információkat” bocsássa a nem Microsoft munkacsoport-szervezetek számára. Mivel az „interoperabilitás” nem rendelkezik általánosan elfogadott jelentéssel, a „specifikációk” definiálására pedig többféle ipari szabvány is létezik, a Határozat nem tartalmaz egyértelmű meghatározást a kötelezettség tartalmát illetően. Nem szolgál továbbá útmutatással a specifikációk formáját vagy körét illetően, csupán annyit mond, hogy azoknak „pontosnak és teljesnek” kell lenniük.

– A Microsoft több alkalommal is azzal a kéréssel fordult a Versenyjogi Főigazgatósághoz (Főigazgatóság), hogy értelmezze Határozatát, nyújtson pontos iránymutatást arra vonatkozóan, hogy a Határozat pontatlan megfogalmazását hogyan kell értelmezni. A Főigazgatóság a megkeresésekre vagy nem válaszolt, vagy megváltoztatta a Microsoft kötelezettségeire vonatkozó nézeteit, vagy csupán megismételte a Határozat szövegét.

– A Határozat fentiekben kifejtett pontatlansága ellenére a Microsoft 2004. márciusa óta hatalmas erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy az abban foglaltakat értelmezze és ennek megfelelően teljesítse. Csúpan 2005. december 15-ig öt verziót állított

össze és adott át a Határozat által előírt műszaki dokumentációból a bizottság részére. Prominens szakértők megerősítették, hogy a decemberi dokumentáció eleget tett az ipari szabványoknak, és alkalmas volt arra, hogy az interoperabilis termékeket kifejleszteni kívánó cégek felhasználják azt.

– Miután a bizottság elégtelennek találta a decemberi dokumentációt, a Microsoft a napi bírság elkerülésének érdekében referencia licencre adás céljából rendelkezésre bocsátotta forráskódjának, a Windows DNS-ének egyes részeit is, és emellett ingyenes, korlátlan műszaki támogatást ajánlott fel a licencre vevők számára. A bizottság azonban ezt sem találta elegendőnek.

– A Határozat világos értelmezése, a Microsoft által végrehajtandó kötelezettségek pontos meghatározása egészen 2006. márciusáig váratott magára. A bizottság által meghatalmazott személy ekkor adta át először a Microsoft számára a társaság által elkészítendő specifikációk pontos leírását és az annak elkészítésére szolgáló mintát. Ezt követően, a kötelezettségek világos meghatározásának köszönhetően a meghatalmazott munkatervének megfelelően a Microsoft átadta a kért átdolgozott specifikációkat.

A fentiekben kifejtettek bizonyítják, hogy a Microsoft minden tőle ésszerűen elvárható lépést megtett a bizottság által meghatározott kötelezettségének teljesítése érdekében. Óriási erőforrásokat fordított a bizottság Határozatának teljesítésére, már a kötelezettségek pontos körülhatárolását megelőzően is. Mivel a kötelezettségek világos meghatározása csupán 2006. márciusában történt meg, a Microsoft álláspontja szerint az eddig terjedő időszakra vonatkozóan, a fentiek okán, indokolatlan bírság kiszabása. 2006. márciusát követően pedig – amikor a kötelezettségek köre világossá vált – a Microsoft lehető legjobb és legtapasztaltabb szakembereit kérte fel a munkára olyan felsővezetők irányítása alatt, akik több mint tíz éve vannak a társaságnál. Az erőfeszítések eredményeként a Microsoft a pontosan körülhatárolt kötelezettségét időközben már teljesítette a bizottság felé.

Riport Belényi Andreával, a Versenykultúra Központ vezetőjével

VT: A GVH nemrég új szervezeti egységet állított fel – a Versenykultúra Központot. Mi indokolja ezt?

BA: A versenytörvény legutóbbi módosításával törvényi szintre emelkedett a magyarországi versenykultúra fejlesztésének feladata, amelyet a GVH már évek óta egyébként is ellátott. Valójában ezzel a hivatal által ellátandó feladatok törvényi felsorolási sora bővült, melyre a GVH nem a klasszikus módon kapott anyagi fedezetet, hanem a versenytörvény különített el és határozott meg egy keretet, melyet az előző évben befolyt bírság összegéhez mér. Igen sok érv szólt emellett, melyek

közül mindenképpen kiemelendő az átlátható és elkülöníthető működés, hogy egy elkülönült szervezeti egység keretein belül valósítsuk meg azt a feladatot. Azt azonban hangsúlyozni kell, hogy kizárólag belső erőforrás-átcsoportosítással oldjuk meg ennek a szervezeti egységnek a feladatainak ellátását. Valójában ezzel az aktussal a korábban is mindig emlegetett és a munkatársaink által ellátott feladat emelkedett törvényerőre. Ezzel vált teljessé a versenyfelügyelés, versenypártolás és versenykultúra fejlesztése hármas feladatpillér, mely évek óta meghatározza mindennapi működésünket.

A Versenykultúra Központ keretében működik a tavaly februárban az OECD-vel közösen létrehozott OECD – Magyar Budapesti Versenyügyi Regionális Oktatási Központ is, melynek keretében tréningprogramokat, szemináriumokat szervezünk a 17 célcsoport ország (Független Államok Szövetsége és Dél-Kelet-Európa) versenyhatóságainak munkatársai, a GVH munkatársai, valamint bírók részére. De erről később lesz alkalom hosszabban is beszélni.

VT: *Visszatérve a versenykultúrára, miért kell azt tudatosan, hivatalból fejleszteni, nem fejlődik ki magától?*

BA: A versenyellenes eszmék és ideológiák a XX. században eluralták a magyar gazdasági gondolkodást, valamint a gyakorlatot is, így mondhatjuk azt, hogy mély történelmi gyökerei vannak annak, hogy a piacgazdaság, valamint a verseny nem túl pozitív kicsengésű kifejezések a magyar gazdasági fogalomtárban. Gondoljunk csak bele abba, hogy 1939 és 1989 között az irányított gazdaság keretei között működött az ország, a magántőke sem volt része a gazdaság szervezőmechanizmusainak. Majd 1990 után pedig a gyorsított ütemű liberalizáció és a bevételorientált privatizáció, valamint a végig nem vitt, vagy nem túl sikeres piacnyitási programok mind abba az irányba viszik az ország döntéshozóit, valamint véleményformálóit, hogy sem a piacgazdaság, sem a verseny nem bír egyértelműen pozitív jellemzőkkel. Természetesen mindezek alapján a társadalom sem részesíti azonnal pozitív fogadtatásban ezeket a gazdasági jellemzőket. Mindezek miatt van arra szükség, hogy tudatosan és felépítetten ismertessük meg ezeknek a kérdéseknek a pozitív hozadékával a társadalmat, ezen keresztül a fogyasztókat és a döntéshozókat. Jó és szemléletes példákkal könnyen belátható ezeknek az ismérveknek az előnye és hozadéka is. Megjegyzendő, hogy a versenykultúra fejlesztése mindezek mellett nem kizárólag a GVH dolga, azonban mi szeretnénk az első lépéseket példaként megtenni.

VT: *Hogyan definiálja a versenykultúra fogalmát?*

BA: A versenytörvényben található fogalom szerint a versenykultúra fejlesztése a verseny társadalmi elfogadottsága érdekében a versenypolitikai ismeretek terjesztéséért végzett munkát jelenti, ideértve a versenyből fakadó előnyökkel kapcsolatos felvilágosító munkát, továbbá a jogkövető magatartás, illetve a versenybarát szabályozási környezet kialakításának elősegítése érdekében végzett tájékoztatást, valamint a verseny közgazdasági és jogi kérdé-

seivel foglalkozó szakmai közélet fejlődéséhez való hozzájárulást. Mindezen összetett fogalom és a hozzá tartozó tartalom jobb megértéséhez segítségül szolgál a honlapunkon nyilvánosságra hozott antitörzst ügyekben alkalmazandó alapelveket összefoglaló anyagunk is, amely többek között a versenykultúra fejlesztésére is tartalmaz egy részletes leírást. Pontosan meghatározza a tevékenységek körét, az elérendő feladatot, a feladatvégzés módját, ezzel egy más szempontból is megadva a VKK működésének körvonalait.

VT: *Kiket céloznak meg a tevékenységükkel?*

BA: A fogyasztókat, ami azt is jelenti, hogy már az alapfokú és középfokú oktatásban részt vevő diákokat-tanáraikat, de természetesen az egyetemi hallgatókat és oktatókat is, kutatókat, a téma iránt érdeklődő akadémiai embereket, kis- és középvállalkozásokat, bírókat, akik valamilyen módon kapcsolatba kerülnek versenyügyekkel, és nem utolsósorban a kormányzati, parlamenti döntéshozókat. Ebből a hosszú felsorolásból is érezhető, hogy nagyon széles kört szeretnénk ezzel a tevékenységcsoporttal sikeresen megcélolni, hiszen a GVH-nak is elemi érdeke, hogy minél tájékozottabb és felkészültebb fogyasztókkal, piaci szereplőkkel, döntéshozókkal találkozzunk. Az is érezhető, hogy nem minden általam is emlegetett célcsoportot ugyan-

azzal a eszközzel és módszerrel kívánunk megcélolni, megpróbáljuk ezeket is differenciálni annak érdekében, hogy minél hatékonyabb lehessen a működés.

VT: *Milyen formái vannak az aktivitásuknak?*

BA: Az egyik fontos feladatnak tartjuk idegen nyelvű szakkönyv megjelentetését magyar nyelven, valamint a magyar nyelvű kiadás eljuttatását, például egyetemi könyvtárakba. Saját szakmai könyvtárunkat is fejlesztjük e tevékenység keretében és azt minél inkább elérhetővé kívánjuk tenni az érdeklődők számára. Célunk szakmai rendezvények szervezésében aktívabb szerepet vállalni, illetve mások által szervezett rendezvényeken való részvételt támogatni, természetesen a hivatal honlapján megjelentetett feltételek teljesülése mellett. Előre meghatározott versenyjogot, illetve piacelméleti kérdéseket taglaló szakmai pályázatok kiírása, oktató programok létrehozása, felsőoktatási szinten a tudományos diákkörök támogatása, valamint felsőoktatási intézményekben versenyjoggal, piacelmélettel foglalkozó tanszékek támogatása, vagy ha még nem létezik ilyen az adott intézményben, akkor a létrehozatal támogatása. Mindezek mellett szeretnénk a széles közvéleményt megismertetni azzal, hogy pontosan milyen problémák felmerülése esetén kaphat orvoslást egy adott probléma a GVH-tól, és tisztázni, hogy mely

esetekben miért nincs erre lehetősége a hivatalnak.

VT: *Konkrétabban beszélne róluk?*

BA: Az eddig elvégzett munka alapján tudnám konkrétumokra fordítani az imént emlegetett feladatokat. A 2006. és 2007. évekre vonatkozó munkatervünket nyilvános vitára bocsátottuk, majd ezután végleges formában is nyilvánosságra hoztuk. Ezzel is az volt a célunk, hogy a lehető legszélesebb kör alakítsa ki a VKK feladatkörét, és olyan megoldásokkal valósítsuk meg az elérni kívánt célt, ami a leginkább hasznos a célzott közönség számára.

Mindezek fényében megkezdtük egy olasz közgazdász, Massimo Motta egyik szakkönyvének (Competition Policy – Theory and Practice című) fordítását. A könyv terveink szerint 2007. első negyedévében jelenik majd meg magyar nyelven, és azt reméljük, hogy versenypolitikával, piacelmélettel, valamint versenyjoggal foglalkozó diákok, oktatók, szakemberek fogják majd forgatni és hasznosítani. A jövő évben pedig Richard Whish (angol jogászprofesszor) egyik – az európai egyetemeken egyik leggyakrabban használt – szakkönyvét tervezük lefordítani és megjelentetni magyarul. Ez utóbbi könyv esetén a legújabb kiadás kéziratát várjuk, és azon kezdünk majd dolgozni, hogy a legfrissebb információkat juttathassuk el a felhasználókhoz.

Felvettük a kapcsolatot felsőoktatási intézmények vezetőivel, valamint ezen intézmények könyvtáraival, hiszen egyik fontos feladatként azt is megfogalmaztuk, hogy szakkönyvbeszerzési lehetőséget kínálunk ezen intézményeknek, ezzel megteremtve az alapot arra, hogy az érdeklődő diákok és oktatók könnyebben hozzáférhessenek a szakirodalomhoz.

Előtérbe helyeztük ebben a programban is a magyarországi bírói kart. Nemzetközi tendencia, hogy egyre aktívabb a szakmai együttműködés a versenyhatóságok és a bíróságok között. Mi is egy együttműködési megállapodás keretében alapozzuk meg a kapcsolatot az OITH-val, annak Bíróképző Akadémiájával. Az együttműködés keretében a Magyar Bíróképző Akadémia szakkönyvtárát fejlesztjük, rendezvényeket szervezünk bírók, hatósági emberek, akadémiai munkatársak részvételével, szakmai konferenciákon való részvételt biztosítunk az érdeklődő bírók számára. A Regionális Oktatási Központ rendezvényeinek helyszínül is szolgál majd a MBA épülete.

A hivatal tevékenységével kapcsolatban számos kiadvány megjelentetését tervezük még ebben az évben, ezek mindegyike előkészületben van, reméljük, hogy no-

vember végéig sikerül ezeket nyomtatott formában is eljuttatnunk az érdeklődők-höz. Emellett természetesen a megújult honlapokon is hozzá lehet majd férni ezekhez a dokumentumokhoz, mint ahogy a Versenytükör című kiadványunkhoz is, hiszen ez a lap is a VKK finanszírozásában jelenik meg időről időre.

Szakmai rendezvények támogatására is lehetőség van ezen tevékenység keretében, reméljük, hogy ezzel a funkcióval azokat a szakmai szerveződésekét célozzuk meg sikeresen, akik szakmai fórumokon vitatnak meg a területhez kapcsolódó kérdéseket.

Évek óta folytatja a GVH azt a gyakorlatát, hogy felsőoktatási intézmények diákjai számára ír ki tanulmányi pályázatot, amit már erre a tanévre is meghirdettünk, a pályázati kiírást a GVH honlapján megjelentettük, valamint eljuttattuk a felsőoktatási intézmények részére is. Reméljük, hogy ebben az évben is sok diák érdeklődését váltják ki a meghirdetett témakörök.

Emellett azonban azt is szeretnénk elérni, hogy alap- és középfokú oktatási intézmények is valamilyen módon beépítsék tanrendjükbe tanulóik tájékoztatását, és a tudatos vásárlóvá alakítás alapjai már ekkor megszülethessenek, a fogadókészség már ebben a korban kialakulhasson.

VT: *Korábban említette a Regionális Oktatási Központot. Hogyan kapcsolódik ez a GVH tevékenységéhez?*

BA: Az egyik oka a Regionális Központ létrehozatalának, hogy a GVH munkatársai a '90-es években maguk is haszonélvezői voltak azoknak az oktatási programoknak, amelyet az OECD ezen térség országainak fejlesztésére szánt. Aztán az utóbbi években a GVH az OECD versennyel foglalkozó bizottsága munkájában aktívan részt vett, sok szakmai részanyagot készített az aktuális témákhoz, illetve az OECD Versenyügyi Részlegén dolgozó munkatársakkal is szoros munkakapcsolat alakult ki, ezt bizonyítja, hogy öt éve van lehetősége a GVH-nak arra, hogy egy-egy munkatársa egy éven keresztül kiküldöttként az OECD-ben dolgozzanak. A másik oldala, hogy az OECD Versenyügyi Részlege a nem OECD-tagállam hatóságoknak nyújtott szakmai támogatását úgynevezett Regionális Oktatási Központokon keresztül látja el, szemléletesen ez tulajdonképpen az OECD „kinyújtott karját” jelenti az adott térségben, a Regionális Központnak helyszínt adó ország szakmai és anyagi támogatásával. Jelenleg két ilyen Regionális Központ létezik, és jó néhány helyen tárgyalásokat folytatnak ar-

ról, hogy milyen feltételekkel hozzák létre. A Regionális Oktatási Központ tevékenysége elsősorban szakmai rendezvények létrehozatalából áll. A programok pontos témáját az érintett versenyhatóságok vezetőivel közösen határozzuk meg. Ezek az eseményeken az előadások mellett a célországok képviselőinek is aktív szerepet kell vállalniuk, hiszen ismeretnük kell hazájuk versenyjogi rendszerét, valamint ügyeiken keresztül gyakorlati tapasztalataikat is, melyet megvitatnak a meghívott szakértőkkel is.

VT: *Munkájuk hatékonyságát mivel méri?*

A hatékonyság egyrészt talán abban mérhető, ha minél több laikus fogyasztó ismeri meg a hivatalt, tudja azt, hogy pontosan milyen ügyekben, milyen problémákkal fordulhat hozzánk. Másrészt az igazi az lenne, ha minél kevesebb versenyjogot sértő magatartással kellene foglalkoznia a hivatalnak, ha megfelelően el tudjuk azt mondani, hogy miért jó a verseny, miért van rá szükség. Az általam említett feladatok persze csak lassan és kitartó munka eredményeként szolgálhatnak ezzel. Az elsődleges cél persze mindezek mellett az lenne, hogy minél szélesebb társadalmi réteg használja ki a versenyből származó, az abban rejlő előnyöket, ha pedig valamilyen sérelem érne ilyen kérdésben, akkor pontosan tudja, hogy az igényét hol és milyen módon érvényesítheti.

Ezt szolgálja, ha már az iskolákban a tudatos fogyasztói magatartásra neveljük a gyerekeket, valamint az is, ha az egyetemeken a hallgatók részletesen megismerkedhetnek a szabályozással, a közgazdasági elemzésekkel, valamint ha érdekli őket, akkor már ebben az időszakban legyen lehetőségük a szakkönyvekkel jól felszerelt könyvtáraikban kutatómunkát végezni, pályázatokon összemérni a megszerzett tudásukat, vagy akár egy-egy külföldi szakmai rendezvényen részt venni.

Más szempontból azt is majd sikernek könyvelhetjük el, ha a polgári bíróságok előtt többen érvényesítenék érdekeiket, melyek egyedi és egyéni versenyjogi jogsérelemből adódnak. Ha nem találkozánk olyan hiányosságokkal, amik a közösségi jog közvetlen alkalmazása során több alkalommal is szembesültünk.

Mint ahogy az látható is, a korábban említett feladatok megvalósításával a hosszú távú célokat tűztünk ki magunk elé, és most is csak azt erősíthetem meg, hogy mindent elkövetünk annak érdekében, hogy a GVH ezen a téren is sikeresen teljesítse feladatát.

Szamosi Katalin, a Magyar Versenyjogi Egyesület elnöke

Bemutatkozik a Versenyjogi Egyesület

VT: *A Magyar Versenyjogi Egyesület egy- idős a magyar versenyjoggal, de melyikkel is?*

– A Magyar Versenyjogi Egyesület 1993-ban alakult ugyan, de gyökereit sokkal távolabbi időkre vezeti vissza. Még a II. világháború előtt, 1936-ban volt egy konferencia Budapesten, amelyet a nemzetközi Liga szervezett, olyan ismert magyar jogtudósok részvételével, mint pl. Dr. Kuncz Jenő és Dr. Meszléry Artur egyetemi tanárok, akik már akkor felvetették a versenyjoggal foglalkozó jogászok szakmai közösségének igényét. Sajnos a háború és az azt követő évek nem kedveztek a versenyjognak. A szocialista tervgazdálkodás idejében a magyar jogászok még elméleti szinten is alig foglalkoztak a versenyjoggal. A változás az 1980-as évek közepétől megindult és ha még nem is egyesületi szinten, de már sok neves versenyjogász, későbbi egyesületi tagunk részt vett az 1990-es évi tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló LXXXVI. törvény kodifikációjában is.

Az 1996-os módosításkor már Egyesületünk komoly lehetőséget kapott a Versenyhivaltól arra, hogy szakmai észrevételeket, javaslatokat tehessen a készülődő törvényhez.

VT: *Mit jelent az LIDC tagszervezetenkénti működés?*

– A Magyar Versenyjogi Egyesület önálló egyesületi formában működik, de nemzetközi tevékenységét az anyagszervezetünk, a Nemzetközi Versenyjogi Ligán keresztül fejti ki. Az LIDC-t 1930-ban alapították, felismerve azt a piaci igényt, hogy a verseny szabadságát és a verseny tisztaságát egységesen kell megítélni és kezelni, függetlenül az egyes nemzeti jogrendszerek sajátosságaitól. A Nemzetközi Liga minden évben tart egy nemzetközi konferenciát, melyen általában két fő kérdést vitat meg. Az egyik kérdés a tisztességtelen verseny, a másik kérdés pedig a kartellek és a fúziók témaköréből kerül ki. A kérdésekre adott választ egy nemzetközi beszámolóval dolgozzák fel, és ez kerül megvitatásra az egyes országok jelentése alapján. Ez igen szoros szakmai együttműködést jelent a liga központi szervei és az egyesület között, hiszen a nemzeti jelentéseket határidőre el kell készíteni és a

Nemzetközi Konferencián az álláspontokat szóban is megvédeni.

Az egyesület tagjai az egyesületnek fizetnek tagsági díjat, amely egyben a nemzetközi tagsági díjat is fedezi. A Nemzetközi Liga tekintélye és tagjainak szakmai háttere (egyetemek, tudományos kutatóműhelyek, mint pl. a Max Plank Institute stb.) szilárd jogi hátteret és megfelelő nemzetközi kitekintést tesznek lehetővé a magyar egyesület tagjainak is.

VT: *Mi az Egyesület működésének filozófiája?*

– Egyesületünk elsősorban a versenyjog fontosságára, szakmai elismertetésének további népszerűsítésére és a versenyjogi kultúra fejlesztésére helyezi a legfőbb hangsúlyt. Szeretnénk, ha minél több jogászt, beleértve jogi képviselőket is, be tudnánk vonni tagjaink közé, hogy ne csak egy szűk szakmai elit foglalkozzon a piacot érintő meghatározó jogi kérdésekkel.

VT: *Milyen programokat szervez az egyesület?*

– Az egyesület megalakulása óta folyamatosan szervez neves hazai és külföldi előadók részvételével kerekasztal-megbeszéléseket és szakmai konzultációkat. Legjelentősebb szervezé-

sünk az 2004. évi Nemzetközi Konferencia volt Budapesten. Ez a 200 fős konferencia Budapestre hozta a Philip Lowe urat, az Európai Versenyjogi Hivatal főbiztosát és más nagy hírű előadókat is. Rendszeres visszatérő vendégünk Jürgen Kessler professzor úr, de más nagy nevű előadókat is hívunk meg szerte a világból, többek között az Izraeli Versenyhivatal volt elnökét, David Tadmor urat.

Az idei legfontosabb szakmai feladatunk a Nemzetközi Liga két fő kérdésének megvitatása volt. Ezen belül a magánjogi jogérvényesítés problematikája olyan messzemenő jogi változtatásokat is eredményezhet, hogy ebben a kérdésben többféle megbeszélés szervezésére is sor került. Kiemelném a versenyjogi bírákkal történő találkozót, melyre a Legfelsőbb Bíróságon került sor. Októberben volt Amszterdamban a Nemzetközi Konferencia, ezt követően szeretnénk szakmai beszélgetéseket, vitákat rendezni számos, hazai nagy érdeklődésre számot tartó kérdésben, mint például az ügyvédi reklám.

Az egyesület programjai az egyesület honlapján a www.versenyjog.hu-n mindig megtekinthetőek.

VT: Milyen a kapcsolat az egyesület és a GVH között?

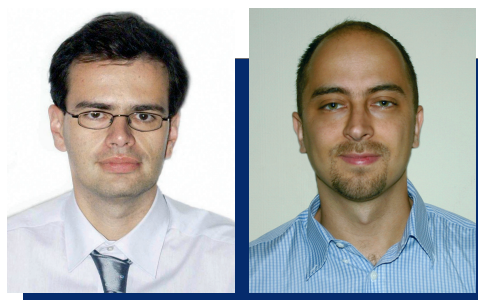
– A Gazdasági Versenyhivatallal való kapcsolatunk az elmúlt 13 évben töretlenül jó volt. Egyesületünk által szervezett előadásokra mindig nagyon sok hivatali érdeklődő is eljön, többen, személyükben is tagjai egyesületünknek. Szakmai megbeszéléseket, előadásokat vagy vitanapokat keretén belül gyakran tartunk, és a Versenyhivatal által szervezett külföldi előadások, szakmai tájékoztatók látogatására is lehetőséget kapunk. Meghívásunkra a hivatal munkatársai részt vettek a közigazgatási bírakkal közösen szervezett konferenciánkon, és most

legutóbb a versenybírákkal folytatott ke-rekasztal-konzultációt is együtt szerveztük. Megítélésem, hogy egyesületünk társadalmi presztízsét elsősorban annak köszönheti, hogy a Gazdasági Versenyhivatal igényli és segíti a munkánkat.

VT: Milyen rövid távú terveik vannak, illetve a következő 2–4 év során melyek az elérni kívánt céljaik?

– A Versenyjogi Egyesület változatlanul szeretne részt venni minden kodifikációs előkészítő munkában és folyamatosan figyelni a jogalkalmazás azon problémás területeit, melyre a versenyjogi jogszabályok nem adnak pontos választ. Külö-

nösen eljárásjogi kérdésekben való gyakorlati észrevételeinket szeretnénk érvényesíteni az elkövetkezendő években. Már említettem a magánjogi jogérvényesítés izgalmas kérdéskörét, ezen belül a csoportérdekek megjelenése és a magyar jogrendszerbe való elhelyezése is a következő évek nagy feladata. Ehhez kívánunk nemzetközi kapcsolataink révén olyan tapasztalati tőkét összegyűjteni, melyek segíthetik a Versenyhivatal, majd később a bíróságok munkáját. Ezen túlmenően szeretnénk tagságunkat bővíteni, és minél több tudományos munkának lehetőséget biztosítani fórumainkon.

Kováts Surd-Ormosi Péter:

A feltételek és kötelezettségek előírásáról az összefonódást engedélyező határozatokban

A feltételes engedélyezésről

A versenyszabályozás egyik legfontosabb feladata a vállalkozások fúzióinak¹ ellenőrzése. A fúziók különböző fajtái, a felvásárlások, irányításszerzések, összeolvadások, közös vállalatok létrehozása azt a célt szolgálják, hogy résztvevőik javítsák teljesítményüket, eredményesebben tudjanak működni a piacon. A tranzakciók eredményeként általában hatékonyabb működésre képes gazdasági egységek jönnek létre, így azok osztársadalmi szempontból is előnyösek. Járhatnak azonban ezek a fúziók olyan eredménnyel is, hogy a megerősödő vagy újonnan létrejövő gazdasági egység akkora piaci hatalommal rendelkezik, ami hátrányos a versenyre nézve. Ilyen esetekben van jelentősége a versenyhatóságok azon joga-

sítványának, aminek alapján ellenőrzik a vállalkozások fúzióit és azok hatásait.

A fúziók ellenőrzésének alapmodelljében a versenyhatóság a fúzió hatásait mérlegelve dönt arról, hogy engedélyezze-e a fúziót, vagy pedig megtiltsa azt.² Amennyiben azonban csak ez a két alternatíva áll a versenyhatóság rendelkezésére, előfordulhat, hogy olyan fúziók is megtiltásra kerülnek, amelyek amellet, hogy problémákat jelentenek a versenyszabályozás számára (például nagyon jelentős piaci hatalom létrejötte egy kevésbé átlátható iparágban) jelentős osztársadalmi előnyöket is hordoznak magukban (például a hatékonyabb működésen alapuló alacsonyabb ár lehetősége).

Ennek a problémának a feloldására alakult ki a *feltételes engedélyezés* jogintézménye, aminek alkalmazása során a versenyhatóság az azzal járó előnyök miatt engedélyezi a fúziót, és egyúttal megpróbálja orvosolni az azzal járó versenyproblémát is. A problémák orvoslása során a fe-

lek *vállalásokat* nyújtanak be, és amennyiben a versenyhatóság úgy ítéli meg, hogy ezek a vállalások alkalmasak lehetnek a versenyprobléma megoldására, azokat *feltételekké és kötelezettségekké* alakítva az engedélyező határozat részévé teszi. A feltétel és kötelezettségek teljesítése esetén a feltételes engedély joghatásai azonosak a (feltételeket nem tartalmazó) engedélyezéssel; nem teljesítésük következtében viszont általában az engedély joghatásai egyáltalán nem érvényesülnek.

A hatályos magyar szabályozás értelmében „az összefonódás hátrányos hatásainak mérséklése érdekében a Gazdasági Versenyhivatal határozatában előzetes vagy utólagos feltételt, illetve kötelezettséget írhat elő”.³ A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) 1999-től kezdődően eddig tíz alkalommal élt a feltételszabás lehetőségével, de a nemzetközi tendenciák alapján várható, hogy a feltételszabások *jelentősége* a fúziós eljárások során *növekedni fog*.⁴

¹ A cikk általános megállapításai során következetesen a fúzió megnevezést használja a piaci szerkezet olyan változásaira, amelyek során korábban független piaci szereplők tevékenységüket vagy annak egy részét önállóságuk teljes vagy részbeni feladásával egyesítik. A különböző jogrendszerek eltérően határozhatják meg, hogy mit tekintenek fúzióknak. A magyar szabályozás a vállalkozások összefonódásainak ellenőrzéséről szóló szabályok során a nemzetközileg elfogadott normákkal összhangban határozza meg, hogy mit tekint ilyen tranzakciónak, így a magyar szabályozásról írottak kapcsán pedig az összefonódások ellenőrzése kifejezést használjuk.

² A különböző jogrendszerekben eltérő lehet az összefonódások ellenőrzésének alapjául szolgáló anyagi jogi teszt. Magyarországon a „Gazdasági Versenyhivatal nem tagadhatja meg az engedély megadását, ha ... az összefonódás nem hoz létre vagy nem erősít meg olyan gazdasági erőfölényt, amely akadályozza a hatékony verseny kialakulását, fennmaradását vagy fejlődését...”. Ehhez figyelembe kell venni az összefonódással járó előnyöket és hátrányokat. [1996. évi LVIII. Törvény (a továbbiakban T.pvt.) 30. §.]

³ T.pvt. 30. §. (3)

⁴ Az Európai Unióban az összefonódások ellenőrzésének első 8 évében összesen (1990–1997) 14 esetben alkalmaztak feltételeket, azóta 116 esetben került erre sor (2005. július 31-ig), legtöbbször 2000-ben (28-szor). Azóta folyamatosan évente 10 feletti esetben kerül sor vállalásokon alapuló feltételek előírására. (forrás: <http://www.europa.eu.int/comm/competition/mergers/cases/stats.html>)

A GVH vitaanyaga és annak főbb elemei

A fúziókontroll megfelelő működésének érdekében célszerű, ha a versenyhatóság a jogszabályokból megszerezhető ismereteken túl bizonyos mértékű tájékoztatást, segítséget nyújt a piaci szereplők felé, amely megkönnyíti számukra a fúziós eljárás során a megfelelő magatartás kialakítását és tanúsítását.

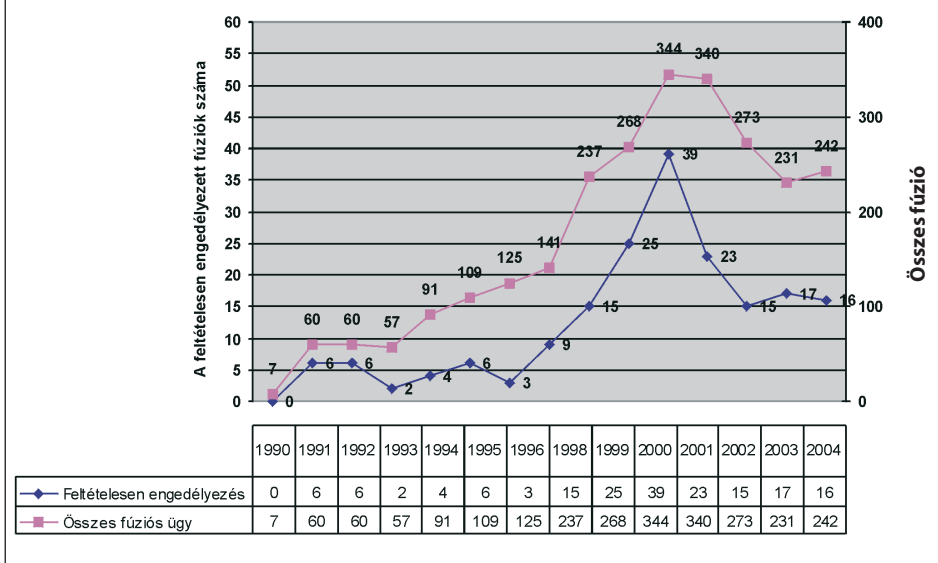
A versenyproblémát felvető fúziók esetében számos olyan kérdés merül fel, amelyek esetében a piaci szereplő számára az eljárás meggyorsítása és a problémás kérdések idejekorán történő beazonosítása révén jelentős előnyt jelent, amennyiben megismerhetik a versenyhatóság ilyen eljárásaiban általában érvényesülő alapelveket és részletszabályokat. Ezen túl a versenyhatóság számára is előnyös, ha a tranzakciók a legteljesebb körű releváns információ alapján kerülnek megítélésre, ami elősegíti a társadalmi hatékonyság szempontjából optimális megoldás megtalálását. A versenyhatóság által ehhez a döntéshez szükséges információ helyes beazonosítása teszi lehetővé, hogy a fúziós eljárásra rendelkezésre álló, általában nagyon szoros időkeretek között a piaci szereplők által beadott megfelelő adatok alapján adekvát döntés születhessen.

A feltételes engedélyezések versenypolitikai kezelésében mérföldkő az amerikai Federal Trade Commission által 1999-ben publikált Leválasztási Tanulmány (*Divestiture Study*). A tanulmány a feltételes engedélyezés hatásosságát vizsgálta, és ez alapján számos javaslatot fogalmazott meg a jogalkalmazás és a jogalkotás számára. Az Európai Unióban az Európai Bizottság 1999-ben Közleményt⁵ adott ki a fúziós feltételekről, amely jelenleg felülvizsgálat alatt van. A felülvizsgálat során a 2005-ben megjelent a feltételek érvényesüléséről szóló tanulmány tapasztalatait is hasznosítani igyekezzenek.⁶ A nagy jogrendszerek mellett nemzetközi versenyügyi szervezetek, mint például a Nemzetközi Versenyügyi Hálózat (ICN) is megfogalmaztak iránymutatásokat a fúziós feltételek terén.

A fenti elméleti megfontolások és a gyakorlati tapasztalatok alapján határozta el a GVH, hogy közread egy vitaanyagot, amely

A feltételekkel engedélyezett fúziók aránya az összes fúziós ügyhöz képest

forrás: Merger Remedies Study, DG Comp, Európai Bizottság, 2005. október

összefoglalja az összefonódást engedélyező határozatokban a feltételek és kötelezettségek előírásának legfontosabb kérdéseit. A vitaanyag lehetővé teszi, hogy a piaci szereplők megismerhessék a GVH álláspontját, és annak alakításában észrevételeikkel akár maguk is részt vehessenek.

A GVH vitaanyaga mind a feltételek tartalmi, mind eljárási kérdéseiben igyekszik iránymutatást adni. A vitaanyag rögzíti, hogy milyen esetekben alkalmazható feltétel és kötelezettség, és szól a feltételek és kötelezettségek (a GVH gyakorlatában nem éles) elhatárolásáról. A feltételek során érvényesülő alapelvek áttekintése után a legfontosabb tartalmi kérdések kerülnek megvizsgálásra. Ennek során kiemelten foglalkozik a vitaanyag a nemzetközi gyakorlat alapján leggyakoribbnak mondható feltételtypussal, a leválasztással, illetve annak részletszabályaival. A vitaanyag utolsó fejezetében az eljárással kapcsolatos nagyon fontos gyakorlati tudnivalók találhatók.

Feltételek és kötelezettségek a GVH gyakorlatában

A vállalkozások közötti összefonódások létrejöttéhez, amennyiben azok a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló, 1996. évi LVII. törvényben (továbbiakban: Tpv.) lefektetett forgalmi küszöbököt eléri, a vonatkozó közösségi fúziós rendeletben⁷ foglalt for-

galmi küszöböt viszont nem, a GVH engedélyt kell kérni.

Amennyiben az ügylet az érintett piacon folyó versenyt egy vagy több vállalkozás gazdasági erőfölényének létrejöttével vagy megerősödésével veszélyezteti, úgy a hatóság verseny védelme érdekében a GVH beavatkozására van szükség. Mint azt a bevezetőben láthattuk, ennek egyik módja az adott ügylet megtiltása. Azonban a nemzetközi tapasztalatokkal összhangban a GVH Versenytanácsának gyakorlata szerint is vannak olyan versenyproblémák, amelyek a tervezett ügylet megtiltása helyett – a kérelmező együttműködésével – annak bizonyos feltételekhez, kötelezettségekhez kötésével is orvosolhatók, lehetővé téve ezáltal az ügyletből fakadó versenybarát hatások megvalósulását. A feltételeket és a kötelezettségeket a Tpv. jogkövetkezményeik alapján különbözteti meg.

Ha a GVH az engedélyező határozathoz feltételt fűz, a feltétel nem teljesülése esetén az engedély hatálytalan. Előzetes feltétel esetén ez azt jelenti, hogy az engedély a feltétel teljesítéséig hatályba sem lép, míg utólagos feltétel esetén a feltétel nem teljesítése esetén az engedély hatályát veszti [Tpv. 30. § (4) bekezdés]. Kötelezettség előírása esetén az engedély hatályos, ugyanakkor annak nem teljesítése esetén a GVH az engedélyt visszavonja [Tpv. 32. § (1) bekezdés b) pont].

A két jogintézmény között nincs tartalmi különbség. Ugyanazt a magatartásra kötelezést a GVH előírhatja feltételként és kötelezettségként is. Például az összefonódás engedélyezésével egyidejűleg kötelezheti az ügyfelet egy vállalkozásrész el-

⁵ Commission Notice on remedies acceptable under Council Regulation (EEC) No 4064/89 and under Commission Regulation (EC) No 447/98

⁶ Merger Remedies Study, Public Version, DG COMP, European Commission, October 2005

⁷ 139/2004 EC Tanácsi rendelet a vállalkozások közti koncentráció ellenőrzéséről HLL 24/2004. I. 29. 1.o.

adására, illetve az összefonódás feltételeként előírhatja egy adott vállalkozásrész eladását. A GVH gyakorlatában azok az előírások kerülnek kötelezettségként megfogalmazásra, amelyek hosszabb időtartamú magatartást írnak elő egy vállalkozás számára. Előzetes feltétel alkalmazása akkor tűnik célszerűnek, amennyiben komoly kétségek merülnek fel a feltétel tényleges megvalósulásával kapcsolatban. Ilyen esetekben indokolt meggyőződni a feltétel megvalósíthatóságáról annak árán is, hogy az összefonódásból fakadó előnyök csak később realizálhatók. Amennyiben ilyen kétségek nem merülnek fel, utólagos feltétel alkalmazása célszerű, amely már a feltétel teljesítése előtt lehetővé teszi ezeknek az előnyöknek a realizálását.

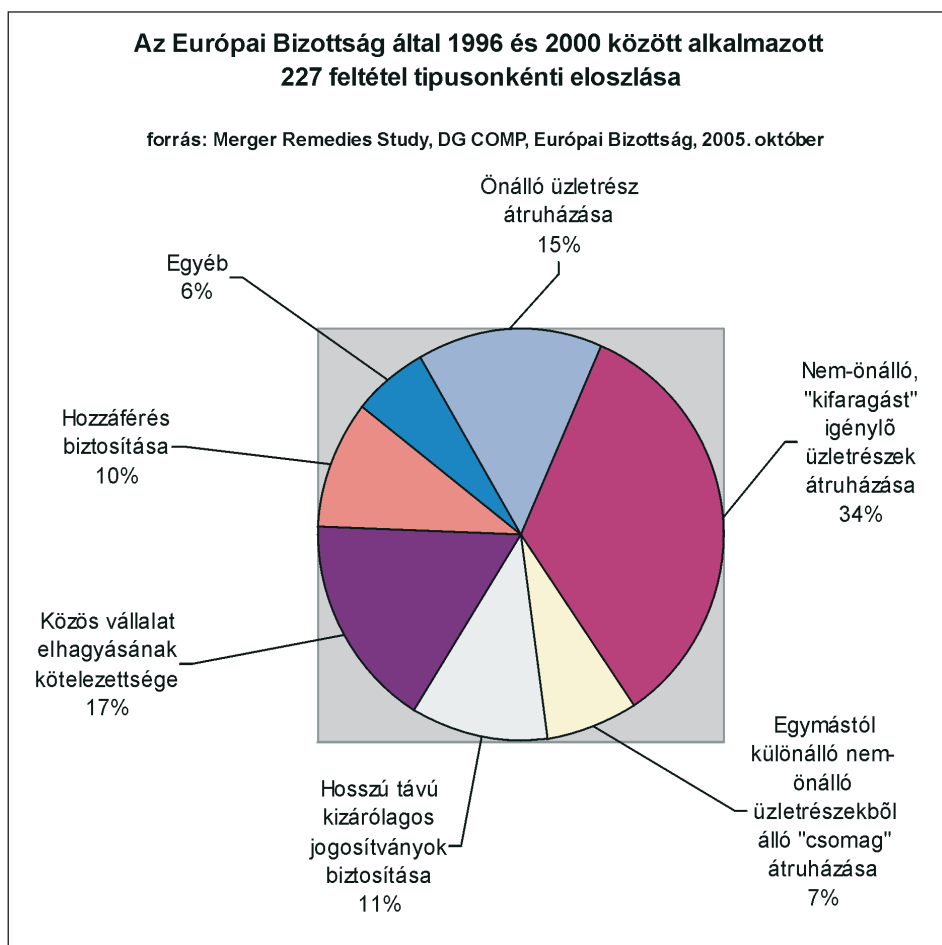
A feltételek és kötelezettségek elhatárolásának szükségességét némiképp tompítja az a tény, hogy mindkét esetben a GVH rendelkezésére állnak azok az eszközök, amelyekkel biztosíthatja, hogy a vállalkozások jogkövető módon járjanak el. Amennyiben ugyanis a vállalkozások nem teljesítik az előírt előzetes feltételt, úgy az engedély nem lesz hatályos, az engedélyezendő ügylet érvényesen nem jön létre. Utólagos feltétel nem teljesítése esetén az engedély hatálya automatikusan megszűnik, hasonló módon kihatva az alapügylet létezésére. A kötelezettség megszegése esetén az engedély a GVH által történő visszavonását követően veszíti hatályát.

A feltételek megállapításának alapelvei

A feltételek megállapításánál vannak bizonyos alapelvek, amelyek az egész folyamat során, annak mind tartalmi, mind eljárási kérdéseiben irányadók. Egy megfelelő, célját elérő feltételnél ezek figyelembe vétele alapvető.

A feltétel oldja meg a versenyproblémát. A feltételes engedélyezés célja az összefonódás következtében fellépő versenyproblémák kiküszöbölése úgy, hogy az összefonódással járó társadalmi előnyökről csak olyan mértékben legyen szükséges lemondani, amennyire a hatásos verseny fenntartásához feltétlenül szükséges. A GVH ugyanakkor a feltételek alkalmazását nem kívánja olyan versenyproblémák megoldására használni, amelyek nem az összefonódás következtében merültek fel.

A kérelmezők vállalásához kötöttség. A versenyprobléma feltételek előírásával történő orvoslására a kérelmezők együtt-

működésével, a részükről tett vállalások alapján kerülhet sor. Bár az egyes vállalások kezdeményezője akár a kérelmező, akár a hatóság is lehet, a feltétel előírására csak olyan vállalat alapján kerülhet sor, amelynek megvalósítását a kérelmezők vállalják a GVH felé – ennek hiányában ugyanis nem valószínűsíthető, hogy a feltételes engedélyezés elérné célját. Amennyiben a kérelmezők és a GVH nem tudnak megállapodni olyan feltételben, amely kiküszöbölne a versenyproblémákat, a GVH nem engedélyezi az adott tranzakciót.

A feltétel legyen hatásos, végrehajtható és ellenőrizhető. A feltétel tartalmát a versenyprobléma határozza meg. A GVH célja, hogy a versenyproblémára mindig azzal arányos, ugyanakkor azt tartósan, gyorsan, ténylegesen kiküszöbölő megoldást találjon. A GVH a feltételeket és kötelezettségeket úgy határozza meg, hogy azok pontosak, egyértelműen meghatározottak és ellentmondásmentesek legyenek, a későbbi értelmezéssel kapcsolatos viták elkerülése érdekében.

Rugalmasság. A feltételek alkalmazásáról a GVH az eset egyedi körülményeit figyelembe vevő alapos közgazdasági és jogi elemzés alapján dönt. Az esetek bonyo-

ltsága és a körülmények változékonysága következtében az összefonódások a törvény által előírt időkeretekben történő elbírálása érdekében mind a kérelmezők, mind a GVH részéről folyamatos egyeztetésre, illetve rugalmasságra van szükség a versenyproblémát megoldó, és vállalható feltétel kialakítása érdekében.

A feltételek tartalma

A Tptv. alapján a feltétel tartalmát a GVH a versenyprobléma jellegétől függően, az adott eset összes körülményeit figyelembe véve határozza meg.

Amennyiben a GVH úgy dönt, hogy az összefonódás által keletkezett versenyproblémák feltételek előírásával orvosolhatók, kézenfekvő, hogy a piac szerkezetére ható változást elsődlegesen ugyan csak a piac szerkezetére ható feltétel előírásával próbálja meg orvosolni. Ennek megfelelően emeli ki a Tptv. hivatkozott bekezdése, hogy feltétel és kötelezettség előírása során a GVH „különösen megfelelő határidő megállapításával előírhatja egyes vállalkozásrészek vagy egyes vagyontárgyak elidegenítését, vagy a valamely közvetett résztvevő felett gyakorolt irányítás megszüntetését”.

Azokat a feltételeket, amelyek egyes vállalkozások vagy vállalkozásrészek tulajdonjogának, vagy a köztük levő irányítási viszony megváltoztatásával járnak, a piac szerkezetére ható, vagy strukturális feltételeknek nevezzük. A GVH az összefonódások ellenőrzése során azok gyors, jól áttekinthető, könnyen ellenőrizhető volta miatt feltételek előírása esetén általában előnyben részesíti a *strukturális feltételek* alkalmazását.

Vannak azonban olyan piaci helyzetek, amikor a strukturális feltétel alkalmazása nem célszerű. Előfordulhat ugyanis, hogy például a piac jellemzőinek rendkívül gyors változása következtében a GVH ilyen jellegű beavatkozásának hatásai nem mérhetők fel pontosan, illetve a GVH beavatkozása az összefonódás előnyeinek teljes mértékű elvesztésével járna. Ilyen esetekben a GVH a versenyproblema kezelésére *magatartási feltételt* alkalmazhat. Magatartási feltétel esetén a beavatkozás nem a piac szerkezetére irányul, hanem közvetlenül egy vagy több vállalat magatartására: ilyen esetekben a bizonyos magatartásra kötelezett vállalat a határozatban foglalt ideig köteles a GVH által a versenyproblema kiküszöbölése érdekében szükségesnek tartott magatartást tanúsítani. A leggyakoribb magatartási feltételek egyes tulajdonilag nem megosztható eszközök használatának megosztására irányulnak, például diszkriminációmentes hozzáférést írnak elő „nélkülözhetetlen eszközökhöz”, illetve bizonyos technológiák vagy termelési eszközök megfelelő díjazás ellenében történő hozzáférhetővé tételét írják elő. A GVH emellett alkalmaz olyan magatartási előírásokat is, amelyek úgynevezett tűzfalak létrehozását írják elő cégek tevékenységi területei között, megakadályozva az egyes üzleti egységek közti információáramlást, és magatartásuk versenyre káros koordinálását.

A strukturális és magatartási feltételek megvalósulásának biztosításában jelentős szerepet játszanak az *informáló feltételek*: ezek az előírások azt a célt szolgálják, hogy a GVH-t tájékoztassák arról, hogy a feltételek megfelelően megvalósultak-e, vagy pedig azok módosítására, esetlegesen visszavonására, és a határozat hatálytalanságának megállapítására van szükség. Az egyes feltételfajták természetesen nemcsak külön-külön alkalmazhatók, hanem előfordulhat, hogy az ügy sajátosságaira való tekintettel a GVH egy komplex, strukturális és magatartási, valamint az ezek biztosítását szolgáló informáló feltételekből álló feltételcsomagot tart szükségesnek.

A leggyakoribb strukturális feltétel – a leválasztás

A leválasztás strukturális változást eredményező feltétel, amely az összefonódás révén megerősödő piaci szereplő piaci hatalmát mérsékli oly módon, hogy az összefonódással létrejövő egység egy vállalkozásrészét vagy valamilyen irányítási jogot egy független vevő felé értékesítenek. A leválasztott egységgel vagy egy új vállalkozás tud piacra lépni, vagy azzal egy már piacon levő vállalkozás erősödik meg olyan mértékben, hogy az érintett piacon a hatásos verseny nem kerül veszélybe.

Mikor kerül sor leválasztásra? Leválasztásra tipikusan több terméket és/vagy több földrajzi piacot érintő tranzakciók esetében van lehetőség, amikor az előálló versenyproblema csak bizonyos áru- és földrajzi piacra koncentrálódnak, azaz meghatározó egy olyan vállalatrész, amelynek leválasztásával kiküszöbölhető a versenyproblema. Különösen alkalmas eszköz a horizontális, azonos tevékenységek átfedéséből eredő problémák orvoslására, illetve egy versenytárral fennálló szervezeti kapcsolat megszakítására (pl. közösen irányított vállalatból kilépés).

Mi kerüljön leválasztásra? A leválasztás alapszabálya, hogy olyan „leválasztási csomag” kerüljön meghatározásra, amelynek leválasztása – esetlegesen egyéb feltételekkel együttesen – megoldja a versenyproblemat. Ehhez általában legalább az összefonódás résztvevőinek egymással versenyproblemat okozó módon *átfedő tevékenységeinek* leválasztására van szükség. Ahhoz, hogy a leválasztott egység új tulajdonosa által működtetve is azonnal érdemben tudjon versenyezni a piacon, általában arra van szükség, hogy a leválasztás tárgya egy önálló, önmagában is működőképes gazdasági egység legyen. Adott esetben ez azt is jelentheti, hogy a GVH a határozatában a horizontális átfedésnél *nagyobb* üzleti egységet jelöl meg a leválasztás tárgyaként, amennyiben ezek a kapcsolódó vállalatrészek, illetve üzleti kapcsolatok szükségesek ahhoz, a leválasztott egység azonnal érdemi versenyt jelentsen. Kivételes esetekben a horizontális átfedésnél *kiseb*b üzleti egység leválasztása is elég lehet, amennyiben a GVH garanciát lát arra, hogy az a megfelelő vevő irányítása alatt képes a megfelelő versenynyomás kifejtésére.

Kihez kerül a leválasztott egység? A leválasztás sikeressége szempontjából döntő

jelentőségű, hogy a leválasztott egység olyan vevőhöz kerüljön, amely képes és hajlandó érdemi versenyt támasztani az adott piacon. Ezért, noha a vevő kiválasztása és a vevővel történő megállapodás az ügyfél feladata, ez a megállapodás csak akkor érvényes, ha azt a *GVH jóváhagyja*. Amennyiben a vevő személye a GVH-határozat meghozatala előtt már ismert, és teljesülnek a fenti elvárások, a vevő személyének jóváhagyását már az engedélyező határozat tartalmazza (*előre kijelölt vevő*). Bizonyos esetekben, amikor kétséges az, hogy a határidőn belül sikerül megfelelő vevőt találni, a GVH csak előre kijelölt vevő esetén engedélyezi az összefonódást. Amennyiben nem kerül sor előre kijelölt vevő alkalmazására, a leválasztást feltételként szabó határozat utalni fog a jelentkező vevő személyének jóváhagyási procedúrájára. A leválasztott egység vevőjének képesnek kell lennie a versenyproblema megoldására. Ennek érdekében a vevőnek az összefonódás résztvevőitől függetlennek, valamint az iparágban való tartós működésre alkalmasnak kell lennie. Ez utóbbi során mind az iparági tapasztalat, mind a vállalkozás gazdasági háttere, tőkeereje fontos szempont.

Mikor kerüljön sor a leválasztásra? Előre kijelölt vevő esetén az ügyfél már az engedélyezési eljárás során megnevezi a vevőt, és azt a GVH gyakorlatilag a határozathozatallal egy időben jóvá tudja hagyni. Egyéb esetben a leválasztás kivitelezésére a GVH ésszerű határidőt állapít meg. Az eladásra megállapított határidő hosszát a GVH a piaci viszonyok gondos mérlegelésével határozza meg. Ennek során figyelembe veszi különösen a potenciális vevők számát és az adott iparág dinamizmusát. A GVH célja az, hogy két érdek között megtalálja az optimális egyensúlyt: az ügyfél abban érdekelt, hogy minél jobban adjon el a tulajdonát, a közérdek viszont a versenyproblema mielőbbi, ha nem azonnali orvoslását kívánja. Főszabályként a GVH nem ad hat hónapnál hosszabb időszakot, ugyanakkor ezt a határidőt kivételesen indokolt esetben a GVH a felek kérésére meghosszabbíthatja. A leválasztásra előírt határidő üzleti titoknak minősül.

Hogyan biztosítható a leválasztás sikeressége? A leválasztás elrendelésétől, annak végleges lezárásáig terjedő átmeneti időszakra a GVH előírja, hogy a határozat címzettje köteles a leválasztásra kerülő egységet különállóan kezelni, annak állagát, értékét megőrizni. Ennek so-

rán a GVH olyan elkülönítési intézkedéseket hozhat, melyeknek célja az, hogy a leválasztásra kerülő vállalatrész életképességét és értékét az átmeneti időszakban semmi ne veszélyeztesse. Szükség esetén e célból a GVH ún. „fúziógondnokot” nevez ki, amelyre az ügyfél a leválasztandó egységgel kapcsolatos irányítási és szavazati jogait átruházza, amely e jogokkal alapvetően megkötések nélkül élhet.

Az eljárással kapcsolatos tudnivalók

A GVH összefonódásokkal kapcsolatos eljárása során a versenyproblémák azonosítása a GVH feladata. Az eljárás meggyorsítása érdekében azonban elképzelhető, hogy amennyiben a *kérelmezők* úgy vélik, hogy a tranzakció nagy valószínűséggel versenyproblémát vet majd fel, már a kérelemmel egy időben *megteszik* a versenyprobléma orvoslására irányuló *vállalásaikat*. Amennyiben a kérelmezők nem azonosítanak versenyproblémát, a GVH viszont igen, a GVH

vállalások megtételére hívja fel a kérelmezőket.

A vállalások értékelése és a feltételek kialakítása során a GVH döntését a legteljesebb körű információk alapján igyekszik meghozni. Ennek érdekében a GVH a feltétel megítélése során részletes piaci tesztet végez, aminek során felhasználja a megfelelő piaci szereplők véleményét a feltétel alkalmasságával és végrehajthatóságával kapcsolatban. A vélemények megismerésének egyik lehetséges formája lehet, ha a GVH a kérelmezők és esetlegesen a versenytársak részvételével tárgyalást tart.

A feltételek és kötelezettségek előírása az engedélyező határozatban a Versenytanács feladata. Feltételeket és kötelezettségeket előíró határozatban a GVH főszabály szerint teljes eljárásban jár el. A GVH ugyanakkor lehetőséget lát a rövidebb eljárási határidővel és alacsonyabb eljárási díjjal járó egyszerűsített eljárásra, ha a versenyprobléma könnyen azonosítható, és egyszerű annak a megítélése, hogy milyen feltétellel orvosolható, valamint a beadott kérelem már tartalmazza a kérelmező által előre látott és nem vitatott versenyproblémához kötődő vállalat; vala-

mint a vállalások mellett teljesülnek az egyszerűsített eljárás 1/2003. számú Közlemény szerinti feltételei.

A vállalás elfogadását, feltétellel alakítását megkönnyítheti, ha – a nemzetközi gyakorlatnak is megfelelően – a kérelmező a tőle független „fúziógondnok” alkalmazását is vállalja. A fúziógondnok díját a kérelmező(k) fizetik, személyét azonban a GVH hagyja jóvá. A fúziógondnok feladata kiterjedhet a feltétel teljes megvalósítására, vagy annak részfeladatára is.

Az eljáró versenytanács az engedélyező határozatot *módosíthatja*, ha a kötelezett a határozatban előírt valamely kötelezettséget nem teljesítette, illetve feltételnek nem tud eleget tenni, feltéve, hogy a mulasztás neki fel nem róható okra vezethető vissza [Tpvt. 32. § (2) bekezdés]. A határozat módosítását az ügyfeleknek kell kezdeményezniük, akkor, amikor nyilvánvalóvá válik, hogy az abban foglaltaknak nem tudnak eleget tenni. Utólagos feltétel esetén a feltétel módosítását a feltétel címzettjeinek a feltétel határidejének lejártá előtt – célszerűen legalább 30 nappal előbb – kezdeményezni kell.

Egy leválasztás tapasztalatai

Az UTA Pharma gyógyszertárlánc 2003-ban megvásárolt egy kisebb gyógyszertárláncot, a Pharma Concept Kft.-t. A tranzakció országos szinten nem vetett fel versenyaggályokat, egy helyi piacon, Szécsény városában viszont monopóliumot eredményezett volna, mivel mindkét gyógyszertár az UTA Pharma kezébe került volna. Az ebből adódó esetleges versenyhátrányok kiküszöbölése érdekében a Versenytanács csak azzal a feltétellel engedélyezte a tranzakciót, hogy az UTA Pharma értékesíti az irányítása alatt két szécsényi gyógyszertár közül az egyiket. Két évvel később, amikor az UTA Pharma további terjeszkedése során leányvállalatán keresztül azt a gyógyszertárláncot is felvásárolta, amelynek időközben kezébe került az eladott szécsényi patika, a versenyaggályok elkerülése érdekében a kérelmezők már a versenyfelügyeleti eljárás előtt értékesítették az adott gyógyszertárban fennálló részesedésüket. (Lásd Vj-39/2003 és Vj-208/2005.)

Egy hozzáférés megtervezése

A Versenytanács 2006-ban engedélyezte, hogy a Liberty-csoporthoz tartozó Chellomedia Programming irányítást szerezzen a Sport1 TV Műsorszolgáltató Zrt. felett. Mivel a Liberty-csoporthoz tartozik Magyarországon az egyik legnagyobb kábelszolgáltató, a UPC Magyarország, a GVH úgy ítélte meg, hogy a vertikális integráció révén a Sport1 TV új tulajdonosa esetleg elzárkózhatna a rivális műsorszolgáltatók részére a műsorterjesztéstől, vagy azt lényegesen kedvezőtlenebb feltételek mellett nyújtaná. A Versenytanács ezért a 2010. augusztus 31-ig terjedő időszakra kötelezettségként előírta, hogy a Chellomedia Programming B.V. a Sport1 és Sport2 nevű csatornák harmadik felek részére történő értékesítésétől nem zárkózhat el, amennyiben azok készek a csatornáknak a piacon szokásos üzleti és műszaki feltételek szerint megállapított, nem diszkriminatív díját megfizetni, és rendelkeznek a fenti műsorszolgáltatások továbbításához szükséges jogi, műszaki és üzleti feltételrendszerrel. (Vj-61/2006.)

Miskolczi Bodnár Péter:

A kamarai szabályzat, mint vállalkozások társulásának döntése I.

A kartellügyek elkülönült csoportját képezik azok az esetek, amelyekben a versenykorlátozás nem a vállalkozások közvetlen megállapodásából fakad, hanem egy adott szakma érdekképviselői szerveinek döntésén alapul. Az EK versenyjogban a „vállalkozások társulásának” döntéseként, a magyar verseny törvényben a „vállalkozások társadalmi szervezetének, a köztestületnek, az egyesülésnek és más hasonló szervezetnek” a döntéseként meghatározott magatartás nem egy esetben szabályalkotó tevékenységet jelent. Ilyenkor a versenyjogi jogsértés megállapításához számos előkérdést kell tisztázni. Ezek egyike, hogy a versenykorlátozásra alkalmas tartalmú szabályzat vajon nem csupán formailag származik-e az azt elfogadó szervezettől, hanem valóban annak – érdemi ráhatástól mentes – szándékait tükrözi. A Gazdasági Versenyhivatal két olyan ügyben is határozatot hozott a nyáron, amelyben felmerült, hogy az eljárás alá vont kamara által alkotott etikai kódex¹ esetleg nem vállalkozások társulásának döntésének, hanem állami aktusnak minősül. Az eljáró versenytanácsok mind a Magyar Ügyvédi Kamara (Vj-180/2004/32.), mind a Magyar Könyvvizsgálói Kamara (Vj-16/2005/22.) ügyében tartalmában versenykorlátozásra alkalmas döntésnek tekintették a kamarák etikai szabályzatainak kifogásolt rendelkezéseit. A kamarák küldöttgyűlései által elfogadott etikai szabályzatok köztestületi döntésnek tekintendők a Tptv. 11. §-a szerint, de vizsgálni kellett, hogy vajon olyan döntésnek minősülnek-e az EK versenyjoga alapján, amelyet vállalkozások társulása hozott.² Mind az ügyvédi, mind a könyvvizsgálói tevékenység szabályozott jellegéből adódóan nem lehetett részletes elemzés nélkül kizárni azt, hogy esetleg állami döntésnek kelljen tekinteni a szabályzatot. A választás jelentőségét az

adja, hogy a tisztán közhatalmi jelleggel rendelkező állami döntésre nem alkalmazhatóak a versenyjogi rendelkezések.

Az EK versenyjogi joggyakorlata alapján az eljáró versenytanácsok szükségességét látták annak vizsgálatát, hogy az etikai szabályzatok megalkotása során a kamarák mint vállalkozások társulásai jártak-e el, vagy a rendelkezések megalkotása során állami feladatot láttak el rájuk delegált jogkörben, az állam által meghatározott szempontok figyelembe vételével, az állami beavatkozás lehetőségének fenntartásával.

Cikkünkben bemutatjuk az Európai Közöségek Bírósága (a továbbiakban: EKB) által kialakított gyakorlatot, és párhuzamosan ismertetjük a két magyar versenyhivatali határozatot. A cikk tervezett folytatásában felhívjuk majd a figyelmet néhány értelmezést igénylő kérdésre.

Vállalkozói és állami döntés elhatárolásának szempontjai az EK kartelljogban

Az EKB főként a Reiff,³ a Delta⁴, a CNSD⁵, a Wouters⁶ és az Arduino⁷ ügyek kapcsán vizsgálta a vállalkozói és az állami döntés elhatárolását. A Reiff és a Delta ügyekben kifejezetten fuvardíjak megállapítására létesített bizottságok ármegállapító döntését, a CNSD ügyben olasz vámügynökök kamarai jellegű szakmai szervezetének szabályzatát, a Wouters ügyben a Holland Ügyvédi Kamara szabályzatának adótanácsadással és ügyvédi tevékenységgel

egyidejűleg foglalkozó irodák alapítását tiltó rendelkezését bírálta el az EKB.

Az európai bírói gyakorlat szempontokat dolgozott ki az állami és a vállalkozói döntés elhatárolásához. Az EKB több elemet vizsgál annak eldöntéséhez, hogy vajon állami döntésnek minősül-e egy magatartás. Ezek az elemek: a döntésben résztvevő személyek köre (a), a döntésben szerepet játszó közérdek (b), illetve az állam ellenőrzése, hatása a döntés végső változatára (c). A továbbiakban mindhárom szempont alkalmazását jogeseteken keresztül mutatjuk be, akként, hogy első példának mindig a Reiff és Delta ügyeket hozzuk, ahol a döntés állami jellegét állapította meg az EKB, míg a további példákban az adott szempont a vállalkozói döntés jelleget erősíti és így a versenyjog alkalmazását alapozza meg.

a) A döntésben résztvevő személyek köre

Tisztázni kell, hogy a döntésben résztvevőket ki delegálja, választja az adott testületbe⁸. Az állami döntés jelleget erősíti, ha állami szerv delegálja a döntéshozókat.

– A Reiff⁹ és a Delta¹⁰ ügyekben az EKB nem tartotta az EKSz. 85. cikkét¹¹ alkalmazhatónak, mivel a jogszabály alapján a fuvardíj mértékének megállapítására jogosult bizottság államilag kinevezett, de a fuvarozási szakma bizonyos körei által javasolt tagjait függetlennek minősítette az őket jelölő szervezetektől. A bizottság tagjait ugyan a piaci szereplők jelölték, de tőlük független szerepet játszanak, utasítást nem fogadhatnak el tőlük. Erre tekintettel az EKB nem tekintette őket a jelölő szervek képviselőinek. Ez a tény – más körülményekkel együtt – a döntés állami jellegére utal, ezáltal a versenyjog alkalmazása ellen szól.

³ Judgement of the Court of 17 November 1993., Bundesanstalt für den Güterfernverkehr v Gebrüder Reiff GmbH co. KG. Case C-185/91., European Court reports 1993 Page I-05801

⁴ Judgement of the Court (Sixth Chamber) of 9 June 1994., Bundesrepublik Deutschland v Delta Schifffahrts- und Speditionsgesellschaft mbH. Case C-153/93., European Court reports 1994 Page I-2517

⁵ Bizottság versus Olaszország C-3596 EBHT 1998., I-3851. o.

⁶ J.C.J. Wouters, J. W. Savelbergh és Price Waterhouse Belastingadviseurs B V contra Algemeine Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten (EBHT 2002., I-577. o.)

⁷ C-35/99 büntetőeljárás Manuele Arduino ellen (EBHT 2002., I-1529. o.)

⁸ Lásd pl. Reiff ügy 17. és 19. pont; Delta ügy 16. pont; DIP ügy 18. és 19. pont

⁹ Judgement of the Court of 17 November 1993., Bundesanstalt für den Güterfernverkehr v Gebrüder Reiff GmbH Co. KG. Case C-185/91., European Court reports 1993 Page I-05801

¹⁰ Judgement of the Court (Sixth Chamber) of 9 June 1994., Bundesrepublik Deutschland v Delta Schifffahrts- und Speditionsgesellschaft mbH., Case C-153/93. European Court reports 1994 Page I-2517.

¹¹ Hatályos számozás szerint 91 cikk

¹ Az etikai kódexek elsősorban a kamarai tagok reklámtevékenységének korlátozása, az összehasonlító reklámok tilalma miatt bekövetkező versenykorlátozó hatás miatt kerültek a GVH „látóterébe”.

² EKSz. 81. cikk (1) bekezdés

– A CNSD ügyben az EKB fontos szempontként vette figyelembe, hogy az olasz vámügynökök – kamarai jellegű – szakmai szervezetének tagsága kizárólag a szakma képviselőiből áll, a felügyeletet ellátó miniszter, mint az állam képviselője, nincs hatással sem az elnök, sem a tagság kinevezésére, összetételére.

– A Wouters ügyben az EKB a Holland Ügyvédi Kamaráról állapította meg, hogy annak valamennyi vezető szerve a tagok közül, kizárólag a tagok által választott személyekből áll.

b) A döntésben szerepet játszó közérdek

Annak elemzése, hogy vállalkozói vagy állami döntésre került sor igényli a döntési folyamatban szerepet játszó értékelési szempontok feltárását is. Ebben a körben az erősíti az állami döntés jelleget, ha a közérdekre tekintettel kell lenni a döntés meghozatalánál.

– A közérdek tekintetbe vételének minősítette az EKB a Reiff és a Delta ügyekben¹² azt, hogy a döntéshozatal során a szereplőknek nem csak saját ágazatuk érdekeit kellett figyelembe venni, hanem más ágazatokét is, vagy a szolgáltatás igénybevevőinek érdekét. A Reiff ügyben például a fuvardíjak megállapításánál a fuvarozói érdekek mellett figyelemmel kellett lenni a mezőgazdasági ágazat, a kis- és középvállalkozások, vagy gazdaságilag gyengébb területek érdekeire is.

– A CNSD ügyben az EKB megállapította, hogy a jogszabályokban nem volt olyan rendelkezés, ami megakadályozta volna, hogy a tagok döntésüknél kizárólagosan saját érdekeiket vegyék figyelembe. Semmi nem írta elő, nem bátorította a tagságot, hogy a közérdeket figyelembe vegye.

– A Wouters ügyben az EKB megállapította, hogy a Holland Kamara döntéseinek meghozatalakor nem köteles a közérdek figyelembevételére.¹³

c) Az állam ellenőrzése, hatása a döntés végső változatára

Állami ellenőrzés érvényesülhet a döntés kapcsán, ha az állam képviselője maga is részt vehet a folyamatban, befolyásolhatja a döntéshozók személyét, de leginkább akkor, ha saját döntésével helyettesítheti a felek döntését, amennyiben az nem felel meg a közérdeknek.

– A Reiff ügyben a német szövetségi közlekedési és gazdasági miniszter együttesen jogosultak volt a Tarifa Bizottság ál-

tal a közérdeket figyelmen kívül hagyó módon megállapított díj helyett az általuk a közérdekkel összhangban lévőnek ítélt díjat megállapítani. A Delta ügy alapját képező tényállás szerint ugyanilyen jogosítvánnyal rendelkezett a közlekedési miniszter.¹⁴

– A CNSD ügyben az állami ellenőrzés sem érvényesült, mivel az olasz állam egyértelműen lemondott arról, hogy bármilyen hatást gyakoroljon a döntésre. A CNSD mint szakmai szervezet döntését tehát az EKB nem minősítette államinak, hanem megállapította, hogy az vállalkozások társulásának döntése.¹⁵

– A Wouters ügyben az EKB az állami döntés kérdésével nem foglalkozott kifejezetten. Az ítélet azonban általánosságban tett egy igen fontos kijelentést.¹⁶ Ezek szerint amennyiben egy tagállam szabályozói jogkört ad egy szakmai szervezetnek, pontosan meghatározza, hogy melyek a közérdek kritériumai és fenntartja magának a végső döntés eszközét, akkor a szervezet döntései állami intézkedésnek minősülnek és kikerülnek a vállalati versenyjog hatálya alól.

Kamarai szabályzatok megítélése a GVH határozatai alapján

A kamarák etikai normaalkotó tevékenységét az EK joggyakorlat fényében, az EKB által kidolgozott szempontokat nyomon követve vizsgálták az eljáró versenytanácsok.

Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (a továbbiakban: Ütv.) 112. § (1) bekezdése szerint a Magyar Ügyvédi Kamara teljes ülése etikai szabályzatot alkot.

Az etikai szabályok megalkotása és közzététele a Könyvvizsgálói Kamaráról szóló 1997. évi LV. törvény (a továbbiakban: Kktv.) 3. § k) és l) pontjai szerint olyan közfeladatnak minősül, amelyet a Magyar Könyvvizsgálói Kamara, mint köztestület, köteles ellátni.

Az eljáró versenytanácsoknak meg kellett tehát vizsgálni, hogy a szakmai szervezetnek adott szabályozói jogkör alapján az EKB joggyakorlata szerint a szakmai szervezet döntése minősülhet-e állami döntésnek.

Az etikai szabályzatok megalkotását az EKB szempontjai szerint vizsgálva az eljáró

versenytanácsok az alábbi megállapításokat tették.

a) A döntésben résztvevő személyek köre

Az ügyvédi etikai szabályzatot a Magyar Ügyvédi Kamara teljes ülése hozza, amely a területi kamarák 1-1 küldöttjéből és az adott területi kamara tagjainak az ügyvédek összlétszámához igazodó számú további képviselőjéből áll.

A könyvvizsgálói etikai szabályzatot a Magyar Könyvvizsgálói Kamara küldöttgyűlése, mint legfőbb döntéshozó szerv hozza meg.¹⁷ A küldöttgyűlés a helyi szervezetekhez tartozó tagok által választott küldöttekből áll.¹⁸

E körülményekre tekintettel az eljáró versenytanácsok megállapították, hogy a kamarák legfőbb döntéshozó szervei az ügyvédi ill. könyvvizsgálói szakma gyakorlóiból állnak. Mivel a teljes ülés ill. a küldöttgyűlés tagjainak kinevezésére, megválasztására semmilyen befolyást nem gyakorol az állam¹⁹, nem lehet a teljes ülés ill. a küldöttgyűlés által megalkotott szabályzat állami döntés jellegét megállapítani.

b) A döntésben szerepet játszó közérdek

Az állami jelleget erősíti, ha a közérdekre kell tekintettel lenni a döntés tartalmi kialakítása során.

i) A jogszabály nem rendelkezik a szabályzat tartalmáról

A szabályozói jogkör kapcsán mind az Ütv., mind a Kktv. csak arról rendelkezik, hogy az etikai szabályzat elfogadása mely szerv hatáskörébe tartozik, a szabályzat tartalma azonban nincs a törvényekben részletebben meghatározva. Az eljáró versenytanácsok figyelembe vették az EKB Wouters ügyben hozott ítéletében megfogalmazott azon követelményt, hogy a közérdek kritériumait pontosan meg kell határozni ahhoz, hogy a döntés államinak legyen tekinthető.²⁰ Az Arduino ügyben is a döntés állami jellegének megállapíthatósága ellen szóló körülményként került értékelésre az a tény, hogy „egyetlen jogszabály sem fektetett le kritériumokat a közérdek kapcsán”.

ii) Közérdek említése általában, ill. a szabályzat tartalmát meghatározóan

A Könyvvizsgáló Kamara ügyében speciális értékelést igényelt az a körülmény, hogy a Kktv. szerint a könyvvizsgálók a maguk által választott testületek útján a közérdekkel összhangban képviselik szakmai,

¹⁷ Kktv. 39. § a) pont.

¹⁸ Kktv. 38. § (1) bekezdés.

¹⁹ Lásd Wouters ügy 61. pont.

²⁰ „amennyiben egy tagállam szabályozói jogkört ad egy szakmai szervezetnek, pontosan meghatározva, hogy melyek a közérdek kritériumai...”

¹² Reiff ügy 17. pont; Delta ügy 18. pont; lásd még DIP ügy 18. pont.

¹³ Wouters ügyben hozott ítélet 62. pont.

¹⁴ Lásd pl. Reiff 22. pont; Delta 21. pont.

¹⁵ CNSD ügy 41–44., és 55. pontok.

¹⁶ Wouters ügy 68. pont.

etikai, gazdasági érdekeiket. A Kktv. tehát említi a közérdeket, de csak általában, olyanként, amely mindenfajta joggyakorlás korlátjaként szerepel. A Kktv. egyetlen olyan rendelkezést sem tartalmaz, amely részletesen meghatározná a döntésnél, tehát a szabályzat megalkotása során, figyelembe veendő közérdek kritériumait, vagy arra kötelezné, bátorítaná a küldöttgyűlést, hogy azokat döntésénél figyelembe vegye. Szintén nincs olyan rendelkezés a Kktv-ben, amely akadályát képezné annak, hogy a Kamara kizárólag a szakma érdekét szolgáló döntést hozhasson.²¹ Mindezek alapján az eljáró versenytanács megállapította, hogy az etikai szabályzat a szakma képviselőinek azon szándékát fejezi ki, hogy gazdasági tevékenységük folytatása során meghatározott módon cselekedjenek.²² Pusztán azért, mert a Kktv. megemlíti a közérdeket, mint a könyvvizsgálói jogok korlátját, nem állítható, hogy a Kamara által megfogalmazott etikai szabályzat kvázi állami norma lenne, amelynek tartalmáért a Kktv. megalkotói lennének a felelősök, mivel érdemben megkötötték a normaalkotó kezét, érdemben szűkítették az etikai szabályzat lehetséges tartalmát a közérdek figyelembe vételére történő utalással.

iii) Más ágazatok érdekei

Az etikai szabályzat megalkotása során egyik kamarának sem volt olyan kötelezettsége, hogy más ágazatok érdekét is figyelembe vegye, így erre tekintettel sem minősülhet állami intézkedésnek a kamarai szabályzatalkotás.

c) államellenőrzése, hatása a döntés végső változatára

A Wouters ügyben hozott ítélet indokolása szerint a tényállás három kritériumnak kell megfeleljen ahhoz, hogy egy szervezet döntései állami intézkedésnek minősülve kikerüljenek a versenyjog hatálya alól. A harmadik kritérium az, hogy az állam fenntartja magának a végső döntést. Ezt a kritériumot az eljáró versenytanácsok úgy értelmezték, hogy akkor lehet szó állami döntésről, ha valamely állami szervnek korlátozás nélküli joga van a Kamara által hozott döntést visszavonni, megváltoztatni, mással helyettesíteni. Az állam különböző – célszerűségi, takarékosági, kompetencia stb. – okokból a döntéshozatali folyamatot átengedi ugyan egy nem állami szervnek, de a folyamat végeredményét ellenőrzi, és ha az elkészült szabályzat nem felel meg az ál-

lam elvárásainak, a szöveg helyébe az állami elképzelésnek megfelelő tartalmú szabályzat lép.

i) törvényességi felügyelet és a végső döntés

A Könyvvizsgálói Kamara ügyében az eljáró versenytanács megállapította, hogy a törvényességi felügyelet a kamarai szabályzat tekintetében jóval szűkebb körben érvényesül, mint, amit az EKB a Wouters ügyben a döntés végső meghozatala alatt értett. A normaalkotó tevékenységére vonatkozó törvényességi felügyelet olyan jogosítvány, amely csupán egyetlen szempontból, a jogszabályoknak való megfelelés szempontjából²³ vizsgálja az elkészített normákat. A törvényességi felügyeleti jogkör gyakorlása azonban nem biztosít célszerűségi felülvizsgálatot. Előfordulhat, hogy a törvényességi felügyeleti jogkör gyakorlója nem ért egyet a norma tartalmával, de ha az nem ütközik más, magasabb szintű előírásokkal, akkor azt kénytelen tudomásul venni. Az elkészült szabályzatoknak a jogszabályi hierarchiába illeszkedés szempontjából való kontrollja tehát nem azonosítható azzal, hogy a végső döntést az állam hozza meg. A törvényességi felügyeleti jogkör elsősorban azért nem tekinthető az állam – versenyjogi jelentőséggel bíró – végső ellenőrzésének, mivel csak szűkebb körben érvényesül. Az eljáró versenytanács arra is rámutatott, hogy ha a törvényességi felügyelet és a végső döntéshozatali jog között egyenlőség lenne, akkor az élet minden területét „versenyjogon kívülinek” kellene minősíteni. Az állami szervek ugyanis a jogszabályoknak való megfelelést az államtól teljes mértékben elkülönülő szabályozó tevékenységekre nézve is gyakorolhatják és gyakorolják is. Az a tény, hogy arra feljogosított állami szervek törvényességi felügyeleti jogkörükben esetleg megállapítják azt, hogy egy etikai norma jogszabályba ütközik, és emiatt azt megsemmisítik, vagy megállapítják érvénytelenségét, nem jelenti azt, hogy az állam fenntartotta volna magának a végső döntés – a normaszöveg megalkotásának – jogát.

ii) Intézkedések a törvényességi felügyelet alapján

Az eljáró versenytanácsok mindkét ügyben jelentőséget tulajdonítottak annak, hogy a törvényességi felügyeletet gyakorló szervet illető eljárési lehetőségek korlátozottak. A törvényességi felügyeleti

jogkört a Könyvvizsgálói Kamara tekintetében gyakorló pénzügyminiszter a Kktv. 65. § (2) bekezdése alapján törvénysértés esetén megsemmisíti a kamara szerveinek határozatát és új határozat meghozatalát írhatja elő. Nincs azonban joga arra, hogy maga alkosson a megsemmisített norma helyett új szabályt. A versenyjogi szempontból jelentőséggel bíró állami döntés ebben az esetben a szabályzat megalkotása, rendelkezéseinek tetszőleges módosítása lenne. Ennél a törvényességi felügyelet sokkal szűkebb jogosítványkörrel testesít meg. A kamarai döntés vonatkozásában a miniszter nem tudja megakadályozni a versenykorlátozó szabályzat elfogadását. A törvényesség helyreállítására felhívhatja a kamara elnökét [Kktv. 65. § (1) bekezdés], de ha ez nem vezet sikerre, a szabályzatot csak bírósági úton kifogásolhatja²⁴, anélkül, hogy az általa jogértőnek talált kamarai döntést helyettesíthetné saját döntésével.

Az Ügyvédi Kamara ügyében eljáró versenytanács a „végső döntés” fogalmát úgy értelmezte, hogy állami döntésről akkor lehet szó, ha valamely állami szervnek korlátozás nélküli joga van a Kamara által hozott döntés visszavonására, megváltoztatására, illetve más döntéssel helyettesítésére. Akkor beszélhetünk állami döntésről, ha az állam az általa különböző okokból átengedett döntéshozatali folyamat végeredményét oly módon ellenőrzi, hogy amennyiben az elkészült szabályzat nem felel meg az állami elvárásnak, akkor a döntés helyébe az állami akaratnak megfelelő tartalmú szabályzat lép. Az eljáró versenytanács szerint a kamarai döntés vonatkozásában a miniszter nem gyakorol fentieknek megfelelő jogot, mivel a szabályzatot csak bírósági úton kifogásolhatja anélkül, hogy az általa jogértőnek talált kamarai döntést valamilyen módon helyettesíthetné saját döntésével.

Mindkét eljáró versenytanács megállapította, hogy a miniszter kontrollálja ugyan ágazati úton a szabályzatot, de nincs végső döntési joga, csak – a törvényben írt módon – „továbbíthatja” a jogsértőnek tételezett döntést az erre hatáskörrel bíró, döntésre jogosult bíróságnak. A döntésre – a másik hatalmi ághoz tartozó – bíróság jogosult. A bíróság is csak oly formában gyakorol kontrollt, hogy a szabályzatot megsemmisíti, és új döntés hozatalára utasítja a Kamarát. Az eljárást követően egyedül a Kamarának van

²¹ Lásd CNSD ügy 41. pont.

²² Wouters ügy 64. pont.

²³ A Kktv. 64. § (1) bekezdés szerint a Kamara felett törvényességi felügyeletet gyakorol a pénzügyminiszter. Ennek keretében többek között ellenőrzi, hogy az alapszabály, illetve egyéb szabályzatok megfelelnek-e a jogszabályoknak.

²⁴ „Ha a kamara működésének törvényessége másként nem állítható helyre, a miniszter a bírósághoz fordul.” [Kktv. 65. § (2) bek.]

joga az újabb jogszerű döntés meghozatalára saját tagjai vonatkozásában, vagyis a „végső”, ténylegesen alkalmazható hatályos döntéshozatal joga őt illeti.

iii) *A törvényességi felügyelet tematikai korlátjai*

A reklámkorlátozások tekintetében egyébként a törvényességi felügyeleti jogkört gyakorló miniszternek kasszátorius joga sincs, mivel a törvényességi felügyelet nem terjed ki²⁵ olyan ügyre, amelyben egyébként bírósági vagy közigazgatási eljárásnak van helye. Az esetleges versenyjogi jogsértés ez utóbbi kategóriába sorolható, tehát arra nem terjed ki a törvényességi felügyelet. Ezért sem állítható, hogy a törvényességi felügyelet révén az állam fenntartotta magának a végső döntés meghozatalának jogát.

Fentiekre tekintettel az eljáró versenytanácsok megállapították, hogy a közösségi jog egyetlen olyan feltétele sem teljesül a kamarai etikai szabályzatok meghozatala kapcsán, amelyre tekintettel azokat közhatalmi jelleggel rendelkező állami intézkedésnek lehetne minősíteni.

d) *A szempontok áttekintése*

Az Ügyvédi Kamara ügyében született határozat az egyes szempontok alapján kialakított értékeléseket követően áttekinti a szempontokat és levonja a végső következtetést. „Az eljáró versenytanács álláspontja kialakításánál figyelembe vette, hogy

– a társulást vállalkozások (ügyvédek) hozták létre, és csak saját piaci magatartásukat koordinálják, határozzák meg az eljárásban vizsgált döntések,

– a tagság kizárólag a szakma képviselőiből áll össze, és a felügyeletet ellátó miniszter, mint az állam képviselője, nincs hatással sem az elnök kinevezésére, sem a tagság összetételére.

– a közérdek figyelembe vétele vonatkozásában nincs részletesen lebontott állami szabályozás, és

– nincs olyan, jogszabályokban előírt rendelkezés, ami megakadályozná, hogy a tagok döntésüknél saját érdekeikre legyenek figyelemmel és

– az igazságügyminiszter törvényességi felügyelet joga nem alapozza meg azt, a Wouters ügyben írt feltételt, miszerint a miniszter fenntartotta volna magának a végső döntés eszközét. Nem teljesül - az ott írt módon - az EKB Arduino ítéletében megfogalmazott feltétel sem, miszerint az államot képviselő miniszter kezében van a végső döntés joga, vagyis kikényszerítheti a döntés megváltoztatását azáltal, hogy jóváhagyása nélkül nem válik hatályossá a döntés.²⁶

A közjogi státuszú kamarákkal kapcsolatos törvényességi felügyeleti jog nem lehet akadálya annak, hogy a kamarai szabályzatok rendelkezései vállalkozások társulása döntéseinek minősüljenek, és ezáltal versenyjogi szempontú értékelés alá essenek.”

Összegzés

Az EKB 1993. és 2002. között több ügyben is érdemben foglalkozott azzal a jogkérdéssel, hogy egy vállalkozások társulásának minősülő szervezet által elfogadott szabályzat mikor tekinthető a versenyjog által elbírálnak, azaz potenciális kartellnek, és mikor kell azt állami aktusnak tekinteni. Cikünkben ugyanazt az utat követtük nyomon, amit az eljáró versenytanácsok is bejártak: felderítették az EKB által kidolgozott szempontokat, értelmezték az ítéletek vonatkozó rendelkezéseit és ezen a bázison hoztak határozatot az eléjük került ügyekben.

A két ügy áttekintése alapján megállapítható, hogy az EKB joggyakorlatában kikristályosuló szempontrendszer hazai körülmények között is alkalmazható. A gyakorlatilag egy időben, párhuzamosan, de egymástól függetlenül eljáró versenytanácsok hasonló tényállásokra érdemben azonos módon értelmezték és alkalmazták az európai joggyakorlatban kialakult szempontokat. A közösségi jogban alkalmazott feltételeket figyelembe véve, az eljáró versenytanácsok megállapíthatónak találták, hogy mindkét etikai szabályzat vállalkozások társulása döntésének minősül, és azokra az EK Sz. 81. cikke érvényesíthető. A vizsgált rendelkezések az ügyvédi ill. könyvvizsgálói gazdasági tevékenységgel összefüggő, és ezáltal a gazdasági szférára hatást gyakorló döntéseknek tekinthetők, és, mint ilyenek minősíthetők a versenyjog normái szerint a Gazdasági Versenyhivatal által lefolytatott eljárásban.

(Folytatása következik.)

²⁵ Az ügyvédek tekintetében törvényességi felügyeleti jogot gyakorló igazságügyi miniszter ilyen nyilatkozatot tett az eljárás során ill. a Kktv. 64. § (3) bekezdése így rendelkezik

²⁶ Arduino ügy 40. és 41. pont.

Kovács András¹:

A magánjogi jogérvényesítés perspektívái a versenyjogban

– különös tekintettel a versenyhivatali határozatok alapján indult kártérítési perekre

Az Európai Versenyjogi Bírák Egyesülete 5. konferenciáját tartotta 2006. június 15. és 17-e között Wustraúban, melyen az Eu-

rópai Unió tagállamainak többsége képviseltette magát. A konferencia témája a magánjogi jogérvényesítés, különösen a versenyhatósági határozatokon alapuló kártérítési perek eddigi tapasztalatai és jövőbeni perspektívái voltak, melynek során főleg az Európai Bizottság „zöld köny-

ve”² képezte a vitaanyag alapját. E sorok írója a Fővárosi Bíróságot képviselve vett részt a konferencián. A beszámolóban első sorban Ulf Böge, a „Bundeskartellamt”

¹ A szerző a Fővárosi Bíróság bírójának, írása az ismertetett berlini konferencia főbb tanulságait és személyes véleményét mutatja be.

² Commission's Green Paper on Damages actions for breach of the EC antitrust rules

elnökének előadása alapján foglalom össze a konklúziókat, kitérve a konferencia workshopja keretében végzett konkrét esetelemzés tanulságaira is.

Versenyjogi perek Németországban

A német tapasztalatok azért alkalmasak általános következtetések levonására, mert 2002 óta több mint 1000 esetben értesítették a bíróságok versenyjogi alapú kártérítési perekről a német versenyhatóságot.³ A bíróságok kötelező értesítése lehetővé teszi, hogy polgári perek hívják fel a versenyhatóság figyelmét a versenyjogi szempontból problémás területekre, így a polgári perek alapját képezhetik utóbb egy versenyhatósági fellépésnek, noha a polgári perek többsége kifejezetten korábbi versenyhatósági határozat megállapításain alapul. A magánjogi és közjogi jogérvényesítés így kölcsönösen egymást készítik elő, melyet kiegészít a versenyhatóság „bíróság barátja”⁴ szerepe.

A német tapasztalatok azt mutatják, hogy a polgári perek ritkán kapcsolódnak „kőkemény” kartellügyekhez, inkább a vertikális kapcsolatokban, a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés, ezen belül is a szerződéskötéstől való indokolatlan elzárkózás esetkora az, amely gyakrabban vált ki magánjogi igényérvényesítést⁵. A polgári perek jellemzően csak a relatíve kisebb hatókörű versenyjogi jogsértésekre koncentrálnak, melyek jelentékteleneknek tekinthetők a gazdaság egésze szempontjából. Mivel a versenyhatóság a gazdaság egészét érintő ügyekre koncentrálna szűkös erőforrásait, és túlterhelte válna, ha a kisebb jogsértésekkel szemben is fellépne, ezért a magánjogi és közjogi jogérvényesítés jól kiegészíti egymást, hatékony polgári jogi jogérvényesítés nélkül a sérelmet szenvedettek jogvé-

delem nélkül maradnának. Mindebből látható, hogy a magánjogi jogérvényesítés nagyon fontos szerepet játszik a gazdasági erőfölénnyel való visszaélések területén, az ügyek nagy többsége, évi 200-250 per – ebből 10-15 per a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság előtt – ezek közé tartozik.

Következésképp a versenyhatósági határozatokat követő és azon alapuló polgári kártérítési perek kivételnek tekinthetők. Ezeknek a kártérítési pereknek az erősítését szolgáló, a közösségi jog utóbbi időben bekövetkezett változásai komoly paradoxon elé állítja a közösségi és nemzeti szintű szabályozást, amely megbonthatja a harmóniát a közjogi és magánjogi jogérvényesítés között.

Engedékenységi politika és kártérítés

Az alapvető ellentét a versenyhatóságok engedékenységi politikája⁶ és a versenyhatósági határozatokon alapuló kártérítési perek egymással ellentétes és a versenyjogsértő vállalkozások által mérlegelt hatása között feszül. Kifejezetten az engedékenységi politikának köszönhető, hogy 2002 és 2005 között a német versenyhivatal 17 jelentős kőkemény kartellügyben hozott marasztaló határozatot, melyekre e politika nélkül nem derült volna fény⁷. Maga az engedékenységi politika eredményessége teszi lehetővé, hogy a magánfelek olyan helyzetbe kerülhetnek, hogy kártérítési pereket indítsanak. A bizottság „zöld könyve” által javasolt kétszeres kártérítés, illetve az e körül folyó azon viták, hogy kétszeres vagy háromszoros kártérítési kötelezettséggel szembesüljenek-e a versenyjogsértő vállalkozások, több, a kártérítési pereket lehetővé tevő engedékenységi politika hatékonyságát lerontó veszélyt rejtenek magukban. Egyrészt alkotmányosan aggályos a tényleges kártól eltérő kártérítési kötelezettség előírása, másrészt a szerződésen kívüli károkkért való felelősség európai kontinentális dogmatikájától idegenek a büntető és polgári jogi elemek keverése. Továbbá a „zöld könyv” a kétszeres kártérítés alkalmazását a bírói mérlegelési körébe vonná annak ellenére, hogy a polgári bíróságok döntése az adott jog létezésén vagy nem létezésén alapul, és nem a bírói diszkrecionális jogkö-

rén.⁸ Mindemellett a többszörös kártérítés „halálos ítéletként” hathat különösen az olyan piacokon, ahol a piaci koncentráció magas. Ezért helyesebb lenne a versenyellenes magatartásért járó büntető jellegű szankciókat a versenyhatóságokra bízni, ellenkező esetben ezek a kártérítési szabályok jelentős akadályai lesznek az engedékenységi politika hatékony érvényesülésének.

További problémát jelent az „első bejelentő”⁹ számára, hogy nem feltétlenül elegendőek az általa szolgáltatott információk a bíróság alóli teljes mentesülésre, és különösen így van ez azért, mert normál esetben a vezető kartelltag szokott élni az engedékenységi politika adta lehetőségekkel. De ha még teljes mentesülést kapna is, a kartell többi tagja a versenyhatósági határozatokat rendszerint bíróság előtt megtámadja, szemben az „első bejelentővel”. Ezért akkor a leggyorsabb és legkönnyebb a polgári jogérvényesítés, ha az „első bejelentő” perlik be a magánfelek, méghozzá akár olyanok is, akik soha nem álltak vele közvetlen kereskedelmi kapcsolatban. Ráadásul a kartell okozta teljes kár követelhető rajta, amely a középtávon ez alól mentesülő jogorvoslati eljárásokat kezdeményező többi kartelltaghoz képest azért súlyos hátrány, mert a jogorvoslati eljárások tartama alatt az „első bejelentő” könnyen tönkremehet, miközben a többiek ebből kifolyólag automatikusan „mentesülhetnek” a kártérítési felelősségük következményei alól.

További kockázatot jelent a vállalkozások számára – melyet az engedékenységi politika várható tényleges következményei szempontjából mérlegre tesznek, mielőtt a bejelentés mellett vagy ellen döntenek –, hogy a jelentős számú terhelő dokumentumot kell feltárniuk, melyek alkalmasak a polgári perekben a felperesi bizonyításra. A bizonyítékok feltárására vonatkozó szabályozási rezsim pedig nem csak a versenyhatóság esetében tenné lehetővé ezen bizonyítékok átadását a polgári per felperesei részére, de végső soron a polgári bíróság is rendelkezik ezek bekérésére megfelelő jogkörrel (pl. alperes kötelezése a versenyhatósághoz beadott dokumentumok bírósági iratokhoz csato-

³A versenykorlátozás tilalmáról szóló német törvény 90. cikke kötelezővé teszi azt, hogy a bíróságok bármely magánjogi antitröszt eljárásról értesítsék a versenyhatóságot.

⁴Amicus curiae

⁵Ezek is elsősorban hálózatos iparágakban gyakoriak. Ilyen volt Deutsche Telekom olcsó internethozzáféréssel összefüggő „árpréses” ügye, amelyben a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság komoly súlyú precedensétől félve végül „peren kívüli megegyezés” született (felperes keresetétől elállt), a Thyssengas- v. STAWAG Stadtwerke Aachen-ügy, melynek precedens jellegű döntése után a versenyhatóság is fellépett az e.on-Ruhrgas-zal szemben, megtiltva a hosszú lejáratú gázbeszerzési szerződések alkalmazását (maximum két éves határozott idejű szerződések megkötését írta elő a Bundeskartellamt). Nem hálózatos iparágra példa a kárpit-bútorgyártók kötelezése polgári perben arra, hogy a bútorforgalmazó felperesek majd mindegyikével kössön szállítási szerződést az alperes („Le Corbusier”)

⁶leniency policy

⁷Például a cement- vagy papír-nagykereskedők kartellje

⁸Megjegyezhető, hogy a magyar munkajog ismeri a többszörös kártérítés fogalmát, melyet valóban vagy megítél vagy nem a bíró, azonban a magyar polgári jog ismeri a nem meghatározható vagyoni kár fogalmát, mely az ún. „általános kártérítés” jogintézményével operál. Ez utóbbi viszont mérlegelési jogkör gyakorlását is jelenti.

⁹„First-mover”, or „whistle-blowing company” avagy még használnjuk „leniency applicant” értelemben

lására). Nem csak a globális kartellek esetében, de az Egyesült Államok és az Egyesült Királyság esetjogában is olyan szabályozási rezsimek érvényesülnek, amelyek nem védi meg az engedékenységi politika kedvezményezettjét az általa versenyhatósági eljárás során csatolt dokumentumok polgári bíróság előtti feltárásától. A Nemzetközi Versenyjogi Hálózatnak¹⁰ a világ 33 különböző országának jogalkalmazására kiterjedő tapasztalata szerint a vállalkozások éppen ezt a körülményt mérlegelik leginkább akkor, amikor az engedékenységi politika által felkínált lehetőségek elfogadásáról döntenek. Ez azért van különösen így, mert az ilyen dokumentumok épp az „első bejelentővel” szemben használhatók fel legjobban egy polgári perben, tehát gyengébb pozícióba kerül a kártérítési perben ezért, mint a többi kartelltag. Mivel alig indul kartelljogsértés miatti per a hatósági marasztalás előtt, ezért egyetértés van abban, hogy olyan információátadási szabályokat kell kialakítani a polgári bíróság irányába, amely az „első bejelentő” hátrányos megkülönböztetését kiküszöböli.

Az EU Bizottság vitaanyaga

A Bizottság három olyan javaslatot fogalmazott meg „zöld könyvében”, amely a magánjogi és közjogi jogérvényesítés összhangját szolgálja. Egyrészt korlátozni kell az engedékenységi politika kedvezményezettjével szembeni kártérítési felelősség érvényesülését, másrészt le kell mondani vele szemben az egyetemleges kártérítési felelősség – főszabály szerinti – megállapításának lehetőségéről, továbbá korlátozni kell az iratbetekintés lehetőségét a versenyhatósági aktákba. Az is világos ugyanakkor, hogy a deliktuális kártérítési felelősség általános dogmatikai rendszerét sértené, ha az „első bejelentő” teljes immunitást élvezne a kártérítési felelősség tekintetében, és ugyanezért nehéz egyetérteni a „zöld könyv” 29. pontjával, amely az „első bejelentő” esetében csak részleges kártérítési kötelezettséget írna elő. Ez ugyanolyan dogmatikai és gyakorlati problémákat vetne fel, mint amit a többszörös kártérítési kötelezettség előírása. Helyesebb lenne az Egyesült Államok engedékenységi politikáját segítő 2004. évi Antitröszt-törvény¹¹ módosítá-

sának megfelelő politikát követni, amely az „első bejelentő” esetében nem többszörös, hanem a tényleges kárhoz igazítja a kártérítési felelősség mértékét. Ezzel egyrészt kellően fenntarthatók az engedékenységi politika előnyei, másrészt az okozott kár megtérítéséből is megfelelően részesedne az egyébként jogsértő magatartást tanúsító vállalkozás. Továbbá elkerülhető lenne, hogy az „első bejelentővel” szemben vele közvetlen kereskedelmi kapcsolatban nem állt partnerek is polgári pert indíthassanak, és a pénzügyi kockázat mértéke az engedékenységi politika nyújtotta előnyök igénybevétele esetén előre megjósolható lenne. Ezzel a megoldással az egyetemleges kártérítési kötelezettsége sem állna fenn az „első bejelentő” tekintetében, mely felelősségi szabályozás egyébként is inkább a nemzeti jog terrénuma, így annak a nemzeti jogrendszerek dogmatikájához kell igazodnia.

A fentiekben túlmenően ki kell emelnie a magánjogi jogérvényesítésben a fogyasztói érdekképviseltek szerepét azon perek tekintetében, amikor nem valamely magánszemély egyedi igényérvényesítése kapcsán, mint képviselők, hanem mint a köz érdekét képviselő szervezetek lépnek fel, és a keresetek célja a kartell által bevételezett profit leföldözése, melynek polgári peres úton való visszakövetelése az igen kis részben érintett minden egyes fogyasztótól reálisan nem várható. Ekként a fogyasztói érdekképviseltek egyfajta összekötő kapcsolatot képeznek a magánjogi és közjogi jogérvényesítés között, így nevezhetjük teljesnek a versenyjogi jogvédelem eszköztárát.

Fiktív esetmegoldás

A fenti gondolatok és következtetések meghatározták a konferencia vitatémáit, és jól kiegészítette azt egy, a „Vitamin-kartell” modellező eset, melyben az elképzelt felperes egy csirkefeldolgozó és -forgalmazó cég, míg az alperesek a vitamin-kartellben részt vevő 4 vállalkozás volt. A négy vállalkozás kb. a piac 90%-át fedte le, a csirkefeldolgozás során a vitamin a teljes költségek, mintegy 5%-át tették ki. A felperes azért perelt a kartell versenyhatósági megállapítását követően, mert a kartell eredményeként ezt az alapanyagot drágábban kellett megvásárolnia, melyből kára származott. Nyilvánvaló problémát jelent ilyen esetekben azonban az, hogy a csirkefeldolgozó és -forgalmazó

vállalkozások az ebből eredő többlet költségeket áthárították a végfogyasztókra, így a tényleges kár bizonyítása igen nehéz¹². Az egyik bíró kolléga felvetette, hogy a magasabb végfogyasztói árból előálló forgalomcsökkenést kellene kárként nevesíteni, mert e körben nagyobb esélye van a bizonyításra, hisz ehhez nem a kevésbé együttműködő alperesektől kell beszerezni az adatokat.

További probléma a bizonyítás körében, hogy minden más irányból való bizonyítás esetén az alperesi vállalkozási adatok feltárására van szükség, mely értelemszerűen teljes piaci transzparenciát hozna létre a piacon lévő vállalkozások között – hisz szinte mindenki perben van –, a vállalkozások egymás üzleti titkait megismerhetnék. Megítélésem szerint ehhez képest előnyösebb technika a forgalomkiesés igazolása, mely felperesi adatokra támaszkodhat. Az egy másik kérdés, hogy ténylegesen kimutatható-e a forgalomkiesés, illetve, hogy ezzel szemben mennyiben tudják bizonyítani alperesek, hogy a forgalomcsökkenés más piaci folyamatok eredménye. Hozzáteszem azonban, hogy a forgalmi trendekkel való bizonyítás már alkalmas lehetne a magyar jogban a nem kiszámítható vagyoni kár, tehát általános kártérítés megítélésére, amely akár általánosan alkalmazható jogintézménnyé is válhatna a versenyjogi alapú kártérítési perekben. Ezek olyan nehéz bizonyítási kérdések, hogy a végső szavazásnál kb. 40-0-ra nyerték meg az alperesek ezt az elképzelt pert, a tagállami bírók teljes egyetértésben az alpereseket hozták ki győztesen.

Látni kell azonban, hogy egyrészt egy ilyen elképzelt esetjátéknál a felperes nem volt abban a helyzetben, hogy konkrét bizonyítékokat hozzon fel, márpedig szinte mindig a felperes kezdi a bizonyítást, valamint az alpereseket Adam Scott képviselte Nagy-Britanniából, és az ő szarkasztikus stílusú „british english”-ével szemben a „belga felperesnek”, noha kitűnően beszélt angolul, mégsem lehetett túl sok esélye. Ez a nyelvi adottságokból adódó színészi teljesítményekben is testet öltő előnye az alperesi képviselőnek egyben szimbóluma is volt annak, hogy ezekben a perekben döntő jelentősége lesz a perbeli képviselő aktuális színvonalának.

¹²Számos további ellenérv is felmerült egy ilyen keresettel szemben, például, hogy a költségek igen kis százalékát képezték a forgalmazott csirkének, így annak árát és forgalmát nem befolyásolta, vagy vitamin nélkül is jó a csirke, legfeljebb egészségtelen stb. Ezek az érvek azonban a területi korlátokra tekintettel nem részletezhetők.

¹⁰International Competition Network (ICN)

¹¹2004 Antitrust Criminal Penalty and Reform Act

Bemutatkozik a Versenytanács

Balról jobbra első sor: Ágoston Marika, Horváth Lászlóné, Köcse Ildikó, Vérné dr. Labát Éva, dr. Kállai Mária, dr. László Ildikó; **második sor:** dr. Bodócsi András, dr. Zavodnyik József, dr. Hargita Árpád, dr. Tóth Tihamér, dr. Bara Zoltán, dr. Ruszthiné dr. Juhász Dorina, dr. Szakadát László, Benkő Brigitta, dr. Miskolczi Bodnár Péter

A Versenytanács a GVH érdemi döntéseit meghozó szervezeti egysége. Az 1991. év eleji megalakuláskor öt tagja volt. Viszonylag rövid idő alatt világgossá vált azonban, hogy ez a létszám nem elegendő, ezért előbb hat, majd 1992 során hét főre bővült. Jelenleg is hét – jogász és közgazdász – végzettségű versenytanácsstagnál áll, elnöke a GVH egyik elnökhelyettese, aki szintén részt vehet a döntéshozatalban. Nem testületi szervként működik, a konkrét eljárásokban – a Versenytanács elnöke által kijelölt – három vagy öttagú eljáró tanács vesz részt.

Ellentétben a hagyományos közigazgatási szervezetek működésével, a GVH elnökének nincsen ráhatása a határozatok meghozatalára, nem utasíthatja, nem befolyásolhatja a versenytanácsstagokat. A törvény garanciális szabálya szerint a versenytanácsstagok a versenyfelügyeleti eljárás során csak a törvénynek vannak alárendelve. Nem véletlen, hogy sokáig „versenybíráknak” is titulálták őket. A versenytanácsstagok kinevezési rendje 2001-től változott meg, azóta hat évre kapják meg kinevezésüket a köztársasági elnöktől, mely terminus egyszer meghosszabbítható.

A Versenytanács munkáját egy állandó és egy évente cserélődő vizsgáló segíti. Ez utóbbi pozíció célja az is, hogy a vizsgálók betekintést nyerhessenek a döntéshozatal „titkaiba”. A terjedelmes adminisztrációt két titkárnő és két leíró végzi: végső soron a legtöbb megindult el-

járás aktái előbb-utóbb itt kötnek ki, s akkor még nem is említettük a több mint száz folyamatban levő peres eljárás intéznieit. A versenytanácsi határozatok bírói felülvizsgálatában a legtöbb munkát egy – versenytanácsi gyakorlattal is rendelkező - külső ügyvéd látja el, de esetenként a versenytanácsstagok maguk is képviselnek bíróság előtt.

Versenytanács elnevezésű szervezet több országban is működik (pl. Franciaország, vagy Románia), de ott azok különálló intézményként hozzák meg a fontosabb döntéseket. Arra, hogy egy kormányzattól független versenyhivatalon belül a döntéshozatal is független módon, egyfajta „belső bíróságként” történjen, kevés példát lehet találni. E sajátos magyar megoldás mindenesetre 15 éve megfelelően működik, garantálva az elfogulatlanságot: elkülönül egymástól az eljárást elindító, a bizonyítás nagy részét lefolytató vizsgáló a döntéshozótól. Nem kétséges, ez is hozzájárul ahhoz, hogy a GVH nevében hozott versenytanácsi határozatok 90 %-ban kiállják a törvényességi felülvizsgálatot.

Zárásként illőnek tartjuk megemlíteni a Versenytanács eddigi két elnökének nevét. Mindketten jelentős szerepet játszottak a Versenytanács formálásában: *Boytha Györgyné* fémjelzte az első valamivel több mint egy évtizedet, majd *Berke Barna* látta el e felelősségteljes megbízatást.

A cseh versenyhivatalról

A Cseh Köztársaságban a verseny védelmét a Versenyvédelmi Hivatal¹ (a továbbiakban: Hivatal) látja el, melyet a 173/1991. sz. törvény (1991. április 26.) hozott létre. A Hivatal a cseh közigazgatásnak a verseny védelméért, a közbeszerzések felügyeletéért és az állami támogatásokkal kapcsolatos ellenőrzéséért felelős központi szerve, mely döntési jogkörében teljesen független. A székhelye nem Prágában, hanem Brnóban található, ezzel is hangsúlyozva működésének függetlenségét.

A Hivatal élén az elnök² áll, aki alatt közvetlenül a biztonsági igazgatót és a belső ellenőrzési részleget találjuk a hivatali struktúrában. Az elnököt a kormány javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki hat éves időtartamra, egyszeri újraválaszthatóság mellett. A Hivatal öt nagyobb szervezeti egységből áll: az adminisztratív részleg, az elnöki tanács³, az állami támogatásokkal kapcsolatos ügyekért, a közbeszerzésekért és a verseny védelméért felelős irodák. Ezen irodák 2-5 kisebb részlegre vannak bontatva. A két elnökhelyettes egyben az állami támogatásokért, ill. a közbeszerzési ügyekért is felelős vezető. Az előbbihez tartozik a nemzetközi kapcsolatok osztálya és a jogi osztály is.

A 2005-ös évben a Hivatal állománya átlagosan 111 fő volt, míg ez a szám 2006-ra némiképp emelkedett (114 főre). Az állomány csaknem egyharmada foglalkozik versenyügyekkel, és ugyanennyi a közbeszerzésekkel kapcsolatos esetekkel. A versenyhatóságnál dolgozó szakemberek hozzávetőleg fele közgazdász, míg másik fele jogász, és emellett rendszeresen igénybe vesznek külső szakértőket is. A Hivatal jelenleg a Cseh Alkotmánybírósággal található egy épületben, azonban már folyamatban van önálló székhelyük kialakítása, szintén Brnóban.

Az első cseh versenyügyi szabályozás 1933-ban született a kartellekkel és a monopóliumokkal kapcsolatban. Azonban az első teljes értékű versennyel foglalkozó jogszabálynak az 1991. március 1-jén hatályba lépett, a verseny védelméről szóló 63/1991. sz. törvényt tekinthetjük. Elsősorban az EK-szabályokkal való harmonizálás végett a cseh parlament 2001-ben fogadott el: a gazdasági verseny védelméről szóló 143/2001. sz. törvényt. Ez a jelenleg is

hatályos verseny törvény, melynek legnagyobb újdonságai az előző törvényhez képest a vertikális és horizontális megállapodások elválasztása, a de minimis szabály és a közös erőfölény fogalmának bevezetése voltak. Fontos megemlíteni a 2005. október 1-jén hatályba lépett, az EK fúziós rendeletével való harmonizálás kapcsán történt törvénymódosítást⁴, melynek talán legfontosabb újítása, hogy az összefonódás versenyre gyakorolt hatásával kapcsolatban az erőfölénytesztet felváltotta az SLC-tesztel⁵.

A cseh versenyhatóság eljárása kétfokú. Az első fokú határozat az illetékes igazgató szintjén születik. Amennyiben ezt a határozatot megtámadják, akkor a Hivatal elnöke hozza meg a végső döntést, amely a – tanácsadó testületeként működő – fellebbviteli bizottság javaslatán alapul. Eme bizottság tagjai javarészt Hivatalon kívüli szakértők. Az elnök döntése ellen a vállalkozások panasszal élhetnek a Brnói Regionális Bíróságnál, ill. adott esetben a Legfelsőbb Közigazgatási Bíróságnál és az Alkotmánybíróságnál. A vállalkozások szintén bírósághoz fordulhatnak versenytársaik versenyellenes magatartásából származó káruk megtérítése végett. Ez utóbbi kereset jellemzően a Hivatal végső határozatán szokott alapulni.

Csehországban is alkalmazzák az engedékenységi politikát, melynek keretében – egyes feltételek teljesülése esetén – egy kartellben részt vevő, a kartell feltárását tevékenyen elősegítő vállalkozások mentesülhetnek az egyébként kiszabásra kerülő bírság egésze, vagy annak egy része alól. A Cseh Köztársaságban az engedékenységi programot néhány évvel ezelőtt indították útjára, míg az első ilyen eset 2004 augusztusában volt: egy energiatelgyártó vállalkozás esetében került sor az engedékenységi politikai gyakorlati megvalósítására. Annak ellenére, hogy a Hivatal jelenlegi elnöke egy vele készült interjúban némileg szkeptikusan nyilatkozott az engedékenységi program alkalmazásáról, megjegyezte, hogy ezt is egy fel-

használható eszköznek tekintik a versenykorlátozások elleni küzdelemben. Úgy tűnik, hogy a gyakorlatban a program viszonylag kis jelentőséggel bír.

A Hivatal a 2006-os év folyamán különös hangsúlyt kíván fektetni a sörpiacra és a hálózatos iparágak piacaira, mivel ez utóbbi esetében a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés kockázata viszonylag magas. Az elmúlt évekhez hasonlóan a távközlési piac szereplői is számíthatnak a versenyhatóság megkülönböztetett figyelmére, tekintettel a – határozatokban, illetve bírságokban is megjelenő – múltbéli versenyellenes magatartások számára.

Rekordösszegű bírság az RWE Transgas-zal szemben⁶

A cseh versenyhatóság 2006. augusztus 10-én 370 millió cseh korona (kb. 3,7 milliárd forint) bírságot szabott ki az RWE Transgas-ra a földgázpiacon lévő erőfölényével történő visszaélés miatt. Ez a legmagasabb összegű bírság, amit a versenyhatóság egy vállalkozásra egy eljárásban kirótt.

Az RWE Transgas 2004-től kezdődően oly módon különböztette meg a területi gázszolgáltatókat, hogy az RWE-csoporthoz tartozókkal szemben kedvezőbb feltételeket alkalmazott. Az RWE Transgas korlátozta a területi gázszolgáltatók azon lehetőségét is, hogy a területükön kívülre adjanak el gázt, ezzel hatékonyan akadályozta a versenyző környezet kialakulását a fokozatosan liberalizálódó piacon. Továbbá az RWE Transgas a feljogosított fogyasztók számára ugyanazt az árat állapította meg, mint amit az energiahatóság a védett fogyasztók (háztartások és kisvállalkozások) számára, annak ellenére, hogy a két csoport ellátásának költségei különbözőek.

Az RWE Transgas a közigazgatási szerv jogellenes beavatkozása miatti keresettel élt a Brnói Regionális Bíróságnál, a keresetet a bíróság elutasította. Az RWE Transgas a legfelsőbb közigazgatási bírósághoz fordult panasszal a versenyhatóság hatáskörének hiányát állítva.

⁶ A cseh versenyhatóság 2006. augusztus 11-i sajtóközleménye nyomán

⁴ 361/2005. sz. törvény

⁵ Substantial Lessening of Competition – a verseny jelentős csökkenése

A cseh versenyhatóság eljárásai számokban

	2001-ben	2002-ben	2003-ban	2004-ben	2005-ben
Versenykorlátozó megállapodás	36	49	35	17	5
Erőfölénnyel visszaélés	9	7	9	12	4
Összefonódás	140	204	239	134	55
Összesen	185	260	283	163	64

Forrás: A cseh versenyhatóság 2005. évi beszámolója

¹ Urad pro ochranu hospodarske souteze

² 2005 szeptemberétől: Martin Pecina úr, korábban a Cseh Ipari Minisztérium energia, acélipar és bányászattal kapcsolatos miniszterhelyettese.

³ Tanácsadó testület, amely az elnök másodfokú döntésének meghozatalában segít, ezenkívül itt kapnak helyet a külső szakértők is.

Sárközy Tamás:

A magyar gazdasági jog jövőképéről, fejlesztési stratégiájáról

– Egy kreatív jogpolitika vázlat –

Az alábbiakban részletet közlünk Sárközy Tamás professzor előadásából, melyet a Magyar Jogász Egylet idei balatonfüredi konferenciáján adott elő. Terjedelmi korlátok miatt csak a dolgozat első részét adjuk közre, amely az elmúlt évek jogfejlődését áttekintve ágyaz meg az időszerűnek tartott jogpolitikai reformoknak.

Bevezetés

A magyar gazdasági jog az elmúlt két évtizedben döntő változásokon ment keresztül

a) a „gulyáskommunizmus” gazdasági jogától az 1990-es évek végére eljutotunk a modern piacgazdaság jogához. Az intézményrendszer szintjén elmondhatjuk, hogy Magyarországon a rendszerváltozás, a transzformáció befejeződött, a piacgazdaság alapvető hordozó törvényei megszülettek. Egy alapvetően államigazgatási állam után valóságos gazdasági jogállamot kellett teremtenünk, és ez alapvetően sikerült is. Ez a gazdasági jogállam – főleg a gyakorlatot nézve – még egy kicsit deficités, kicsit defektes, nem elég hatékony, de létezik. Már nem poszt-kommunista jogrendszer, már nem vadkapitalista jogrendszer, bár még kísért a múlt. A transzformáció azonban sikerült.

b) Magyarország 2004-ben az Európai Unió tagállamává vált. A magyar gazdasági jog mellé – főlé megjelent az európai gazdasági jog, a magyar jogfejlődés a jövőben intézményesen is az európai jogfejlődéshez fog kapcsolódni. Úgy gondolom, hogy a gazdasági jog terén elég gyorsan felzárkóztunk az európai élmezőnyhöz.

c) a korábbiakhoz képest a gazdaságban felértékelődött a jogászi hivatás, a jogász elitszakmává vált, tömeges a jogászképzés, új hivatásrendek jöttek létre a gazdasági átalakuláshoz kötődve: kereskedelmi ügyvéd, közjegyző, cégbíró, mediá-

tor, kialakult a döntéselőkészítő menedzserjogászi funkció stb. A jogász ma már nem kvázi nyelv- és irodalomtanár egy vállalatnál, nem is paragrafusokkal büvéskedő fiskális, vagy szankcionálási segéd, esetleg a kodifikáció során úri szabó. Kialakult a konfliktusfeloldó, kiegyensúlyozó, stabilizáló, integratív, legitimáló, de egyben a társadalmat alakító pozitív jogászi funkció. Valódi értelmiségivé válunk, mint ahogy száz évvel ezelőtt elődeink még azok voltak.

A jogállami működéssel együtt járó felértékelődés ugyanakkor árnyoldalait is kezdi mutatni. A magyar gazdasági jog – hasonlóan jó néhány más európai joghoz – nehezen alkalmazkodik a globalizációhoz, a turbókapitalizmushoz, a „repülő pénzpiachoz”, illetve az információs forradalom behatolásához, amely egyben a kontinentális német jogcsaládhoz tartozó magyar jog számára a tőle idegen angol-amerikai esetjogi szemlélet meglehetősen gyors terjeszkedését is jelenti. A viharos technikai fejlődés gyakran deformálja a magatartásszabályozáshoz szokott jogrendszerünket, a társadalmi viszonyok túlzott eljogiasodásához, túlszabályozáshoz, „törvény-, illetve rendeletgyár” működtetéséhez vezet. (Valóra válik Grossmidt Béni híres mondása: a Gellérthegyről letekintve csak jogonalányokat és jogtárgyakat látunk.) Emellett a rendszerváltozás viharos első éveiben még abban reménykedtünk, hogy a politika fokozatosan háttérbe szorul a magántulajdonon és piaci versenyen alapuló polgári piacgazdaságunkban (hiszen az intézményes

privatizációt 10 év alatt, lényegében 1998-ra sikerült befejezni), sajnos ebben az 1998 után kiéleződött politikai ellentétek folytán csalódnunk kellett. Gazdasági jogunk egyes elemei túlpolitizáltak, változatlanul folyik „salátatörvényekkel”, túldimenzionált állami beavatkozást megvalósító jogszabálysörnyekkel a gazdasági jog logikájának politikai túlordítása, sőt megerőszkolása. Egyes jogász szakák felhígultak, a jogász túlképzés deformál, a jogtudat zavaros. Rengeteg a joggal való visszaélés, a jog kijátszására törekvés.

Mindez indokoltá teszi – kissé felül-emelkedve a napi konkrét jogalkotási és jogalkalmazási problémákon, néhány éves jogalkotási munkaterveken –, hogy elgondolkodjunk a magyar gazdasági jog jövőjén. Stratégia nem alakítható ki a múlt értékeinek beépítése nélkül. Közhellyel élve: a jog története él a jelenben és egyik meghatározója a jövő jogának.

1. Evolutív fejlődés

Alaptézisem, hogy - szemben az alapvető változásokat elszenvedő magyar közjoggal - a magyar gazdasági jog az elmúlt, lényegében 150 évben alapvetően evolutív módon fejlődött. (A kiindulópontot az 1875-ös Kereskedelmi Törvénykönyv körül határoznám meg.) Ez talán meglepő kijelentés, hiszen a modern magyar gazdasági jog az egységes osztálymagyar perszonál-, illetve reálunió XIX. századbeli gazdasági fejlődésén alapult, ezt követően az I. világháború után át-

ment a trianoni „megkisebbedés” traumáján, majd a II. világháború után a szovjet hadsereg importálta hozzánk a társadalmi tulajdon, a tervgazdálkodás és az állami vállalatok dominálásán, illetve a tradicionális orosz jogi nihilizmuson alapuló szocialista gazdasági jogrendszert. Végül 1990-ben egy újabb rendszerváltozás történt, Magyarországon: ismét kialakult a magántulajdon dominálásán és a piaci versenyen alapuló polgári piacgazdaság, de már egy modernizált világban.

A szocialista rendszer bevezetése persze revolúciót jelentett a politikai-társadalmi-gazdasági életben, hiszen egy pártrendszerű diktatúrát, igazgatási pártállamot, piacgazdaság helyett tervgazdálkodást, a magántulajdon megsemmisítését és a társadalmi tulajdon közhatalmi eszközökkel való kialakítását jelentette. Ugyanakkor a szovjet gazdasági jogelmélet 1936 (azaz a korábbi gazdasági jogi irányzatokkal való leszámolás) után a XIX. században kialakult német dogmatikát felhasználva alakította ki a szocialista jogintézményeket, pl. az állami tulajdont összekötve a vállalatok dologi jogiasított operatív igazgatási jogával és jogi személyiségével, a tervlembontást pedig a piaci szerződések felépítését Patyomkin faluként leképező tervszerződésekkel (Venediktov, Bratusz, Genkin). Mindez lehetővé tette, hogy Magyarországon még az államosítás befejezése után a Rákosi-rendszerben sem helyezték hatályon kívül (mint a legtöbb szocialista országban) a Kereskedelmi Törvénykönyvet, hogy az 1956-ot követő megtorlások idején alkotott 1959-es Polgári Törvénykönyv Eörsi Gyula és Világhy Miklós vezetésével az 1928-as Magánjogi Törvényjavaslat számos elemét hasznosította. Természetesen ez utóbbinak nem csináltak propagandát, sőt a szocialista ideológiai burok elfedte, leplezte a jogdogmatikai folyamatosságot. Az evolúciót bizonyító következő elem, hogy eza „szocialista” 1959-es Polgári Törvénykönyv – természetesen számos módosítással – 1990 után a rendszerváltozás után kialakuló polgári piacgazdaság szolgálatára is alkalmas volt, és ha megvizsgáljuk az új Polgári Törvénykönyv 2002-ben társadalmi-szakmai vitára bocsátott koncepcióját, úgy láthatjuk, hogy nagy valószínűséggel a folyamatosság az új Ptk.-ban is számos területen meg fog nyilvánulni.

A rendszerváltozás előtti és utáni magyar gazdasági jog stíuselemekben való alapvető folytonosságában igen jelentős elem volt az 1968-as gazdasági reform, a

60-as évektől kezdve fokozatosan konszolidálódott Kádár-rendszer gulyáskommunizmusa és soft diktatúrája, amely a gazdaságban egyre jobban félpiacgazdaságra és egyúttal pszeudo gazdasági jogállamiságra vezetett. A pszeudo jogállamiságon azt értem, hogy

a) az alapvető gazdasági területek, a vállalatok, szövetkezet jogállása, a gazdasági szakigazgatás egyes területei (építésügy, vízügy, energia stb.) törvényi szabályozást kapnak a 60-as, 70-es években (ez a Szovjetunióra és a legtöbb szocialista országra egyáltalán nem volt jellemző);

b) a gazdaság alanyai, a vállalatok-szövetkezetek bizonyos mértékben törvényesen védett jogosultságokhoz jutnak az államigazgatással szemben (pl. eszközátcsoportosítási tilalom), társulhatnak, leányvállalatokat hozhatnak létre, piaci mechanizmusok alakulnak ki a társadalmi tulajdon bázisán. Ez az ún. szocialista piacgazdaság, mint valamifajta harmadik út elmélete a lengyel W. Brusnál, avagy a cseh O. Sihnél – a magyar gazdaság messze jutott ezen az úton, ezért tekintik ezt bizonyos mértékben példának ma is Kínában vagy Vietnamban. A szövetkezeteknek államtól való önállósága már a 70-es évek elejére kialakul (1971. évi szövetkezeti törvény), az 1977-es állami vállalati törvény 1984-es módosításával az állami vállalatok többsége - közeledve a jugoszláv önigazgatáshoz - önkormányzó vállalatává válik (a vállalat igazgatóját a vállalati tanács-közgyűlés nevezi ki), az egységes és oszthatatlan állami tulajdon alkotmányos deklarációja ellenére a gazdasági jogban ténylegesen vállalati öntulajdonlás alakul ki;

c) a kisiparban-kiskereskedelemben megjelenik a kisvállalkozás lehetősége (háztáji gazdaság, szerződéses üzemeltetés, szakcsoport, kisszövetkezet, gmk stb.). 1980 körül már egy magyar kisiparosnak, avagy egy gazdasági munkaközösségnek 30 munkavállalója (tagja) lehetett, ami a Szovjetunióban, vagy más szocialista országokban még a 80-as évek végén is elképzelhetetlen lett volna. Nálunk tehát a magánvállalkozás jogi lehetősége ténylegesen eljutott a középállamigazgatásig, miközben persze erről a hivatalos ideológia hallgatott;

d) az 1977-es Ptk. reformmal megszűntek a tervszerződések, a gazdasági szerződések piaci alapra kerültek, a versenyjog csírái is kialakultak. Az 1970-es évek elején megszüntetik az államigazgatási döntőbizottságokat, és a vállalati jogviták is polgári bíróságok elé kerültek, éppúgy, mint

az állampolgári jogviták. Az 1980-as évekre a törvényesség viszonylag általánossá vált a gazdasági életben, ezért a szocialista rendszer végén korlátozott mértékben már akár kvázi gazdasági alkotmányosságról is beszélhetünk.

2. A magyar gazdasági jog lépéselőnye Kelet-Európában

A pártállamiság gazdasági életben való viszonylagos visszaszorulása, a gazdasági alkotmányosság egyes elemeinek megjelenése következtében Magyarországon a rendszerváltozás után a piacgazdaságot és a gazdasági jogállamiságot – törvényességet nem kellett nulláról kiépíteni mint pl. a Szovjetunió utódállamaiban, függetlenül attól, hogy persze a Kádár-rendszer is diktatórikus államigazgatási állam volt. A késői Kádár-rendszerben a kispolgári-nyárszolgáti magatartásformák, a piaci intézmények – a szocialista ideológia által benyomva (pl. tőzsde nyilván nem volt) – a lakosság többsége előtt ismertek, egyes társadalmi csoportok által begyakoroltak voltak (kisipar-kiskereskedelem-háztáji mezőgazdaság). Az ország külkereskedelmi szempontból lényegében a 70-es évek elejétől nyitott volt, a 80-as évekre kialakult egy olyan vállalatvezetői réteg, amely ismerte a nyugati menedzsment-technikákat. (Magyarországon 1972 óta legalizált joint venture folyt multinacionális nagyvállalatokkal.) A gazdaságban a 70-es évek végére létrejöttek a különböző szövetkezeti, munkaadói-munkavállalói érdekképviseletek, a gazdaságirányítás és a vállalatvezetés beletanult a Magyarországon először a 70-es években Bihari Mihály által megideologizált érdekegyeztetésbe. Mint Hankiss Elemér a rendszerváltozás előtt írt „Diagnózaiból” kitűnik, a 80-as évek során már tipikussá váltak a párt és állami „káderek”, illetve a meggazdagodó kisvállalkozók közti társadalmi-gazdasági kapcsolatok is.

Mindez törvénytörően kihatott a gazdasági jogra, amelyben a 80-as évek közepére egyre hangsúlyozottabbá váltak a piacgazdasági kereskedelmi jogi intézmények. És amikor ennek nemzetközi feltételei megérették, az 1988. október 5-én elfogadott gazdasági társaságokról szóló törvénnyel (illetve a hozzá kapcsolódó 1988-90 között alkotott adótörvényekkel, egyéni vállalkozásról szóló törvénnyel, átalakulási törvénnyel, külföldiek befektetéseiről szóló törvénnyel, illetve az értékpapír- és tőzsdetörvénnyel) irreverzibilis

változások következtek be a magyar gazdaságban. Ez a 88-90 közötti törvénycsomag a szocialista társadalmi tulajdont gyakorlatilag lerontva, a szocialista Alkotmányt megkerülve ténylegesen polgári piacgazdaságot teremtett. (Az 1988-as társasági törvény szerint magyar állampolgár egyszemélyes bármennyi kft.-t létrehozhatott és mindegyikben 500 munkavállalót is foglalkoztathatott.) Ez viszont azt jelentette, hogy a gazdasági rendszerváltozás mintegy két évvel megelőzte a politikai rendszerváltozást Magyarországon, és ez jelentős előnyt hozott szomszédainkkal szemben.

Ez az 1980-as évek végén szerzett előny lehetővé tette, hogy

a) a polgári piacgazdasági alaptörvényei Magyarországon lényegében 1995-ig megszülessenek. A már említett korai 1988-90-es szakaszt az ún. Kupa-program alapján 1991-94 között egy újabb jelentős törvényhozási hullám követte (1990.: verseny törvény, 1991.: számviteli törvény, csődtörvény, banktörvények, 1992.: államháztartási törvény, privatizációs és állami vagyonkezelési törvények, Munka Törvénykönyve, szövetkezeti törvény stb.) Az alapvető piacgazdasági ún. hordozótörvények megalkotása Magyarországon 1994-95-re lezárult, míg a legtöbb volt szocialista országban ez az ezredfordulóig elhúzódott.

b) az állami vállalatok gazdasági társasággá való átalakulása 1994-re végbe menjen, majd az 1995. évi XXXIX. törvény, azaz a privatizációs törvény alapján lebonyolódott és lényegében 1998-ra befeje-

ződött a tömeges privatizáció, mégpedig alapvetően piaci eszközökkel, nem pedig népi részvények útján. Kialakult Magyarország a magántulajdon kb. 85%-os többsége a nemzeti vagyonban és ezzel az Európai Unióban szokásos tulajdon szerkezet. (Magyarországon jelenleg kevesebb az állami vállalat, mint Ausztriában.) Ez a privatizációs folyamat rendkívül sok ellentmondással, veszteséggel és visszaéléssel járt (bár nemzetközi összehasonlításban jóval kevesebbel, mint szomszédainknál), de a magántulajdon jogi rendje ezzel létrejött. Ma már legfeljebb azon lehet a politikai irányzatoknak vitatkoznia, hogy tovább privatizálva % alá csökkentsük a tartósan állami tulajdonú vállalkozói vagyont, mint ahogy ez az arány lényegében a skandináv államokban, Németországban vagy Svájcban fennáll (ún. liberális irányzat), avagy a francia-olasz-osztrák megoldást választva fenntartsunk egy 10%-nál valamivel nagyobb állami szektort (ún. kereszténydemokrata, illetve szociáldemokrata megoldás). Mindkét esetben azonban bőven belül vagyunk az ún. polgári minimumon, polgári tulajdonszerkezetek között választhatunk.

c) Ténykérdés, hogy Magyarország a gazdasági jogrendszer kiépítése terén a szomszéd volt szocialista országokhoz képest 2000-ig mintegy 5-10 éves előnyhöz jutott. Ennek következtében lehetővé vált, hogy a Kelet-Európába irányuló tőke-export többsége Magyarországra kerüljön, továbbá ez a jogrendszer (pl. a magyar társasági törvény, mint exportcikk)

megkönnyíti a magyar gazdasági behatolást a szomszédos országokba, elősegítve a KGST összeomlásával elveszített keleti piacaink részleges visszaszerzését (a magyar társasági, illetve versenyjog sokáig etalon volt szomszédaink számára). Nem vitásan ez a versenyelőny napjainkra több országgal szemben lényegében elfogyott (pl. Csehország, de pl. a volt szovjet utódállamokkal vagy a balkáni országok többségével szemben ma is fennáll), de ez magától értetődő folyamat és nem érinti a korábban szerzett előnyöket.

d) Az is megállapítható, hogy gazdasági jogunkban a jogfejlődést a rendszerváltozás utáni 15 évben is folyamatosság jellemezte – függetlenül a politikai retorikától, illetve a ciklikusan és mellékesen jelentkező ellentendenciáktól. A négyévenként változó politikai színezetű kormányokon áthúzódó evolúció szerintem még a politikától erősen befolyásolt privatizációs jogban is megfigyelhető a törvények szintjén. Egyértelmű, hogy a Németh-, az Antall-, a Horn-, az Orbán- és a Medgyessy—Gyurcsány-kormány gazdasági jogpolitikája alapvető elemeiben nem különbözött egymástól, bár részletekben vannak különbségek, mint pl. a szövetkezet jogintézményének értékelésében (ld. az 1992-es, a 2000-es, illetve a 2006-os szövetkezeti törvény elvi eltéréseit). Mindegyik kormány tartózkodott azonban eddig a korábbi jogintézményektől való radikális szakítástól.

A magyar gazdasági jogra tehát az evolúció és nem a revolúció volt a jellemző a rendszerváltozás során, illetve ezt követően is. Éppen ellentétes a helyzet a közjoggal, hiszen a közjogunkban az elmúlt 150 évet a kibékíthetetlen ellentmondások és az éles szembenállások jellemzik – a Szent Korona tanra alapozó történelmi magyar Alkotmány, a rákosista-sztálinista 1949-es Alkotmány, végül az 1989 utáni országgyűlési-alkotmánybírói (ún. láthatatlan alkotmány) eszközökkel közös műként kialakuló parlamentáris többpártrendszerű polgári demokrácia között nincs folyamatosság. Ugyanakkor az alapvetően evolúciós jelleg megállapítása a gazdasági civiljogban nem érinti azt, hogy a magyar gazdasági jogban a rendszerváltozás után igen radikális változások is történtek, ld. pl. a tulajdonformákra tekintet nélküli egységes dologi jogi szabályozást, illetve a hitelbiztosítékok (piaci zálogjog), vagy a tőkepiac jogának kialakulását, avagy a kartell, illetve a konszernjog, a vállalatfelvásárlási vagy a csődjog (fizetési képtelenségi jog) létrejöttét stb.

Statisztikai adatok a Gazdasági Versenyhivatal versenyfelügyeleti tevékenységéről

(A 2005-ről áthúzódott és a 2006-ban kezdődött bejelentésekről és a versenyfelügyeleti eljárásokról)

Az összeállítás időpontja: 2006. szeptember 1.

I. Bejelentések, elbírált jogorvoslati kérelmek száma

Megnevezés	Száma
2005-ről áthúzódott	162
2006-ban érkezett	760
Együtt	922
Ebből: jogerősen elutasított	581
Versenyfelügyeleti eljárás indult	137
Elbírálás alatt, folyamatban lévő	204

Megnevezés	A jogorvoslati kérelmet	
	elfogadta	elutasította
Versenytanács	5	16
Fővárosi Bíróság	2	3
Összesen	7	19

II. Versenyfelügyeleti eljárások, az eljárások megoszlása

Megnevezés	Száma
2005-ről áthúzódott	101
2006-ban indult	133
Együtt	234
Ebből: versenyhivatali határozattal lezárt	110
Folyamatban lévő	124

Megnevezés	Száma
Fogyasztók megtévesztése	101
Erőfölény	64
Kartellmegállapodás	29
Fúziókontroll	40
Összesen	234

III. Versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozatok megoszlása

Megnevezés	Törvény-sértés	Bírság 1000 Ft- ban	Meg- szüntetés	Engedé- lyezés	Elutasítás	Nem engedély- köteles	Egyéb lezárás	Összesen
Fogyasztók megtévesztése	38	1 103 000	16				4	58
Erőfölény	5	1 012 000	11				0	16
Kartellmegállapodás	8	1 515 450	2	0	0	0	0	10
Fúziókontroll	(7)*	42 500	0	23	0	3	0	26
Összesen	51	3 672 950	29	23	0	3	4	110

* ügyben hozott további határozat, összesítésben nem szerepel

IV. Versenyfelügyeleti eljárásban hozott legnagyobb bírságok (2006. január 1.–augusztus 31.)

Vj szám	ügynév	összeg (ezer Ft.)	ügytípus
162/2004	Int. System House-IBM-SAP megállapodás	1 510 000	kartell
22/2005	Magyar Államvasutak pályahasználat	1 000 000	erőfölény
148/2005	Colgate–Palmolive–Colgate Total fogkrémek reklámja	257 000	fogyasztók megtévesztése
154/2005	Electro Computer, BB, Credigen	168 000	fogyasztók megtévesztése
48/2006	Magyar Telekom Nyrt.–Dominó aktív	100 000	fogyasztók megtévesztése
22/2006	Tesco – akciós ajánlatok	100 000	fogyasztók megtévesztése
28/2006	Avalon Team Kft. – Metabol	91 000	fogyasztók megtévesztése
197/2005	Aegon Mo. – fogyasztók megtévesztése	70 000	fogyasztók megtévesztése
187/2005	Tele 2 Mo. – fogyasztók megtévesztése	50 000	fogyasztók megtévesztése
29/2006	Auchan Mo. Kft. – „leg” szó használata	50 000	fogyasztók megtévesztése
198/2005	MTM-SBS Televízió – fogyasztók megtévesztése	40 000	fogyasztók megtévesztése
159/2005	Tesco – fogyasztók megtévesztése	36 000	fogyasztók megtévesztése
17/2006	Invitel Rt – megtévesztő ügynöki tevékenység	30 000	fogyasztók megtévesztése
160/2005	ÖKO-NET Európa Kft. – fogyasztók megtévesztése	20 000	fogyasztók megtévesztése
207/2005	EuroCredit – vásárlói csoport	17 500	fogyasztók megtévesztése

A Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központjának lapja

Szerkesztőség: 1054 Budapest, Alkotmány u. 5.

Levélcím: 1245 Budapest 5., Pf. 1036

Telefon: (1) 472-8900. Fax: (1) 472-8905.

E-mail: versenykultur@gvh.hu

Szerkesztő: Tóth Tihamér.

Állandó munkatársak: Bassola Bálint, Bara Zoltán, Belényi Andrea, Csépai Balázs, Horváth Lászlóné, Morvayné Vigh Katalin, Zavodnyik József.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 1085 Budapest, Somogyi Béla utca 6. Telefon: 266-9290.

Felelős kiadó: dr. Kodela László elnök-vezérigazgató.

06.3590 – Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája.

Felelős vezető: Burján Norbert vezérigazgató-helyettes.
